

Beregnet til
Kunnskapsdepartementet

Dokumenttype
Rapport

Dato
April 2024

Utredning om kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning

Utredning om kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning

Oppdragsnavn **Utredning om kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning**
Mottaker **Kunnskapsdepartementet**
Dokument type **Rapport**
Versjon **2**
Dato **15.04.2024**
Utført av **Aina Bredesen, Clas Lenz, Jon Martin Sjøvold, Rambøll Management Consulting og Torgeir Nyen, Fafo**

Rambøll
Harbitzalléen 5
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo

T +47 22 51 80 00
<https://no.ramboll.com>

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	4
1.1	Formålet med utredningen	4
1.2	Oppsummering av funnene	4
1.3	Bakgrunn for opprettelse av kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning	5
1.4	Kortere fagskoleutdanninger føyer seg inn i en internasjonal utviklingstrend	6
1.5	Definisjoner og begrepsbruk	8
1.6	Leseveiledning	9
2.	Metode og analytisk rammeverk	9
2.1	Analytisk rammeverk og problemstillinger	9
2.2	Om de kortere utdanningstilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning	10
2.3	Kvalitative intervjuer	11
	Intervjuer med fagansvarlige ved fagskolene	11
	Intervjuer med NOKUT	12
	Gruppeintervju med deler av Nasjonalt fagskoleråd	12
3.	Fagskoleloven og krav til kortere utdanninger om vitnemål og akkreditering	13
3.1	Vitnemålgivende og ikke-vitnemålgivende tilbud	13
3.2	Selv-akkrediterte og NOKUT-akkrediterte utdanningstilbud	13
3.3	Om akkreditering av kortere utdanningstilbud	14
3.4	Føring av tilsyn	15
4.	Analyssetema 1: Endringer i fagskoletilbudet som følge av satsningen på kortere utdanninger	15
4.1	Fokus på kortere utdanningstilbud har ikke dreid aktiviteten bort fra hele grader	16
	Flere målgrupper enn tidligere deltar i fagskoleutdanning	16
	Bakgrunn for opprettelse av de kortere utdanningstilbudene på fagskolene	17
	Ulik praksis rundt samspillet mellom kortere utdanningstilbud og hele grader	17
4.2	De korte utdanningstilbudene er tett tilknyttet arbeidslivet	18
4.3	Tilskuddsordningene har vært viktige, men innretningen gir lite forutsigbarhet	19
4.4	Oppsummering	20
5.	Analyssetema 2: Kvaliteten på kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning	21
5.1	Om kvalitetsbegreper og forståelse av kvalitet i høyere yrkesfaglig utdanning	21
5.2	Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning	23
	Nærmere om læringsutbyttebeskrivelser i NOKUTs krav til akkreditering av utdanninger	24
5.3	De kortere utdanningstilbudenes plassering i kvalifikasjonsrammeverket	25
5.4	NOKUTs krav til akkreditering av fagskoleutdanning	25
5.5	NOKUTs akkreditering av kortere utdanninger	27
	Akkreditering av barberfaget	28
	Akkreditering av modul: personsentrert velferdsteknologi og samarbeid	30
	Akkreditering av E-helse og velferdsteknologi. Hva, hvorfor og hvordan	32
5.6	NOKUTs avslag på søknader om bransjeprogram	34

Avslag på søknad om bransjeprogram industrifagskolen – prosessindustri modul 3 IT-verktøy	34
Avslag på søknad om resirkuleringsanlegg (RAS) for sjømatnæringen	35
5.7 Andre fagskolars akkreditering av kortere utdanninger	37
Fagskole 1	37
Fagskole 2	38
Fagskole 3	38
5.8 Akkrediteringer gjennomført av NOKUT sammenlignet med LOKUT- rapporter	39
5.9 Kortere utdanningstilbud og gjennomføring tilsyn	40
Gjennomføring av tilsyn og påvirkning på kvaliteten i fagskoleutdanningen	40
5.10 Kortere utdanningstilbud oppleves å være av høy kvalitet	41
Ingen opplevde forskjeller mellom NOKUT-akkrediterte tilbud og selv- akkrediterte tilbud	41
Opplevde forskjeller mellom fagskoler med fagområdeakkreditering og de som må søke NOKUT	42
5.11 Fagskolene forteller at de lager gode læringsutbyttebeskrivelser for kortere utdanninger	42
5.12 Kortere utdanninger gjør vurdering og modningsprosesser mer krevende	43
5.13 Kvalitet i kortere fagskoletilbud	43
5.14 Oppsummering	44
6. Analysetema 3: Verdien av kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning	45
6.1 Studiepoeng gir kortere utdanninger en anerkjennelse, mens vitnemål ikke etterspørres i like stor grad	45
Studentene er mer bevisste om antall studiepoeng kortere utdanninger gir	47
6.2 Fordeler med kortere utdanninger	47
Fagskolene får møtt en betydelig etterspørsel, og er tettere tilknyttet arbeidslivet	47
Arbeidslivet får riktig kompetanse til rett tid	48
Mer tilgjengelig utdanning for studentene	49
6.3 Utfordringer med kortere utdanninger	50
Kort gjennomføringstid gir dårligere studentmiljø og mindre mulighet til refleksjon utover emnet	50
Kortere utdanningstilbud er ressurskrevende	51
6.4 Hvordan kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning har påvirket fagskolesektoren	51
6.5 Oppsummering	52
7. Oppsummerende funn	52
7.1 Analysetema 1 - Endringer i fagskoletilbudet som følge av den store satsningen på kortere utdanningstilbud	52
Følgende problemstillinger ble undersøkt i analysetema 1:	52
Fagskoletilbud har blitt fyldigere etter at det ble åpnet for å tilby kortere fagskoleutdanninger	53
Fagskolene retter aktiviteten både mot kortere utdanningstilbud og lengre grader	53
Tilskuddsordningene har vært sentrale for utviklingen av flere kortere tilbud	53
7.2 Analysetema 2 – kvalitet i kortere utdanningstilbud	53
Kortere fagskoletilbud oppfyller akkrediteringskravene slik som de lengre tilbudene	53

Kortere fagskoletilbud oppfyller læringsutbyttebeskrivelsene på NKR-nivå 5	54
7.3 Analysetema 3 – verdien av kortere utdanningstilbud	54
Kortere utdanninger er attraktive og etterspurt av arbeidslivet og studentene	54
Kortere utdanninger mobiliserer en ny målgruppe av studenter	54
Kortere utdanninger er ressurskrevende, men går ikke på bekostning av lengre grader	55
Studiepoeng er viktigere enn vitnemål	55
Det bør fortsatt være anledning for fagskolene å tilby kortere utdanninger	55
7.4 Anbefalinger	56
8. Litteraturliste	57
Vedlegg	61
Vedlegg 1: Oversikt over alle kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning på inntil 30 studiepoeng per januar 2024	61
Vedlegg 2: Tilskuddsordninger knyttet til kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning	65
Vedlegg 3: Nivåene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring	67
Vedlegg 4: Intervjuguide ansatte ved fagskolene	68
Vedlegg 5: Intervjuguide Nasjonalt fagskoleråd	71
Vedlegg 6: Intervjuguide innledende intervjuer NOKUT	73

1. Innledning

1.1 Formålet med utredningen

På oppdrag for Kunnskapsdepartementet har Rambøll Management Consulting (Rambøll) og Fafo gjennomført en utredning om kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Bakgrunnen for oppdraget er Kunnskapsdepartementets behov for å få mer kunnskap om konsekvensene for fagskolesektoren og fagskoletilbudene etter at det ble åpnet for kortere vitnemålgivende fagskoletilbud – først gjennom en dispensasjonsordning og deretter gjennom endring i fagskoleloven i 2021. Med kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning mener vi fagskoletilbud som gir 1–30 studiepoeng. Et hovedformål med utredningen er å gi Kunnskapsdepartementet et kunnskapsgrunnlag som departementet skal bruke inn i arbeidet med den nye stortingsmeldingen om høyere yrkesfaglig utdanning. Departementet skal legge frem ny fagskolemelding for Stortinget senest i vårsesjonen 2025.

1.2 Oppsummering av funnene

Oppsummert viser våre funn at ansatte ved fagskolene og representanter fra Nasjonalt fagskoleråd er positive til kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning. Det er stor etterspørsel etter kortere utdanninger, både fra arbeidslivet og studentene. Kortere utdanninger lar seg enkelt kombinere med arbeid, og gir en kompetanse som gjør de ansatte i bedre stand til utføre eksisterende arbeid, men som også gir den ansatte mer ansvar eller andre oppgaver på arbeidsplassen. Mange studenter kommer tilbake til fagskolen for å ta mer utdanning. Et sentralt kjennetegn er at utdanningene er utviklet i tettere samarbeid med arbeidslivet enn de lengre utdanningene. Likevel peker noen informanter på utfordringer, som manglende studentmiljø og uforutsigbare finansieringsordninger. De fleste av informantene forteller at de opplever kvaliteten på utdanningen som god, og at de kortere utdanningstilbudene møter kvalitetskravene på NKR-nivå 5. Gjennom analyser av akkrediteringsrapporter fra NOKUT og tilsendte LOKUT-rapporter fra fagskoler som har fagsområdeakkreditering, ser vi at dette gjenspeiler seg i rapportene. De sakkyndiges vurderinger er at læringsutbyttebeskrivelser og omfang tilsier at disse utdanningene er på nivå 5 og møter kravene til akkreditering. Antallet akkrediteringsrapporter vi har kunnet basere analysen på er begrenset, noe som gjør at representativiteten kan trekkes ned. Samtidig kompenseres dette i noen grad ved at vi har intervjuet ansatte på nesten alle fagskolene i Norge som tilbyr kortere utdanninger. Dette danner likevel et grunnlag for kunne trekke ut erfaringer og opplevelser om kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning.

Videre indikerer funnene at utviklingen av kortere fagskoleutdanninger ikke har redusert tilbudet av lengre grader. Kortere utdanninger tiltrekker seg oftere voksne personer som allerede er i arbeid, og som tar utdanningen på deltid der arbeidsgiver har tilrettelagt for utdanningsløpet. Dette skiller seg fra de de lengre gradene der det gjerne er yngre studenter som tar utdanning på heltid. Fagskolesektoren, ved å kunne tilby kortere utdanninger, tiltrekker seg på denne måten en annen målgruppe enn tidligere. Informantene understreker betydningen av tilskuddsordninger for utviklingen av kortere utdanningstilbud. Selv om flesteparten av fagskolene ikke utsteder vitnemål for utdanninger under 30 studiepoeng, oppfatter informantene dette som uproblematisk for arbeidsgivere og studenter. Funnene viser at vektleggingen av studiepoengsgivende kortere utdanninger er sentral. Årsaken er at studiepoengsgivende utdanninger gir en anerkjennelse av kompetansen, og skiller seg fra ordinære kurs.

1.3 Bakgrunn for opprettelse av kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning

De siste årene, har det blitt gjennomført flere utredninger og arbeid om kompetansepolitikken der regjeringene har nedsatt en rekke utvalg¹. Arbeidet spenner seg fra områder som fremtidig kompetansebehov (Holden-utvalget om kompetansebehov, NOU 2018:2², NOU 2019:2³), finansiering av livsopphold (Raaum-utvalget NOU 2018:13⁴), etter- og videreutdanning (Markussen-utvalget om etter- og videreutdanning (NOU 2019:12⁵), og videregående opplæring (Lied-utvalget om videregående opplæring (NOU 2018:15⁶). Det partssammensatte Kompetansebehovsutvalget har siden oppnevningen i 2017 hatt søkelys på arbeidslivets kompetansebehov.

Allerede i 2015 nedsatte Solberg-regjeringen et arbeid sammen med partene i arbeidslivet, som resulterte i rapporten *Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017-2021*⁷. Denne strategien banet vei for Kompetansereformen – *Lære hele livet* (Meld.St. 14 (2019–2020⁸)). Som en del av Kompetansereformen, etablerte Solberg-regjeringen en tilskuddsordning til treparts bransjeprogram. Med dette innførte departementet egne forskrifter med hjemmel i forsøksreglene i fagskoleloven. Fagskolene fikk nå mulighet til å opprette kortere utdanningstilbud i samarbeid med arbeidslivet. Kompetansereformen ga dermed dispensasjon fra kravet om fagskoleutdanningens minstelengde på minst et halvt års omfang.

Målet med de nye tilbudene i treparts bransjeprogram var todelt. For det første fikk bedriftene tilgang på relevant kompetanse for deres behov. For det andre fikk ansatte, arbeidsledige og permitterte tilgang på kompetanse gjennom korte og fleksible kurs, som de også kunne ta i kombinasjon med jobb⁹. De to første bransjeprogrammene (kommunal helse og omsorg og industri og bygg) skulle etter planen starte opp våren 2020. Koronapandemien fikk konsekvenser for de to eksisterende bransjeprogrammene, og førte til opprettelse av nye bransjeprogram. I løpet av 2020 og 2021 ble det etablert åtte nye bransjeprogram, i tillegg til de to opprinnelige. Bransjeprogrammene hadde som opprinnelig mål å gi arbeidstakere den etter- og videreutdanningen som arbeidslivet trenger. Grunnet pandemien, ble mange arbeidstakere permittert, og de nye bransjeprogrammene inkluderte derfor også permitterte og arbeidsledige¹⁰.

Det finnes i dag fem bransjeprogram. Flere andre bransjeprogram har tidligere mottatt tilskudd i perioden 2019-2022. Industrifagskolen er et eksempel på et tilbud som har blitt opprettet gjennom bransjeprogrammet¹¹. Det er programstyret til hvert bransjeprogram som identifiserer målgrupper og kompetansebehov som skal prioriteres i utlysningen av tilskuddsmidler¹². Fagskolene søker på utlysningssidene i samarbeid med arbeidslivet. Partene i arbeidslivet er representert i programstyrene for å sikre den tette koblingen med arbeidslivet. Denne koblingen bidrar til at arbeidslivets behov for kompetanse kan bli dekket. Det er Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) som forvalter ordningen.

¹ <https://www.fafo.no/images/pub/2022/20803.pdf>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-2/id2588070/>

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-2/id2627309/>

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-13/id2620876/>

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-12/id2653116/>

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-15/id2621801/>

⁷ <https://www.regjeringen.no/contentassets/3c84148f2f394539a3eefdfa27f7524d/nasjonal-strategi-kompetanse-nett.pdf>

⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>

⁹ <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/treparts-bransjeprogram-for-kompetanseutvikling>

¹⁰ <https://www.fafo.no/images/pub/2022/20803.pdf>

¹¹ <https://www.norskindustri.no/dette-jobber-vi-med/kompetanse/industrifagskolen/>

¹² <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/treparts-bransjeprogram-for-kompetanseutvikling>

Som følge av Fagskolemeldingen, Fagfolk for fremtiden¹³ av 2017, ble det foretatt en rekke endringer i fagskoleloven i 2021¹⁴. Denne loven omfatter høyere yrkesfaglig utdanning som fagskolene i hele landet tilbyr. Endringene innebar at fagskolene kunne tilby utdanninger på under 30 studiepoeng, og at det ikke lenger eksisterte kun dispensasjonsordninger for kortere utdanningsløp som bransjeprogrammene.¹⁵ Utdanningstilbudene på under 30 studiepoeng blir omtalt som kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning eller kortere fagskoletilbud.

Noen av fagskolene vi har intervjuet, tilbyr kun kortere utdanninger i form av bransjeprogram eller industrifagskolen. Andre fagskoler tilbyr bransjeprogram i tillegg til andre kortere utdanninger. Bransjeprogram og industrifagskolen er i denne utredningen eksempler på kortere utdanninger på 1-30 studiepoeng som fagskolene tilbyr. Vedlegg 2 inneholder en liste over eksisterende og tidligere bransjeprogram.

Fagskoleutdanning er høyt etterspurt i arbeidslivet. Eksempelvis viser NHOs kompetansebarometer for 2023 at NHO-bedriftene i 2023 manglet over 12 000 nyansatte med fagskoleutdanning¹⁶. Det er bred enighet blant partene i arbeidslivet og utdanningsmyndighetene, inkludert regjeringen, om at fagskoleutdanning i Norge skal være tett knyttet til arbeidslivet. Utdanningene som fagskolene tilbyr, skal hurtig tilpasses arbeidslivets behov for kompetanse. Solberg-regjeringen la i 2020 frem Kompetansereformen – Lære hele livet. Kompetansereformen som slo fast at ingen arbeidstakere skal gå ut på dato som følgende av manglende kompetanse¹⁷. Fagskoleutdanning, gjennom fleksible, korte løp tilpasset arbeidslivets behov for kompetanse, er en viktig måte å sikre livslang læring. Å tette kompetansegapet og ha et utdanningssystem der utdanningsinstitusjonene raskt følger arbeidslivets behov for kompetanse, er avgjørende for samfunnet, for bedriftene og for den enkelte for å imøtekomme blant annet de økende kravene til digitalisering og det grønne skiftet.

Kompetansebehovsutvalget (KBU) la frem sin rapport om fagskoleutdanning i 2022. KBU viser til flere områder der det trengs mer kunnskap¹⁸. Det er behov for mer kunnskap om fagskolesektoren. Kunnskapsdepartementet ser også at det er behov for mer kunnskap om de kortere utdanningsløpene i fagskolen og i hvilken grad de verdsettes av arbeidslivet (merverdi og individuell og samfunnsmessig avkastning) sammenlignet med hele grader oppdelt i emner. Videre er det behov for mer kunnskap om de kortere utdanningstilbudene oppfyller kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning og om hvordan fagskoletilbudene har endret karakter og omfang etter lovendringen i 2021. Denne utredningen er et bidrag til å svare ut disse spørsmålene.

1.4 Kortere fagskoleutdanninger føyer seg inn i en internasjonal utviklingstrend

Kompetanseutviklingen som skjer gjennom kurs og annen opplæring utenom det formelle utdanningssystemet, er en viktig del av kompetanseutviklingen i samfunnet og for arbeidslivet spesielt. Denne såkalte ikke-formelle opplæringen har et omfang blant arbeidstakere og ledige som målt i opplæringstimer langt overgår den formelle videreutdanningen arbeidstakere og ledige deltar i. Verdien av denne kompetansen er imidlertid ofte ikke synlig eller relevant for andre enn virksomheten man arbeider i eller en mindre krets av bedrifter.

¹³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20162017/id2522412/>

¹⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-111-l-20202021/id2840742/?ch=1>

¹⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-111-l-20202021/id2840742/?ch=1>

¹⁶ <https://www.nho.no/tema/kompetanse-og-utdanning/hva-trenger-norge/#part1>

¹⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>

¹⁸ <https://kompetansebehovsutvalget.no/wp-content/uploads/2022/06/KBU-temarapport-2022.pdf>

Selv om det finnes sertifiseringsordninger utenom det offentlige utdanningssystemet som har betydning i arbeidsmarkedet, øker muligheten for den enkelte å få anerkjennelse av kompetansen i andre virksomheter hvis opplæringen er knyttet til det offentlige utdanningssystemet og gir formell kompetanse. Det er derfor også viktig for mobiliteten i samfunnet. Det har vært et mål for kompetansepolitikken helt siden slutten av 90-tallet å utvikle det formelle utdanningssystemets evne til å gi tilbud som treffer behovene i arbeidslivet. Formell kompetanse sikrer den enkelte arbeidstaker en kompetanse som ikke er for knyttet til spesifikke oppgaver i en spesifikk bedrift. Med andre ord fungerer formell kompetanse som en standardisert metode for å vurdere ansattes kompetanse, og kan øke den enkeltes ansettbarhet. Videre vil formell kompetanse gjøre de ansatte bedre rustet med de ferdighetene som etterspørres i arbeidslivet. Formell kompetanse som en del av livslang læring vil også gi ansatte kontinuerlig læring og oppdatering av kunnskap og ferdigheter gjennom hele karrieren. Dette gjør det mulig for ansatte å holde tritt med arbeidslivets stadige endringer i kompetansebehov.

Framveksten av en tydelig fagskolesektor rettet mot arbeidslivets behov, har økt mulighetene for å treffe spesifikke arbeidslivsbehov samtidig som kompetansen blir mer synlig bredere i arbeidsmarkedet. Kravene til fagskoleutdanningens lengde har likevel åpenbart representert en barriere for deltakelse. Manglende tilrettelegging av utdanning for å kunne kombinere den med jobb, har vært et vedvarende hinder for deltakelse i formelle utdanningstiltak i Norge (se f.eks. Holte 2017). Jo lengre varighet, desto større barrierer representerer dette, ikke minst for arbeidstakere som kan ha særlig behov for kompetanseopåfyll for å unngå å falle ut av arbeidslivet.

På europeisk plan har det vært økende oppmerksomhet om synliggjøring av mindre kompetanseenheter enn fulle utdanninger. EU vedtok i 2022¹⁹ en anbefaling om at medlemslandene legger til rette for utvikling og bruk av såkalte minikvalifikasjoner, i første omgang i høyere utdanning, på lengre sikt også i yrkesutdanning. Idéen er å bygge opp systemer for sertifisering av læringsutbyttet som den enkelte kan få gjennom kortere opplæringstiltak. Intensjonen er å synliggjøre slik opplæring og bidra til at den i større grad verdsettes i arbeidslivet og i utdanningssystemet. EU-politikken er også en tilpasning til en nyere utvikling av små utdanningstilbud, herunder også rene online-kurs (bl.a. såkalte MOOCer)²⁰.

Fordelene med sertifisering av kvalifikasjoner er økt synliggjøring og verdsetting av kompetanse. Økt læringsmotivasjon kan også være en positiv effekt. I Sverige gjennomføres det blant annet ulike pilotforsøk for å sertifisere såkalte *Mikromeriter* innenfor rammen av det såkalte *Kompetenspasset*²¹, et arbeid som pågår i samarbeid mellom flere institusjoner, blant annet arbeidsformidlingen og Myndigheten for yrkeshøgskolan. I Danmark har de ifølge våre undersøkelser ikke eksplisitt etablert tilsvarende system, men man har bygget opp en omfattende katalog av såkalte kurs for arbeidsmarkedsutdannelse (AMU). Disse varer i gjennomsnitt 4 dager, de korteste kursene kun noen timer. AMU-kursene er interessante blant annet fordi de er tett koblet til fagopplæringen, og administreres av partssammensatte utvalg for etterutdanning som i hovedsak følger linjene for fagopplæring.

Disse tiltakene i de andre nordiske landene skjer i en litt annen kontekst enn utviklingen av kortere tilbud i de norske fagskolene, men illustrerer at det er en økende oppmerksomhet om hvordan det formelle utdanningssystemet kan bidra i å dekke og synliggjøre kompetanse rettet mot arbeidslivets behov.

¹⁹ <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/micro-credentials>

²⁰ https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/massive_open_online_course_mooc

²¹ <https://www.kompetenspasset.se/>

1.5 Definisjoner og begrepsbruk

Med kortere fagskoletilbud mener vi [utdanningstilbud på 1-30 studiepoeng](#). Tilbudene er de som har oppstått under dispensasjonsperioden eller opprettet etter lovendringen i 2021. Disse tilbudene kan være (1) tilbud som tidligere var kurs eller etterutdanning, og som nå har blitt studiepoengsgivende, (2) nye utdanningstilbud opprettet under dispensasjonsperioden, eller etter endringen i fagskoleloven, for eksempel bransjeprogram eller industrifagskolen og (3) eksisterende vitnemålgivende tilbud som har blitt oppdelt og tilbys i emner eller moduler eller (4) oppdelte eksisterende vitnemålgivende tilbud til nye tilbud.

Gjennom intervjuene, opplevde vi at informantene bruker ulike begreper som [moduler](#) og [emner](#) om hverandre. En hel, lengre utdanning kan eksempelvis bestå av flere enkelte moduler, eller emner. En lengre grad består gjerne av flere emner, mens en kortere utdanning består gjerne av ett emne. Eksempelvis gir fagskoleutdanningen *Automatisering* på Fagskolen i Viken 120 studiepoeng der studiet består av ni emner²². Etter å ha gjennomført alle emnene, får studenten vitnemål.

En student som tar en modul, vil få en karakterutskrift, men ikke et vitnemål. Dersom modulen er en av flere moduler som til sammen gir en hel grad, vil studenten få vitnemål når alle modulene er bestått. Et eksempel er utdanningen *Batteriproduksjon* på Fagskolen i Viken²³. Dette er en utdanning som er inndelt i seks moduler på 10 studiepoeng hver. Det er egne opptak til hver modul. Det betyr at den enkelte modul er en kortere utdanning på 10 studiepoeng, som gir studenten en karakterutskrift etter at modulen er bestått. Dersom studenten velger å gå videre og fullfører alle seks modulene, vil studenten få et vitnemål for en hel grad, *batteriproduksjon*, på 60 studiepoeng. En kortere utdanning som består kun av ett emne er eksempelvis utdanningen *Personsentrert velferdsteknologi og samarbeid*, som kun utgjør ett emne på 10 studiepoeng²⁴.

Vi opplevde gjennom intervjuene at informantene opplyste at de ikke kan utstede vitnemål for kortere utdanninger, siden utdanningene de tilbyr er under 30 studiepoeng. Av den grunn omtalte ikke informantene noen av de kortere utdanningene som vitnemålgivende tilbud. Dette er ikke helt korrekt. Vitnemål skal utstedes for hele akkrediterte utdanninger uavhengig antall studiepoeng, ifølge NOKUT. Informantene skiller dermed ikke på kortere utdanninger som er vitnemålgivende og ikke-vitnemålgivende. Overordnet omtaler informantene kortere utdanninger som moduler eller emner, selv om flere av utdanningene egentlig er hele, (akkrediterte) vitnemålgivende utdanninger. Vi opplever at dette blir gjort for å skille kortere utdanninger fra lengre grader. Dette har vi forklart nærmere i kapittel 3 og i kapittel 6. Av den grunn vil begrepet [kortere utdanninger på 1-30 studiepoeng](#) omfatte [både](#) kortere vitnemålgivende utdanninger (hele akkrediterte utdanninger) og kortere utdanninger som ikke er vitnemålgivende utdanninger (moduler/emner).

En kortere utdanning kan også være en egen akkreditert utdanning på eksempelvis 15 studiepoeng, uten at denne utdanningen er en modul som springer ut fra en hel grad. I disse tilfellene skal studenten få vitnemål når utdanningen er bestått. Dette er med andre ord en kortere [vitnemålgivende](#) utdanning. En slik utdanning blir av informantene også omtalt som modul eller emne, selv om utdanningen ikke er en byggestein, eller modul til en lenger (hel) fagskoleutdanning.

Vi vil derfor gjennomgående i rapporten bruke begrepet kortere utdanninger, kortere utdanningstilbud eller kortere fagskoletilbud når vi snakker om de ulike kortere

²² <https://fagskolen-viken.no/studier/elektro/automatisering>

²³ <https://fagskolen-viken.no/studier/elektro/batteriproduksjon>

²⁴ I henhold til tilsendt akkrediteringsrapport fra NOKUT for denne utdanningen.

utdanningstilbudene på 1-30 studiepoeng som beskrevet ovenfor. Siden informantene ikke skiller mellom kortere vitnemålsgivende utdanninger på 1-30 studiepoeng og moduler/emner (ikke-vitnemålsgivende) på 1-30 studiepoeng, vil vi omtale dette som kortere utdanninger, men forsøke å forklare ut hvilken type utdanning informantene mener når de snakker om moduler.

1.6 Leseveiledning

Rapporten er bygd opp på følgende måte: Vi redegjør først for bakgrunnen for oppdraget i kapittel 1. Vi beskriver kort det politiske bakteppet og den store satsingen på høyere yrkesfaglig utdanning. Bakgrunnskapittelet gir en forståelse av hvorfor regjeringen har gitt fagskolen mulighet til å opprette kortere utdanninger. I kapittel 2 beskriver vi vår metodiske tilnærming til gjennomføring av innledende intervjuer med ansatte fra NOKUT, intervjuer med fagområdeansvarlige eller andre ansvarlige for kortere utdanninger på fagskolene, og fra gruppeintervju med deler av Nasjonalt fagskoleråd. Metodekapittelet klargjør hvem vi har intervjuet og hvorfor. Vi beskriver i tillegg gjeldende regelverk om akkreditering av kortere fagskoleutdanninger og hvordan kortere utdanninger er innplassert i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

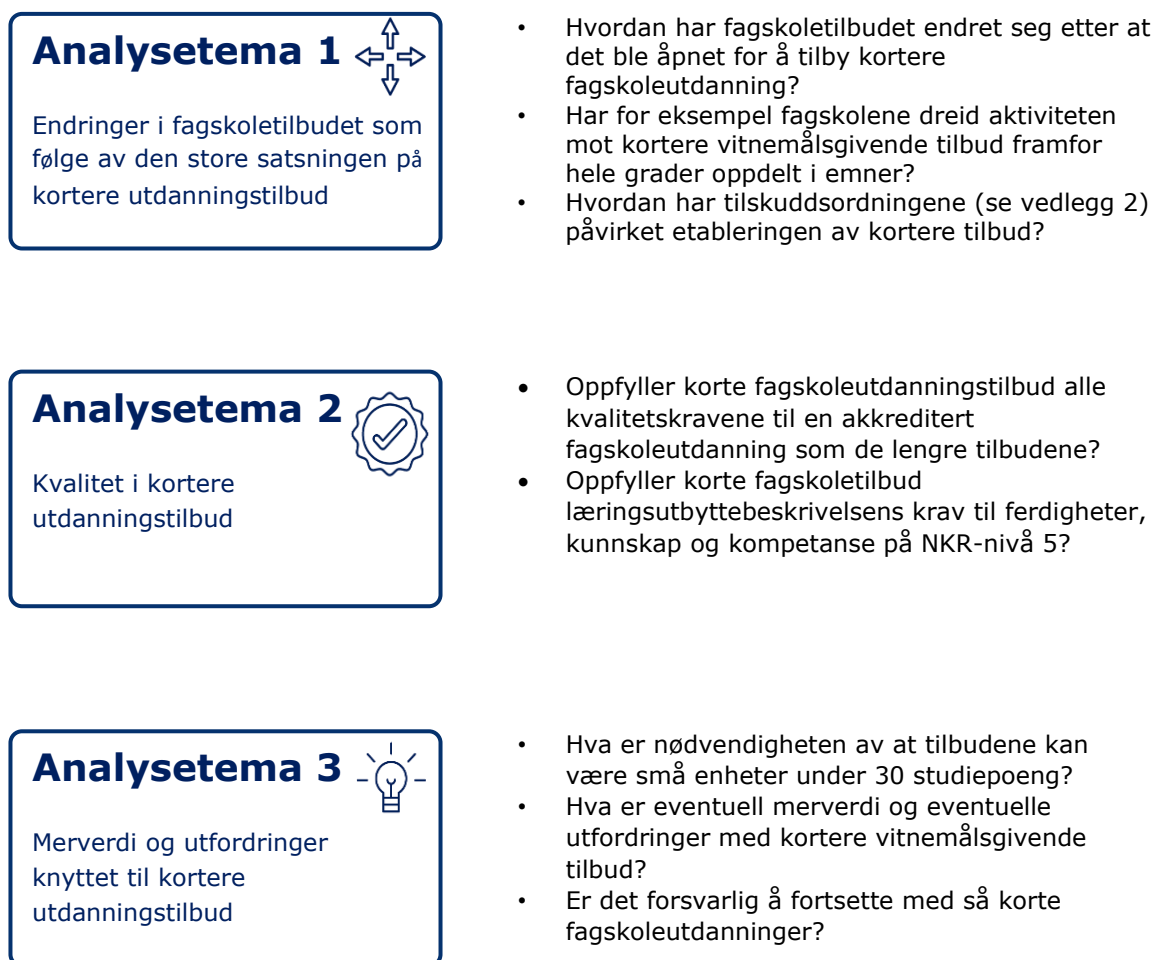
Utredningen er deretter beskrevet ut ifra i tre analysetemaer: (1) Endringer i fagskoletilbudet som følge av satsning på kortere utdanningstilbud, (2) Kvalitet i kortere utdanningstilbud og (3) Merverdi og utfordringer knyttet til kortere utdanningstilbud. Dette er analysetemaer har vi lagd med bakgrunn i problemstillingene som Kunnskapsdepartementet ønsket å belyse. Analysetemaene gjennomgår vi i dybden i de tre påfølgende kapitlene. Hvordan fagskoletilbudet har endret seg som følge av satsningen på kortere utdanningstilbud sett opp mot funn fra intervjuene, er beskrevet i kapittel 4. Deretter, i kapittel 5, presenterer vi funn fra intervjuene som handler om den opplevde kvaliteten til de kortere utdanningstilbudene. Kapittel 6 handler om verdien og fordeler, men også utfordringer knyttet til kortere fagskoleutdanninger. Til sist oppsummerer vi funnene i kapittel 7.

2. Metode og analytisk rammeverk

Formålet med utredningen har vært å få mer kunnskap om konsekvensene for fagskolesektoren og fagskoletilbudene etter at det ble åpnet for kortere vitnemålsgivende fagskoletilbud – først gjennom en dispensasjonsordning, og deretter gjennom endring i fagskoleloven i 2021. Denne kunnskapen har vi hovedsakelig innhentet gjennom kvalitative intervjuer med fagområdeansatte på fagskolene som tilbyr kortere utdanninger. Vi har også intervjuet medlemmer av Nasjonalt fagskoleråd og gjennomført innledende intervjuer med ansatte i NOKUT. I tillegg har vi gjennomført dokumentstudier. Utredningen presenterer vi gjennom et analytisk rammeverk som består av tre analysetemaer: (1) endringer i fagskoletilbudet som følge av den store satsningen på kortere utdanningstilbud, (2) kvalitet i kortere utdanningstilbud og (3) merverdi og utfordringer knyttet til kortere utdanningstilbud. I dette kapittelet gjør vi rede for vårt analytiske rammeverk og problemstillinger som Kunnskapsdepartementet ønsket utredet.

2.1 Analytisk rammeverk og problemstillinger

Oppdraget ble presentert som tredelt, med tre problemstillinger oppdragsgiver ønsket utredet. Under datainnsamlingen har vi anvendt disse problemstillingene som analysetemaer. Basert på datainnsamlingen, har det videre arbeidet med analysetemaene vært strukturert slik figuren under viser:

Figur 1. Oversikt over analysetemaer

2.2 Om de kortere utdanningstilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning

Utredningen har tatt utgangspunkt i lister med kortere utdanningstilbud fra NOKUT og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Dette var lister over kortere fagskoletilbud der fagskolene har søkt om akkreditering eller som er selv-akkrediterte der opplysninger om utdanningen er oversendt til NOKUT. En sammenslått oversikt basert på disse listene er vedlagt rapporten (vedlegg 1). NOKUT opplyser at fagskoler med fagområdeakkreditering selv akkrediterer kortere utdanninger, og av den grunn er det ikke gitt at disse tilbudene er inkludert i oversiktene vi har fått tilsendt. Selv om fagskolene skal rapportere tilbud de oppretter til NOKUT, kan det være et etterslep som gjør at noen tilbud ikke har blitt inkludert på tidspunktet data har blitt hentet ut.

Det finnes 62 fagskoler i Norge i dag, der flesteparten er private fagskoler. Det er nesten 30 000 fagskolestudenter ved norske fagskoler, der flesteparten deltar i nettbasert eller samlingsbasert utdanningsløp (9 550)²⁵. Statistikk for 2024 viser at 75 prosent av studentene studerer på deltidd²⁶. Det er noen flere menn (54 prosent) enn kvinner (46 prosent) som tar

²⁵ <https://fagskole.hkdir.no/>

²⁶ <https://fagskole.hkdir.no/fagskole-old/statistikk/statistikk/rapport.action?visningId=45&visKode=false&admdebug=false&columns=arstall!8!semester&index=1&formel=146!8!157!8!156&hier=skolen!9!studiestednr!9!tilbudkode&sti=¶m=arstall!%3D2024>

fagskoleutdanning²⁷²⁸. Flesteparten av studentene har valgt fagskoleutdanning innenfor helse- og sosialfag, eller naturvitenskaplige, håndverks- og tekniske fag²⁹.

Tabellen under viser en oversikt per november 2023 over hvilke fagskoler som tilbyr kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning (inkludert bransjeprogram og industrifagskolen) ifølge oversendt data fra NOKUT og HK-dir. Dette omfatter tilbud som fagskolene har startet opp, eller som de planlegger starte opp innen høsten 2024. Endringer i oversikten over kortere utdanningstilbud kan ha funnet sted ved at tilbud er avsluttet eller akkreditert i etterkant av uthenting av data. Vi har ikke mottatt data for antall studenter per kortere utdanningstilbud. Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) har publisert data for antall fullførte vitnemålsgivende utdanningstilbud i 2023 per fagskole og fordelt på fagfelt³⁰. Siden fagskolene vi har intervjuet rapporterer om at de ikke kan utstede vitnemål (mer om dette i kapittel 6), gjør det vanskelig å si om de kortere utdanningene er inkludert i denne statistikken.

Som tabellen viser, er det per januar 2024 11 fagskoler som tilbyr kortere utdanninger på under 30 studiepoeng. Dette tilsvarer 17 prosent av alle fagskolene i dag. Det varierer i hvilken grad hvor mange enkelte kortere utdanningstilbud hver fagskole tilbyr, fra 2 til 13 ulike kortere utdanningstilbud per fagskole. Overordnet ser vi at det er flest kortere utdanningstilbud innen fagfeltene tekniske fag og håndverksfag og helse- og sosialfag, i tillegg til de eksisterende bransjeprogrammene og industrifagskolen. En totaloversikt av tilbudene er gjengitt i vedlegg 1.

Fagskole	Antall tilbud med kortere utdanninger
AOF Fagskolen	4
Fagskolen i Agder	10
Fagskolen i Viken	10
Fagskolen Innlandet	7
Fagskolen Kristiania	4
Fagskolen Oslo	2
Fagskolen Rogaland	2
Fagskolen Vestfold og Telemark avd Porsgrunn	3
Fagskulen Vestland	13
Rogaland fylkeskommune	3
Trøndelag høyere yrkesfagskole	3

Tabell 1. Oversikt over antall kortere utdanninger

2.3 Kvalitative intervjuer

Intervjuer med fagansvarlige ved fagskolene

Hoveddelen av datainnsamlingen har bestått av intervjuer med fagområdeansvarlige eller andre ansatte ved fagskolene. Basert på listen over kortere utdanningsløp, kontaktet vi de fagansvarlige for tilhørende fagområde. Det har i alt blitt gjennomført 17 intervjuer ved 9 fagskoler. I intervjuene deltok to ansatte fra Rambøll, og det ble tatt notater fra intervjuene. I ett av intervjuene deltok tre informanter, mens de resterende var individuelle intervjuer. I fire tilfeller har rektor blitt intervjuet. Dette har vært på grunn av at fagansvarlig har kort ansettelsestid, ikke vært med på gjennomføring av et nytt utdanningstilbud, eller fordi rektor er fagansvarlig for det aktuelle fagområdet. Underveis i gjennomføringen av intervjuene opplevde vi en metning i

²⁷ <https://fagskole.hkdir.no/fagskole-old/statistikk/rapport.action?visningId=257>

²⁸ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dobling-pa-fa-ar-30-000-fagskolestudenter-for-forste-gang/id3002821/>

²⁹ <https://fagskole.hkdir.no/stat/stud>

³⁰ <https://fagskole.hkdir.no/stat/stud>

intervjudataene fra de fagområdeansvarlige. Med dette mener vi at informantene i stor grad vektla de samme poengene da de svarte på spørsmålene fra intervjuguiden. Å få rektor sitt perspektiv, som kan tilby et mer overordnet strategisk blikk på de kortere utdanningsløpene fra fagskolenes side, har derfor vært positivt for utredningen. Intervjuguiden er vedlagt rapporten i vedlegg 4.

I alt dekker dette ni av de ti fagskolene som tilbyr kortere utdanningsløp. I den opprinnelige oversikten over kortere utdanningstilbud var tre av fagskolene ikke inkludert. Vi fikk likevel på plass intervju med to av disse fagskolene, selv om vi fikk denne informasjonen senere i prosjektperioden. Ved å gjennomføre intervjuer med nesten samtlige fagskoler fra listene vi mottok fra HK-dir og NOKUT, har vi oppnådd stor dekningsgrad av fagområdeansvarlige og fagskoler som tilbyr kortere utdanninger. Vi finner dessuten lite variasjon i svarene fra fagskoleinformantene, som tilsier at vi har nådd en metning. Vi vurderer derfor at utvalget gir et solid grunnlag for å kunne svare på de tre analysetemaene.

Intervjuer med NOKUT

Vi har i tillegg gjennomført et innledende intervju med to ansatte fra NOKUT. I intervjuet deltok to ansatte fra Rambøll, og det ble tatt notater fra intervjuet. Formålet med intervjuet var å få mer informasjon om hvordan NOKUT går frem for å akkreditere kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning, og om kvaliteten i de kortere utdanningstilbudene. Intervjuguiden er vedlagt i vedlegg 6.

Gruppeintervju med deler av Nasjonalt fagskoleråd

For å kunne validere funnene fra intervjuene med fagskoleansatte, hadde vi opprinnelig planlagt å gjennomføre en workshop med hele Nasjonalt fagskoleråd³¹. Nasjonalt fagskoleråd, også kalt fagskolerådet, er et rådgivende organ til Kunnskapsdepartementet i spørsmål om høyere yrkesfaglig utdanning i Norge. Fagskolerådet er partssammensatt, og representerer derfor både en bredde og dybde i kunnskapen om fagskoleutdanningen i Norge. Dette var årsaken til fagskolerådet var en sentral part å inkludere i utredningen. I møte med Kunnskapsdepartementet ble det stilt spørsmål om innspill fra fagskolerådet kunne bli innhentet uten å måtte gjennomføre en workshop med hele fagskolerådet. Det var usikkert på i hvilken grad en workshop ville være den beste måten å få frem synspunktene til hele rådet, eller om et intervju ville være mer egnet. I tillegg viste det seg å være krevende å få inn en workshop i forlengelse av et rådsmøte. Mange av representantene har fulle kalendere. Det var derfor utfordrende å skulle finne en plass til en halvdags workshop, selv om denne kunne bli gjennomført digitalt.

I samtaler med sekretariatsansvarlig for fagskolerådet kom det frem at kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning ikke var diskutert i særlig grad i rådet. Av den grunn hadde ikke rådet nødvendigvis inngående kjennskap til alle problemstillingene som Kunnskapsdepartementet ville belyse. I samråd med sekretariatsansvarlig, valgte vi å gjennomføre et gruppeintervju med deler av fagskolerådet fremfor en workshop med det samlede rådet. Vi kom frem til at å intervju fagskolerådets representanter fra arbeidsutvalget og fagskolene ville gi oss et dekkende bilde av fagskolerådets opplevelser besvarelse om fagskolerådets opplevelse av kortere utdanninger. I gruppeintervjuet deltok to ansatte fra Rambøll. Det ble tatt notater fra intervjuet. Fra Nasjonalt fagskoleråd deltok fem representanter. Intervjuguiden er vedlagt i vedlegg 5.

³¹ <https://fagskoleradet.no/om-oss>

3. Fagskoleloven og krav til kortere utdanninger om vitnemål og akkreditering

Som kapittel 2 viser, handler problemstillingene blant annet om vitnemålsgivende tilbud og kvaliteten til akkrediterte utdanninger. For å bedre kunne forstå funnene fra intervjuene og sette de i riktig kontekst, har vi i dette kapitlet redegjort for forskjellene mellom vitnemålsgivende og ikke-vitnemålsgivende tilbud. I tillegg forklarer vi hva akkreditering innebærer, og måten akkreditering av fagskoleutdanning skjer i dag.

Fagskoleloven og forskrift til fagskoleloven regulerer formål, krav om akkreditering, organisering, kvalitet og andre rettigheter og plikter for høyere yrkesfaglig utdanning, også kalt fagskoleutdanning. Det er NOKUT- Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen- som akkrediterer og fører tilsyn med fagskoleutdanningen i Norge. NOKUT utfører oppgavene definert i lovverket, og er et statlig organ underlagt Kunnskapsdepartementet³².

3.1 Vitnemålsgivende og ikke-vitnemålsgivende tilbud

I henhold til fagskoleloven § 19³³, skal fagskoler utstede vitnemål for alle fullførte fagskoleutdanninger. Dersom en student ikke har fullført fagskoleutdanningen, kan vedkommende be om en karakterutskrift som viser emner, prøver og andre vurderinger som studenten har bestått.

Vitnemål kan bare skrives ut for hele utdanninger som er akkrediterte. For at en fagskole skal kunne utstede vitnemål, må studenten avlegge studiepoeng ved fagskolen som tilsvarer den minste resultatbærende enheten i fagskoleutdanningen studenten ønsker vitnemål for, jf. Fagskoleforskriften § 38³⁴. De kortere utdanningstilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning kan være akkreditert som egne utdanninger. Dersom et kortere tilbud er akkreditert som egen utdanning, skal fagskolen utstede vitnemål uavhengig av antall studiepoeng, ifølge NOKUT.

Fagskolen skal også utstede vitnemål selv om den akkrediterte korte utdanningen er et enkeltemne eller en modul i en lengre utdanning. Eksempelvis tilbyr Fagskolen Innlandet emnet *Grønn logistikk i verdi og forsyningskjeden*. Dette er et selv-akkreditert tilbud på 15 studiepoeng. Studenter som har fullført denne utdanningen skal dermed motta vitnemål for fullført utdanning.

Enkeltemner, kurs eller moduler vil derfor i utgangspunktet ikke gi vitnemål i seg selv, men vil gi vitnemål dersom de blir akkreditert som en egen kortere utdanning. Fagskoler kan samtidig velge å tilby enkeltemner, kurs eller moduler som ikke er akkreditert som egne utdanninger. Dersom fagskolen tilbyr for eksempel et emne på 10 studiepoeng, og dette emnet *ikke* er akkreditert som en egen utdanning, skal ikke fagskolen utstede vitnemål for dette. Årsaken er at det ikke vil være en fullført utdanning. I slike tilfeller kan fagskolen skrive ut en karakterutskrift som viser hvilke(t) emne€ studenten har tatt. Dette gjelder uavhengig antall studiepoeng som emnet, kurset eller modulen består av.

3.2 Selv-akkrediterte og NOKUT-akkrediterte utdanningstilbud

NOKUT har ansvar for å akkreditere høyere yrkesfaglig utdanning i Norge. En utdanningsinstitusjon kan først kalle seg en fagskole etter å ha fått akkreditert fagskoleutdanning

³² <https://www.nokut.no/om-nokut/>

³³ <https://lovdata.no/lov/2018-06-08-28/§19>

³⁴ <https://lovdata.no/forskrift/2019-07-11-1005/§38>

av NOKUT. Hver fagskoleutdanning fagskolen tilbyr skal også være akkreditert³⁵. NOKUT akkrediterer fagskoleutdanninger og fagområder, jf. forskrift til fagskoleloven § 47³⁶ og § 48³⁷.

En fagskole kan også søke om fagområdeakkreditering³⁸. En fagområdeakkreditering er en type fullmakt som gir fagskolen rett til å (1) akkreditere nye utdanninger innen et klart definert fagområde og (2) gjøre endringer i de utdanningene fagskolen allerede tilbyr innen det samme fagområdet. En oversikt over alle fagskoler med fagområdeakkreditering finnes på NOKUTs nettsider³⁹. Fagskoler med fagområdeakkreditering kan også lettere opprette kortere utdanningstilbud som arbeidsmarkedet etterspør. Kravene for å få godkjent fagområdeakkreditering er beskrevet på NOKUTs nettsider⁴⁰. I disse tilfellene er det fagskolens eget lokale kvalitetsorgan, kalt LOKUT, som behandler søknaden om opprettelse av utdanningen. Tilbud som fagskolene har behandlet i eget LOKUT, er selv-akkrediterte tilbud. Utdanningstilbud som fagskolen har søkt NOKUT om godkjenning av, er NOKUT-akkrediterte utdanningstilbud. Dette innebærer at fagskolen ikke har fagområdeakkreditering på disse fagområdene, og må søke NOKUT om akkreditering av utdanninger fagskolen ønsker å opprette.

Kunnskapsdepartementet sendte i juni 2023 ut et forslag på høring om endringer i fagskoleloven. Forslaget går ut på å åpne for at fagskoler kan få institusjonsakkreditering. Dermed vil fagskolene kunne endre eller etablere nye utdanninger på egenhånd, uten å måtte søke NOKUT om godkjenning. Forslaget har vært på høring, og er nå under behandling⁴¹.

3.3 Om akkreditering av kortere utdanningstilbud

Som beskrevet innledningsvis, ble det foretatt en rekke endringer i fagskoleloven i 2021⁴². Endringene innebar at fagskolene kunne tilby kortere fagskoleutdanninger på 1-30 studiepoeng.

Nettsiden til NOKUT gir fagskolene informasjon om hvordan de skal gå frem for å opprette kortere utdanninger på fagskolene⁴³. Før lovendringen i 2021, ville en fagskoleutdanning bestå av 30, 60, 90 eller 120 studiepoeng, og som det da ble utstedt vitnemål for. For å opprette et kortere utdanningstilbud på inntil 30 studiepoeng, kan fagskolene tilby enkeltemner som allerede er en del av en fagskoleutdanning. Fagskolene kan også sette sammen enkeltemner innenfor en fagskoleutdanning på nye måter. Eksempelvis kan de hente læringsutbyttene fra to eller flere eksisterende emner i utdanningen, og sette dem sammen til et nytt emne. Fagskolene må benytte læringsutbytter fra en utdanning fagskolen har fått akkreditert. Fagskolene kan også opprette helt nye utdanningstilbud og moduler. Det er ingen nedre grense for hvor mange studiepoeng enkeltemner eller moduler kan være på.

Videre informerer NOKUT at så lenge tilbudet er enkeltemner eller kurs, og ikke en selvstendig fagskoleutdanning, skal ikke fagskolene søke om akkreditering av tilbudet⁴⁴. Dersom fagskolene ønsker å tilby slike utdanninger som en ny fagskoleutdanning, må de søke om akkreditering av en ny utdanning. Som beskrevet ovenfor, har noen fagskoler fagområdeakkreditering og kan selv

³⁵ <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/akkrediterte-fagskuletilbod/>

³⁶ <https://lovdata.no/forskrift/2019-07-11-1005/§47>

³⁷ <https://lovdata.no/forskrift/2019-07-11-1005/§48>

³⁸ <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/akkrediterte-fagskuletilbod/>

³⁹ <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/akkrediterte-fagomrade/>

⁴⁰ <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/regelverk-for-fagskoler/hva-er-fagomradeakkreditering--og-hvordan-soker-dere/>

⁴¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-vil-la-fagskoler-opprette-utdanninger-selv/id2986414/>

⁴² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-111-l-20202021/id2840742/?ch=1>

⁴³ <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/regelverk-for-fagskoler/fagskoler-kan-raskt-og-ubykratisk-tilby-kompetanseheving/>

⁴⁴ <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/regelverk-for-fagskoler/fagskoler-kan-raskt-og-ubykratisk-tilby-kompetanseheving/>

akkreditere nye utdanninger. Dersom en fagskole oppretter og selv-akkrediterer et nytt kortere utdanningstilbud på under 30 studiepoeng, skal fagskolen også utstede vitnemål.

3.4 Førings av tilsyn

NOKUT skal også føre tilsyn med alle utdanningstilbud på universiteter, høyskoler og fagskoler. NOKUT kan føre tilsyn både med utdanningstilbud som fagskolen selv har etablert, det vil si selv-akkreditert, og for tilbud som NOKUT har akkreditert. Ved utføring av tilsyn, opplyser NOKUT om at de bruker de samme kriteriene som ved akkreditering. Tilsynet innebærer å kontrollere at utdanningstilbudene og institusjonene oppfyller kravene i forskriftene. NOKUT opplyser at de også ønsker at tilsynet skal bidra til videreutvikling av fagskolesektoren⁴⁵.

4. Analysetema 1: Endringer i fagskoletilbudet som følge av satsningen på kortere utdanninger

Analysetema 1 handler om endringer i fagskoletilbudet som følge av den store satsningen på kortere utdanningstilbud. I dette kapitlet søker vi å finne svar på følgende spørsmål:

- Hvordan har fagskoletilbudet endret seg etter at det ble åpnet for å tilby kortere fagskoleutdanning?
- Har for eksempel fagskolene dreid aktiviteten mot kortere vitnemålgivende tilbud framfor hele grader oppdelt i emner?
- Hvordan har tilskuddsordningene (se vedlegg 2) påvirket etableringen av kortere tilbud?

Det har skjedd flere store endringer i fagskolesektoren de senere årene. Kompetansereformen, *Lære hele livet*, åpnet for at fagskolene kunne tilby kortere utdanninger på under 30 studiepoeng. I tillegg har utdanningsmyndighetene satset videre på fagskolene gjennom opprettelse av treparts bransjeprogram og industrifagskolen.

Kompetansebehovsutvalget (KBU) er nedsatt for å frembringe analyser og vurderingen av arbeidslivets fremtidige kompetansebehov i Norge. I 2021 valgte KBU høyere yrkesfaglig utdanning som et av flere temaer da det er høy etterspørsel etter fagskolekompetanse. KBU ville undersøke rollen til høyere yrkesfaglig utdanning i å imøtekomme nåværende og fremtidige kompetansebehov. Stortinget kom blant annet med et anmodningsvedtak i 2020 som en del av behandlingen av Kompetansereformen-Lære hele livet. Vedtaket innebar at regjeringen ble bedt om å utarbeide en opptrappingsplan for fagskolesektoren med 1 000 nye studieplasser årlig over fem år⁴⁶.

I dag er det over 30 000 fagskolestudenter, som er en dobling på få år⁴⁷. Ifølge Kompetansebehovsutvalget, utvikler høyere yrkesfaglig utdanning seg nå raskere enn andre deler av det norske utdannings- og kompetansesystemet, blant annet med tanke på prosentvis økning i antallet studenter. For statsbudsjettet 2024 har regjeringen foreslått midler til 500 nye studieplasser i fylkeskommunene. Regjeringen har i tillegg foreslått en økning på 10 millioner kroner i tilskuddsordningen for utviklingsmidler til fagskolene⁴⁸. Den store satsingen på å styrke

⁴⁵ <https://www.nokut.no/utdanningskvalitet/nokut-akkrediterer-og-forer-tilsyn/tilsyn-ved-universiteter-hoyskoler-og-fagskoler/>

⁴⁶ Stortinget (2020). Stortingsvedtak – sak: Kompetansereformen – lære hele livet. Meld. St. 14 (2019–2020), Innst. 370 S (2019–2020), Vedtak 700. Sak - stortinget.no <https://www.stortinget.no/no/Saker-ogpublikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=79452>

⁴⁷ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dobling-pa-fa-ar-30-000-fagskolestudenter-for-forste-gang/id3002821/>

⁴⁸ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dobling-pa-fa-ar-30-000-fagskolestudenter-for-forste-gang/id3002821/>

fagskolesektoren har ført til at fagskolene nå har fått mulighet til å opprette kortere tilbud i høyere yrkesfaglig utdanning.

I dette kapitlet vil vi vise hvordan den store satsingen har muliggjort og påvirket fagskolenes strategiske valg i utvikling av sin fagportefølje. Vi vil videre gjøre rede for om fagskolene har dreid aktiviteten mot kortere utdanninger fremfor å tilby hele grader oppdelt i emner. Til slutt beskriver vi hvordan tilskuddsordningene for fagskolesektoren har påvirket etableringen av kortere utdanningstilbud.

4.1 Fokus på kortere utdanningstilbud har ikke dreid aktiviteten bort fra hele grader

Vi har spurt fagskoleinformantene om hvordan fagskoletilbudet har endret eller utviklet seg etter at det ble åpnet opp for å tilby kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning. Som oppfølgingsspørsmål har vi spurt om fagskolene har dreid aktiviteten mot kortere vitnemålgivende tilbud fremfor hele grader oppdelt i emner i høyere yrkesfaglig utdanning. Vi har også spurt fagskoleinformantene om bakgrunnen for opprettelse av de kortere tilbudene.

Åpningen i fagskoleloven og den politiske satsningen på kortere utdanningstilbud har overordnet resultert i et fokus fra fagskolenes side på å kunne tilby kortere utdanninger. Flere fagskoleinformanter forteller hvordan de bruker mye tid på å utvikle de kortere utdanningene, og at det er høy etterspørsel fra både studenter og arbeidsliv etter kortere utdanningstilbud. Vi har intervjuet fagområdeansvarlige på fagområdene der det faktisk tilbys kortere utdanningsløp. Disse vil anslagsvis også sitte nærmest på det økte fokuset på kortere utdanninger.

Fagskoleinformantene forteller at fokuset på kortere utdanningstilbud i liten grad har gått utover tilbudet om lengre grader. Endringen i fagskoletilbudet beskrives gjennomgående å være et større tilbud av kortere utdanningsløp, men uten at dette betyr at fagskolene dreier aktiviteten bort fra hele fagskolegrader. Informantene forteller at fagskolene ikke har mindre aktivitet rundt de lengre utdanningsløpene.

Flere målgrupper enn tidligere deltar i fagskoleutdanning

Fagskolene opplever at de når flere målgrupper enn tidligere, og generelt kan tilby et bredere utdanningstilbud. Det er gjerne en voksen gruppe som starter på et kortere utdanningsløp, og som allerede er i arbeid. Dette til sammenligning med de lengre gradene der det gjerne er yngre studenter som kommer rett fra videregående utdanning, og som ikke er i arbeid. Målgruppen for kortere utdanninger er en gruppe studenter som tidligere trolig ikke ville ha startet på en høyere yrkesfaglig utdanning, forteller informantene. Årsaken er at det er lenge siden de var på skolebenken, og at det å starte på et lengre utdanningsløp virker mer krevende. Et kortere utdanningsløp på under 30 studiepoeng og som varer noen få uker, fremstår som mer overkommelig og enklere å gjennomføre, påpeker informantene. Terskelen for å starte på et lengre utdanningsløp for denne målgruppen er dermed høy.

Gjennomgående beskrivelser fra informantene, er at mange godt voksne opplever mestring og læringsglede når de starter på et kortere utdanningsløp. Denne mestringsfølelsen anser informantene til å være en av grunnene til at flere av studentene på kortere utdanninger kommer tilbake igjen til fagskolen for å ta mer utdanning, og gjerne starter på et lengre løp. De kortere utdanningstilbudene anser derfor informantene som en positiv mulighet til å få nye studentgrupper inn på de lengre utdanningstilbudene som tidligere ikke ville ha startet på et lengre utdanningsløp. Dette er også funn som evalueringen av bransjeprogrammene som Fafo gjennomførte, viser. Bransjeprogrammene innrettet seg mot kompetanseheving av fagarbeidere

eller ufaglærte personer som allerede var i arbeid⁴⁹, og som tradisjonelt har lav deltagelse i etter- og videreutdanning⁵⁰. Bransjeprogrammenes intensjon var med andre ord opplæringsstilbud som kan kombineres med jobb, viser evalueringen.

Informantene forteller også at siden flesteparten av de kortere utdanningene de tilbyr er utviklet i tett samarbeid med arbeidslivet, og også gjerne enkeltbedrifter, vil målgruppen for noen kortere utdanninger kun være arbeidstakere som vil studere på deltid ved siden av fullt arbeid. Funnet understreker at det er en helt annen studentgruppe som trekkes mot de kortere utdanningene enn lengre, hele grader. Årsaken er at de kortere utdanningene er opprettet med det formålet at studiene skal fungere for personer i arbeid, fremfor for studenter som skal studere på heltid.

Flere informanter opplever derfor at fagskolen i helhet har blitt større, og en informant beskriver det slik:

«Ikke noe strategiske endringer på hvilke fagområder vi tilbyr. Men det har blitt flere korte studier, kortere utdanninger. Spesielt på industri, teknologi, helse og landbruk». «Det går ikke på bekostning av de lange tilbudene, vi er halvannen gang større totalt nå enn før».

Søkelys på kortere utdanninger har ikke påvirket tilbudet av lengre utdanninger. Noen informanter påpeker derimot at det samlet sett økte tilbudet kan føre til en større belastning på pedagogiske og administrative ressurser. Dette omtales i kapittel 6.3.

Bakgrunn for opprettelse av de kortere utdanningstilbudene på fagskolene

Fagskoleinformantene har blitt spurt om hva som er bakgrunnen for opprettelse av de kortere utdanningstilbudene. Noen oppgir at de kortere tilbudene tidligere var en del av eksisterende vitnemålgivende tilbud, og nå tilbys som enkeltstående emner eller moduler. Enkelte av de kortere utdanningene er basert på det som tidligere var kurs som ikke ga studiepoeng. De fleste utdanningene oppgis imidlertid å være nye helt utdanningstilbud, ifølge informantene på fagskolene vi har intervjuet. Bransjeprogram og industrifagskolen er eksempler på kortere utdanninger som tilbys på flere av fagskolene. Gjennomgående oppgir fagskoleinformantene at de kortere tilbudene er utviklet på bakgrunn av etterspørsel fra arbeidslivet. Videre forteller informantene fra fagskolene at utdanningstilbudene blir videreutviklet i tett samarbeid med bedrifter eller bransjeorganisasjoner. Når det gjelder helsesektoren, forteller noen av de fagområdeansatte at det heller var fagskolene selv som var pådriver for å få opprettet kortere utdanningstilbud fremfor en forespørsel fra arbeidslivet. Med unntak av én fagskole, oppgir ingen av informantene at fagskolene tilbyr kurs, som ikke er studiepoenggivende.

Ulik praksis rundt samspillet mellom kortere utdanningstilbud og hele grader

Vi har videre spurt informantene om noen av fagskolenes kortere utdanningstilbud kan inngå og tas som moduler i hele fagskolegrader. Det er her varierende hva informantene oppgir. Som tidligere nevnt i kapittel 3 er de fleste kortere utdanningstilbudene nyopprettet. De har ikke oppstått som et resultat av at en hel lengre grad har blitt delt inn i moduler eller emner. Det er kun et par av alle de kortere utdanningene som er skilt ut som moduler fra en hel fagskolegrad. En informant forteller at de har en hel grad på 30 studiepoeng som er delt inn i tre moduler på 10 studiepoeng hver. Det betyr at dersom en student fullfører alle tre modulene, vil disse tre modulene til sammen gi studenten en hel grad på 30 studiepoeng, og studenten vil få vitnemål for den fullførte graden. Fullføring av en modul på 10 studiepoeng vil dermed ikke gi vitnemål, men kun karakterutskrift, forteller informanten.

⁴⁹ For to av bransjeprogrammene som ble etablert under koronapandemien ble målgruppen utvidet til å også inkludere permitterte og arbeidsledige grunnet pandemiens konsekvenser for arbeidslivet.

⁵⁰ <https://www.fafo.no/images/pub/2022/20803.pdf>

Selv om flesteparten av de kortere utdanningstilbudene ikke er moduler som inngår i en lengre grad, forteller noen informanter at de kortere utdanningstilbudene har oppstått ved at fagskolen har plukket ut elementer fra et lengre utdanningstilbud, altså en hel grad, som de har satt sammen til et nytt, kortere tilbud på under 30 studiepoeng. Disse nye kortere utdanningstilbudene inngår likevel ikke som en modul i den lengre graden, men er en frittstående kortere utdanning, ofte beskrevet som en slags «smakebit» på hva en lengre hel grad kan gi av kompetanse.

Samtidig uttrykker flere fagskoleinformanter hvordan studentgruppen som tar en kortere utdanning kan få lyst til å studere videre. Ifølge noen av informantene, kommer gjerne studenter på et kortere utdanningsløp gjerne tilbake til fagskolen for å ta mer utdanning. Disse studentene starter da ofte på den lengre graden som det kortere utdanningstilbudet de har fullført har sprunget ut fra. Studentene har dermed et behov for å kunne gå videre til et lengre utdanningsløp eller bygge på videre utdanning for å oppnå en hel, lengre grad. Flere informanter trekker også frem et ønske om større fleksibilitet for studentene rundt valg av kortere utdanningstilbud. Dette ville innebære valgfrihet rundt hvilke kortere utdanninger studenten tar, slik at sammensetningen av de kortere utdanningene studentene fullfører til sammen likevel blir en grad. Med andre ord er det et ønske om at studentene og fagskolene kan plukke ut og sette sammen frittstående kortere utdanninger til en hel grad, uten at de kortere utdanningene må være moduler fra en bestemt lengre hel grad.

Blant våre informanter er det ingen som har et slikt tilbud da de forteller at det ikke er åpning for dette i lovverket. Flere informanter oppgir at de har det under vurdering. Samtidig kommer det frem enkelte problemstillinger tilknyttet beskrivelse av læringsutbyttene dersom studentene skal kunne plukke ut og sette sammen enkelte, valgfrie moduler til en hel grad:

«Nivåinndelingen i NKR handler om hvordan læringsutbyttene skrives, hva man skal kunne utføre og så videre. Det er ikke noe problem å få til. Men det som er vanskelig er om man skal ta en serie moduler som er valgfrie, det å få de til å henge sammen. Da har man ikke en overordnet læringsbeskrivelse. Hver utdanning må være så god at den står på egne ben, der ligger dilemmaet».

Fagskoleinformanten ser derfor på en løsning der fagskolen tilbyr noen obligatoriske emner med en tilhørende overordnet læringsutbyttebeskrivelse. Disse emnene utgjør da et hovedprosjekt i graden. Resten av graden er fleksibel, og kan sammensettes av de kortere utdanningene som studenten selv ønsker. Dette blir kunnskap som kan settes sammen med de obligatoriske kjerneemnene, samtidig som studentene har en lik overordnet læringsbeskrivelse som i større grad fanger opp refleksjon utenfor de spesifikke rammene i hvert enkelt kortere utdanningsløp.

4.2 De korte utdanningstilbudene er tett tilknyttet arbeidslivet

Gjennom funnene fra intervjuene, finner vi at de kortere fagskoletilbudene som har blitt opprettet etter dispensasjonen og lovendringen, har felles kjennetegn. Et sentralt kjennetegn som kommer frem i intervjuene, er at utdanningene er utviklet i tettere samarbeid med arbeidslivet enn de lengre utdanningene. Årsaken er den store satsingen på fagskoleutdanning. Basert på intervjuene, fremstår det som at opprettelse av kortere utdanninger forutsetter tett samarbeid med arbeidslivet da utdanningenes innhold er veldig spisset, og går over en kort tidsperiode. En gjennomgående beskrivelse fra informantene er at det er stor etterspørsel fra arbeidslivet etter kortere utdanningsløp. Flere informanter trekker frem konkrete forespørsler fra arbeidslivet, der den kortere utdanningen har blitt utviklet i samspill med arbeidslivet. I slike tilfeller er det arbeidslivet selv som initierer denne prosessen.

Flere informanter vektlegger også at det er lokale bedrifter og lokalt eller regionalt næringsliv fagskolene spesielt samarbeider tettere med. Eksempelvis oppgir flere informanter å ha vært på bedriftsbesøk i forbindelse med utviklingen av de kortere utdanningstilbudene. De kortere utdanningsløpene har færre studiepoeng, og dermed en kortere beregnet tidsbruk. Dette medfører at de kan bli mer spesifikke, og omfanget av utdanningen beskrives derfor som passende for å møte kompetansebehov som blir avdekket ute hos enkelte bedrifter. En informant oppsummerer deres tilnærming til utvikling av kortere utdanninger sammen med arbeidslivet slik:

«Så det er et samspill, man utvikler ting i samarbeid med arbeidslivet, vi sitter ikke og koker ikke noe på bakrommet. At vi faktisk setter oss rundt samme bord, det er viktig. Samhandling er alltid det øverste, det må være det viktigste, hvis ikke kaster vi bort både tid og penger».

En informant trekker frem at når et utdanningstilbud blir utviklet i tett samarbeid med en bedrift, kan det gjøre utdanningen for spesifikk. Med dette mener informanten at utdanningen kan knytte seg såpass opp mot bedriftsspesifikke prosesser at studentene får en utdanning som ikke er relevant på andre arbeidsplasser. Bekymringen kan imidlertid være mer knyttet til enkelte kortere utdanninger, da hovedvekten av informantene vektlegger at studentene blir mer attraktive i arbeidslivet generelt. En informant forteller eksempelvis at resultatet fra et bedriftsbesøk var avdekking av et kompetansebehov som tilsvarte et eksisterende emne. Løsningen ble derfor å gjenbruke store deler av dette emnet til å opprette et nytt kortere utdanningstilbud.

Opplevelsen av initiativ fra arbeidslivet kan derimot variere på tvers av fagområder. Tre av informantene med ansvar for helsefaglig utdanning har beskrivelser som skiller seg fra resten av informantene. Disse tre informantene beskriver at det var fagskolene selv som tok initiativ til å utvikle de kortere utdanningene basert på kjente behov. Informantene forteller videre at fagskolene i etterkant av initiativet har involvert helsesektoren i utviklingen av utdanningsløpene. Dermed har også kortere utdanninger innen helsefag en forankring i arbeidslivet.

4.3 Tilskuddsordningene har vært viktige, men innretningen gir lite forutsigbarhet

Når det gjelder tilskuddsordningene, har vi innledet med å spørre informantene om hvilke tilskuddsordninger de kjenner til. Vi har nevnt de fire tilskuddsordningene som er knyttet til kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Videre har vi spurt om tilskuddsordningene påvirket fagskolen i etableringen av kortere utdanningstilbud, og eventuelt hvordan.

Tilskuddsordningene knyttet til kortere utdanningstilbud er:

- Tilskuddsordningen for driftsmidler til fagskolene
- Tilskuddsordningen for utviklingsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning
- Tilskuddsordningen for fleksibel og desentralisert utdanning
- Tilskuddsordningen for bransjeprogrammene og industrifagskolen

For nærmere beskrivelse av de ulike tilskuddsordningene, se vedlegg 2.

Tilskuddsordningene har overordnet vært sentrale for utviklingen av flere kortere tilbud. I 2023 mottok fagskolene til sammen 133 mill. kr i tilskudd fra fylkeskommunene og 1,1 mrd. kr. i tilskudd fra Kunnskapsdepartementet⁵¹. Fagskoleinformantene har også god kjennskap til de ulike tilskuddsordningene. Med noen unntak, har informantene kjennskap til alle de fire tilskuddsordningene. Fagskolene opplever at midlene er helt avgjørende, og flere informanter sier at fagskolen er avhengig av finansiering for å tilby kortere utdanninger i tillegg til det

⁵¹ <https://fagskole.hkdir.no/stat>

eksisterende tilbudet. Videre forteller alle informantene at hadde det ikke vært for tilskuddsordningene, ville fagskolen ikke ha utviklet kortere utdanningstilbud.

Det er derimot større variasjon i hvordan informantene opplever tilskuddsordningen. Når tilskuddsordningene ble et tema i intervjuene, er informantene raske til å fortelle om hvordan de opplever at tilskuddsordningene fungerer. Tilskuddsordningen der fagskolene kun får midler til utvikling, gjør at gjennomføring blir kan bli krevende da dette faller innunder en annen tilskuddsordning. En slik tilskuddsordning innebærer mindre grad av forutsigbarhet, og kan ifølge fagskoleinformantene gi flere utfordringer rundt den kontinuerlige driften av fagskolen. Informantene problematiserer her det å ansette lærere da det er vanskelig for fagskolen å ansette noen fast når det kun er sikret midler for en kort periode. Dette kan bli et insentiv for utstrakt bruk av konsulenter til undervisningen. Denne konsulentbruken gir lite til utviklingen av fagskolen da informantene opplever at den opparbeidede kompetansen forsvinner sammen med konsulenten etter endt gjennomføring:

"Konsulentene lever fint med det, men de forsvinner ut døren med kompetansen når de er ferdig. Det er ikke noen langsiktighet eller gevinstrealisering her for vår del"

En annen uheldig konsekvens er rask utskiftning av kortere utdanninger under 30 studiepoeng, forteller informantene. Når tilskuddsmidlene for eksempelvis bransjeprogram kun tildeles og bidrar til å drifte én runde med gjennomføring, kan det utviklede utdanningsløpet få kort levetid. Informantene skulle gjerne kunne tilby utdanningene over en lengre periode enn det tilskuddsordningen til bransjeprogrammene legger opp til. Flere informanter opplever derfor å bruke uforholdsmessig mye tid på utvikling, sett opp mot hvor mange studenter som faktisk gjennomfører utdanningen.

Flere informanter trekker frem tilskuddsordningen for industrifagskolen som positiv. Ifølge informantene, får de en rammetildeling for tre år. En slik varighet gir større forutsigbarhet for fagskolen, og bedre forutsetninger til å ansette lærere fast, forteller informantene. En informant reflekterer også over hvordan det kan være mer samfunnsøkonomisk lønnsomt at utviklingskostnaden for studiet fordeles utover flere gjennomføringer. En slik organisering medfører at flere studenter får nytte av utviklingsarbeidet som blir gjort i forkant sett opp mot utdanninger som bare blir gjennomført en gang, hevder informanten. Videre påpeker informanten at det blir det lettere for fagskolen å planlegge antall lærere. Fagskolene opplever også at kvaliteten på studiet er bedre etter en gjennomføring, og fagskoleansatte kan bygge mer varige relasjoner mellom arbeidslivet og studiet, ifølge informanten.

4.4 Oppsummering

Det har vært en stor satsing på fagskoleutdanning de senere årene. Det ble først åpnet for en dispensasjon i fagskoleloven som gjorde at fagskolene kunne tilby kortere utdanninger under 30 studiepoeng. I 2021 ble fagskoleloven endret, slik at denne muligheten ble gjort gjeldende permanent. De fleste kortere utdanninger er opprettet som helt nye utdanningstilbud. Bransjeprogram og industrifagskolen er eksempler på kortere utdanninger som flere av fagskolene tilbyr. De kortere tilbudene er utviklet hovedsakelig på bakgrunn av etterspørsel fra arbeidslivet. Unntaket er helsesektoren der informanter oppgir at fagskolene selv tok initiativ til opprettelse av et kortere utdanningstilbud. Selv om fagskoleloven har åpnet for at fagskolene kan opprette kortere utdanninger, har ikke fagskolene dreid aktiviteten vekk fra de lengre utdanningene. Tilskuddsordningene som fagskolene kan benytte seg av, er avgjørende for at fagskolene skal kunne utvikle og drifte kortere utdanninger. Tilskuddsordningenes innretning slik de er i dag kan føre til mindre forutsigbarhet for gjennomføringen av kortere utdanninger.

5. Analysetema 2: Kvaliteten på kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning

Analysetema 2 handler om kvaliteten i kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning. I dette kapittelet søker vi å finne svar på:

- Oppfyller korte fagskoleutdanningstilbud alle kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning som de lengre tilbudene?
- Oppfyller korte fagskoletilbud læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5?

For å avdekke om kortere utdanninger oppfyller kvalitetskravene og læringsutbyttebeskrivelsenes krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse, har vi benyttet oss av flere metoder. Vi utførte en dokumentanalyse av akkrediteringsrapporter av kortere utdanninger for å se hvordan vurderingene av kvalitetskravene og krav til læringsutbyttebeskrivelser er gjennomført. Vi så på både rapporter fra NOKUT og fra LOKUT-rapportene til fagskolene med fagområdeakkreditering. Ved å analysere akkrediteringsrapporter, og sammenligne rapporter fra NOKUT og LOKUT, kan vi se om det er forskjeller mellom eksempelvis vurderingen av læringsutbytter som kan svare på problemstillingen: *oppfyller korte fagskoletilbud læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5.*

Vi har i tillegg fått tilsendt de to avslagene som NOKUT har fattet. Dette gjelder søknader om bransjeprogram under dispensasjonsperioden, og vedtakene er derfor eldre enn den nye fagskoletilsynsforskriften som var gjeldende fra august 2020. Vedtakene er dermed fattet etter et annet regelverk enn dagens regelverk. NOKUT opplyser også at de gikk også over til en forenklet akkrediteringsprosess i 2020. og at vedtakene om avslag dermed har vært gjennom en annen saksbehandlingsmodell. Selv om det eksistere dispensasjoner fra eksempelvis læringsutbyttebeskrivelser, har vi likevel valgt å inkludere disse avslagene i dokumentanalysen for å ha et bredere grunnlag for å se på NOKUTs vurdering av kvalitetskravene i kortere utdanninger. Kvalitetskravene og kvalifikasjonsrammeverket for høyere yrkesfaglig utdanning er beskrevet i kapittel 5.1-5.4. Funn fra dokumentanalysen av akkrediteringsrapporter er beskrevet i kapittel 5.5-5.8.

Utføring av tilsyn av kortere utdanninger, kan si noe om kvaliteten til utdanningene. Vi har beskrevet NOKUTs tilsynsoppgaver i kapittel 5.9. NOKUT opplyser om at de ikke har gjennomført tilsyn med de kortere utdanningstilbudene som fins i dag. Vi har derfor ikke legge tilsynsrapporter til grunn for å kunne si noe om kvaliteten i kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning.

For å bygge videre grunnlaget for å si noe om kvaliteten til de kortere utdanningstilbudene, har vi stilt spørsmål til fagskoleinformantene om hvordan de kortere utdanningstilbudene møte kan kvalitetskravene i læringsutbyttebeskrivelsene i NKR-nivå 5. Vi spurte både fagskoler med fagområdeakkreditering der fagskolens LOKUT har akkreditert utdanningen, og fagskoler der NOKUT har akkreditert utdanningstilbudet. Fagskoleinformantenes opplever kvaliteten på kortere utdanninger som høy, og at læringsutbyttebeskrivelsene er på nivå 5.1. Fagskoleinformantenes vurderinger er beskrevet videre i kapittel 5.10-5.12.

5.1 Om kvalitetsbegreper og forståelse av kvalitet i høyere yrkesfaglig utdanning

I vurdering av kvaliteten i et utdanningstilbud og hvordan denne vurderes og sikres, kan vi ta utgangspunkt i Søgner-utvalgets distinksjon mellom tre kvalitetsområder: strukturkvalitet,

prosesskvalitet og resultat kvalitet (NOU 2003:16).⁵² Systemet for vurdering og sikring av kvalitet i de kortere fagskoleutdanningene består primært av prosessene for akkreditering enten de skjer av NOKUT eller av enheter innenfor fagskolen dersom fagskolen har selv-akkrediteringsrett på fagområdet. Disse prosessene inneholder en vurdering av strukturkvalitet og særlig prosesskvalitet ved fagskolene. Det skjer gjennom en helhetsvurdering av fagskolen og ikke gjennom for eksempel formelle krav til den enkelte lærers kompetanse (i motsetning til kravene som gjelder for grunnopplæringen). NOKUTs vektlegging av prosesskvalitet er i tråd med en dreining i synet på kvalitet mot nettopp å dreie seg om organisatoriske prosesser for kvalitet og hvordan disse er koblet til undervisningspraksis (se f.eks. NOU 2023:1).⁵³ Evalueringen NOKUT har gjennomført, omhandler kun kvaliteten i nasjonalt kvalifiseringsrammeverk, og ikke kvaliteten i nivå 5.1. Systemet inneholder ikke en vurdering av resultat kvalitet, men det er samtidig vanskelig å etablere mål for dette annet enn gjennom mer subjektive mål som deltakeres og arbeidsgiveres vurdering av kvaliteten.

I 2018 utarbeidet NOKUT rapporten *Kvalitetsområder for høyere yrkesfaglig utdanning*⁵⁴ om NOKUTs målsetninger for arbeidet med kvalitet i høyere yrkesfaglig utdanning. Rapporten deler opp begrepet «utdanningskvalitet» gjennom å beskrive ulike kvalitetsområder for høyere yrkesfaglig utdanning. NOKUT skriver at kvalitetsområdene kan gjenkjennes i NOKUTs krav, tilsyn, evalueringer, undersøkelser og indikatorutvikling.

NOKUT skriver i rapporten at: «en høyere yrkesfaglig utdanning av god kvalitet er satt sammen og blir gjennomført slik at studentene får muligheter til å oppnå et relevant læringsutbytte innen rimelig tid. I tillegg til å dekke arbeidslivets kompetansebehov, både på kort og på lang sikt, vil den også bidra til studentenes dannelse». Gjennomgående i våre intervjuer, ser vi at dette ligger til grunn når informantene uttaler seg om kvaliteten i de kortere utdanningstilbudene som fagskolene tilbyr.

NOKUT skisserer en modell som deler kvalitetsområder i høyere yrkesfaglig utdanning i ytre og indre kvalitetsområder. Studentenes læringsbane, det vil si den som lærer og den læringsfremmende aktiviteten som foregår i løpet av utdanningsløpet, ligger i midten av modellen. Kunnskapsbasen, det faglige fundamentet utdanningen bygger på, ligger også i midten. Fagmiljøet er det kunnskapsbasen står på, og har ansvar for å tilrettelegge kunnskap på riktig nivå og med relevant profil inn i utdanningen. De indre kvalitetsområdene er kvalitetsområdene læringsbane og kunnskapsbase -fagmiljø. De ytre kvalitetsområdene er viktige innsatsfaktorer for å skape utdanningstilbud av høy kvalitet. NOKUT beskriver de ytre kvalitetsområdene slik: først foreligger det en forutsetning for at utdanningen skal finne sted, det vil si arbeidslivets behov for kompetanse. Kvalitetsområdene under denne kategorien er samspeillet med arbeidslivet og læringsutbytte. Deretter kommer prosessen fra studentene starter på utdanningen og frem til de har oppnådd læringsutbytte. Kvalitetsområdene under denne kategorien er startkompetanse og læringsmiljø. Den tredje gruppen av ytre kvalitetsområder handler om faktorer som er avgjørende for å tilrettelegge for læring. Kvalitetsområdene under denne kategorien er utdanningsfaglig kompetanse og utdanningsdesign og -ledelse⁵⁵.

Problemstillingene i dette kapitlet er spesielt knyttet til læringsutbyttebeskrivelser. NOKUT beskriver læringsutbytte i rapporten om kvalitet som at læringsutbyttene skal imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse, som stadig er under endring. NOKUT påpeker videre

⁵² <https://www.regjeringen.no/contentassets/37a02a7bd6d94f5aacd8b477a3a956f3/no/pdfs/nou200320030016000dddpdfs.pdf>

⁵³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/8758c1a973ae4f94ab67e3830c96b9c9/no/pdfs/nou202320230001000dddpdfs.pdf>

⁵⁴ https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/kvalitetsomrader_for_hoyere_yrkesfaglig_utdanning_november_2018.pdf

⁵⁵ https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/kvalitetsomrader_for_hoyere_yrkesfaglig_utdanning_november_2018.pdf

viktigheten av at læringsutbyttebeskrivelsene skjer i samarbeid med arbeidslivet. Dette for å sikre utdanningens relevans utenfor utdanningsinstitusjonen.

I vårt prosjekt har vi innhentet fagskoleinformantenes vurderinger av kvalitet. Vi har ikke innhentet deltakeres og arbeidsgiveres syn på kvaliteten, noe som er en begrensning. Dette kompenseres noe ved at vi også har snakket med informanter utenfor fagskolene som vil kunne ha fanget opp eventuelle problemer med kvaliteten. Vi har stilt informantene fra fagskolerådet og fagskolene spørsmål om det er opplevde kvalitetsforskjeller mellom de kortere og lengre tilbudene, og om det er en opplevd forskjell mellom de kortere tilbudene som NOKUT har akkreditert og tilbud som fagskolene har selv-akkreditert. Videre har vi spurt om de kortere fagskoletilbudene oppfyller alle [kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning](#) som de lengre tilbudene. Til slutt har vi stilt spørsmål om kortere fagskoletilbud oppfyller [læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5](#).

I rapporten om kvalitetsområder i høyere yrkesfaglig utdanning, beskriver NOKUT hva et bevisst arbeid med læringsutbytte innebærer for å sikre utdanning av god kvalitet⁵⁶:

- en strategisk dialog med arbeidslivet, for å sikre at studentene får den kompetansen arbeidslivet trenger
- at fagmiljøet har eierskap til utviklingen av læringsutbyttebeskrivelser
- at det benyttes som et pedagogisk og didaktisk verktøy ved valg av undervisnings-, lærings- og vurderingsformer
- at arbeidet med læringsutbyttebeskrivelsene er forankret i fagskolens ledelse
- at læringsutbyttebeskrivelsene er i tråd med NKR

Med dette som bakteppe, har vi stilt informantene spørsmål for å avdekke om forskjeller i akkrediteringer gir forskjeller i opplevelsen av kvaliteten i utdanningen. I tillegg har vi ønsket å få informantenes refleksjoner og opplevelse av kvaliteten i innholdet i kortere utdanninger.

5.2 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), også omtalt som kvalifikasjonsrammeverket, er et verktøy for innplassering av formelle kvalifikasjoner i ett felles rammeverk⁵⁷. NKR ble fastsatt av Kunnskapsdepartementet i 2011, og oppdatert i 2014. Rammeverket tar utgangspunkt i det norske utdanningssystemet, der de ulike nivåene i utdanningssystemet er innplassert i ulike nivåer i kvalifikasjonsrammeverket⁵⁸. NKR er forankret i egen forskrift⁵⁹.

NKR består av syv nivåer (2-8), og hvert nivå inneholder læringsutbyttebeskrivelser. Grunnskolen er det laveste nivået, med doktorgrad utgjør det høyeste nivået, nivå 8. Høyere yrkesfaglig utdanning, også omtalt som fagskoleutdanning, ligger på nivå 5. Nivå 5 er delt inn i to delnivåer. Ifølge NOKUT, har det norske utdanningssystemet tradisjonelt hatt kvalifikasjoner som ikke tilfredsstillt bredden av det som normalt kreves på nivå 5. Av den grunn har nivå 5 to delnivåer, nivå 5.1 og nivå 5.2 for fagskoleutdanning⁶⁰. Beskrivelsene er kumulative, og må leses i sammenheng⁶¹. I dag er all fagskoleutdanning plassert på nivå 5 som er delt inn i to: 5.1 (fagskole 1) og 5.2 (fagskole 2). De to nivåene reflekterer ulik grad av ferdigheter og oppnådd

⁵⁶ ibid

⁵⁷ <https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/>

⁵⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/e579f913fa1d45c2bf2219afc726670b/nkr.pdf>

⁵⁹ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-11-08-1846>

⁶⁰ <https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/nivaa-i-kvalifikasjonsrammeverket/>

⁶¹ https://www.nokut.no/siteassets/nkr/250414_nasjonalt_kvalifikasjonsrammeverk_for_livslang_laring_nkr.pdf

kompetanse ved utdanningsløpet. Fagskole 1 er utarbeidet med utgangspunkt i kortere fagskoleutdanninger. Fagskole 2 tar utgangspunkt i toårige utdanningsløp⁶². Innplasseringen av fagskoleutdanningen på NKR-nivå 5 er omdiskutert. Nasjonalt fagskoleråd har anbefalt Kunnskapsdepartementet at det utarbeides et nivå 6.1.B med tilhørende læringsutbyttebeskrivelser for høyere yrkesfaglig utdanning der fagskoleutdanninger som kvalifiseres skal plasseres⁶³. Det er ikke foretatt noen avgjørelse om å øke fagskoleutdanningen til nivå 6, og det er også behov for kunnskap om de korte fagskoleutdanningsløpende har faktisk fullt samsvar med NKR-nivå 5 i dag. I en evalueringsrapport NOKUT la frem i mai 2023, blir det foreslått at høyere yrkesfaglig utdanning skal kunne innplasseres høyere enn trinn 5⁶⁴.

I henhold til forskriften om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, vedlegg 2, er fagskoleutdanning på under 1 år plassert på nivå 5.1⁶⁵. NOKUTS veileder om akkreditering av fagskoleutdanninger⁶⁶ forteller også at fagskoleutdanninger under 30 studiepoeng skal ligge på nivå 5.1 uavhengig antall studiepoeng utdanningen gir. Nivåbeskrivelsene av 5.1 og 5.2 er gjengitt i vedlegg 3.

Nærmere om læringsutbyttebeskrivelser i NOKUTs krav til akkreditering av utdanninger

I en av de tilsendte akkrediteringsrapportene fra NOKUT (se mer i kapittel 5.3 og 5.4), har NOKUT utdypet læringsutbyttebeskrivelsene. Bestemmelsene om læringsutbytte stiller krav til hvordan læringsutbyttet skal beskrives, og på hvilket nivå kvalifikasjonene skal være. En læringsutbyttebeskrivelse skal, ifølge NOKUT, beskrive hva en person vet, kan og er i stand til å gjøre som resultat av læringsprosessen som skjer gjennom utdanningen⁶⁷. Det er utdanningens læringsutbytte som er styrende for mange andre sider av utdanningen. Det må være samsvar mellom det overordnede læringsutbyttet og utdanningens navn, omfang, nivå i NKR, faginnhold og struktur, opptakskrav og fagmiljø. Læringsutbyttet skal være på nivå 5 i NKR⁶⁸. Det må derfor vurderes om læringsutbyttebeskrivelsene er i tråd med NKR nivå 5.1 eller 5.2. I søknaden må derfor søker oppgi hvilket NKR-nivå som utdanningen skal ligge på. Kravet om utdanningens læringsutbytte⁶⁹, henger tett sammen med kravet i fagskoletilsynsforskriften § 2-1 første avsnitt om samarbeid med yrkesfeltet, og fagskolelovens krav om at utdanningen må gi en kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæring⁷⁰.

NOKUT skriver videre at det må derfor vurderes om kvalifikasjonen er tilstrekkelig for å utøve yrket, om utdanningen gir en kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæring, og om læringsutbyttet er relevant for yrkesfeltet. Det betyr at læringsutbyttebeskrivelsen må være så fagspesifikk at den gir mening som en overordnet beskrivelse av kompetansen. Den kan ikke ligge for tett på de generelle formuleringene i NKR. Det må også være mulig å vurdere om læringsutbyttet er oppnådd. Hvis fagskolen benytter karakterer som vurderingsuttrykk, må det være mulig å sette karakterer på studentene som speiler hvor godt de mestrer læringsutbyttet. Det må til slutt vurderes om studentene kan oppnå læringsutbyttet med grunnlag i startkompetansen de kommer inn med (utdanningens opptakskrav). NOKUT opplyser også om at alle studenter som har fullført og bestått utdanningen, skal minimum ha oppnådd utdanningens overordnede læringsutbytte. Til sist er det beskrevet at fagskoleutdanning skal ha et innhold og omfang som tilsvarer inntil to års utdanning på fulltid, jf. fagskoleloven § 4 a første avsnitt første setning.

⁶² https://www.nokut.no/siteassets/nkr/nasjonalt_kvalifikasjonsrammeverk_for_livslang_laring_nkr_nn.pdf

⁶³ <https://fagskoleradet.no/aktuelt/spoersmaal-om-nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk>

⁶⁴ [https://www.khrono.no/files/2023/05/24/Hovudrapport,%20endeleg%20\(1\).pdf](https://www.khrono.no/files/2023/05/24/Hovudrapport,%20endeleg%20(1).pdf)

⁶⁵ <https://lovdata.no/static/SF/sf-20171108-1846-02-01.pdf?timestamp=1707953439394>

⁶⁶ <https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/slik-soker-dere---fagskole-og-fagskoleutdanninger.pdf>

⁶⁷ forskrift om NKR og EQF (Det europeiske rammeverket for kvalifikasjoner) § 2 bokstav c.

⁶⁸ Fagskoleloven § 4 første avsnitt første setning

⁶⁹ Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 andre avsnitt

⁷⁰ Fagskoleloven § 4 første avsnitt andre setning

5.3 De kortere utdanningstilbudenes plassering i kvalifikasjonsrammeverket

Overordnet forteller informantene at de alltid vurderer om utdanningenes innhold tilsier nivå 5.1 eller 5.2, og om utdanningens innhold er for høyt eller for lavt nivå. Noen enkelte informanter opplyser at fagskolen tilbyr kortere utdanninger som fagskolen har plassert på nivå 5.2 selv om de kortere utdanningene skal være på nivå 5.1.

En av informantene forteller at de på fagskolen gjerne skulle forholdt seg til nivå 5.2, fordi innholdet i utdanningene de tilbyr tilsier at utdanningen burde være på et høyere nivå enn 5.1. I praksis er det flere av utdanningene på en av fagskolene som er på nivå 5.2, mener informanten. Informanten forteller videre at for noen av de kortere utdanningsløpene har de skrevet 10 studiepoengfag på nivå 5.2 fordi de har tatt ut dette emnet fra en lengre utdanning. Av den grunn blir dette emnet på nivå 5.2. Ifølge informanten har NOKUT åpnet for at fagskolene kan ta ut emner fra en utdanning på nivå 5.2 og dermed blir da det kortere emnet på nivå 5.2. De fleste av informantene påpeker at det kan være en utfordring at nivået i de kortere utdanningene skal ligge på nivå 5.1. En informant forteller:

«De kortere må ligge på 5.1 og ikke på 5.2. Vi synes det er utfordring at vi ikke kan skrive de på 5.2. Hvorfor kan ikke kortere være på 5.2? Vi har 60 studiepoengsutdanninger som også er på nivå 5.1»

Ikke alle informantene mener at nivåplassering er en utfordring. En av informantene forteller at vedkommende ikke finner at det er så stor forskjell på 5.1 og 5.2, men at det er viktigere å tenke på omfanget og antall studiepoeng enn hvorvidt utdanningen skal ligge på 5.1 eller 5.2. En annen informant beskriver at da de lagde studieplanen, baserte de mye på eksisterende studieplaner på både nivå 5.1 og nivå 5.2, og hentet læringsutbytte derfra. Informanten forteller at 5.2 stiller mer krav til dybde enn 5.1, og at de prøver oppfylle kravene til dybde og samtidig bredde ved å kutte det opp litt. Informantene påpeker også at de opplever at arbeidslivet er mer opptatt av omfang og hva studentene skal lære, og ikke av hvilket NKR-nivå som utdanningen skal ligge på.

Diskusjonen om nivåplassering burde heller være at fagskoleutdanning bør vurderes opp mot nivå 6 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, mener en av informantene. Med dette mener informanten at det er en utfordring at fagskoleutdanningene skal tvinges til å ligge på nivå 5. Utdanningene burde heller ligge på nivå 6 fordi da kan fagskolestudentene få innpass på bachelor og masternivå i relevante utdanninger⁷¹, hevder informanten. En annen informant støtter også oppunder dette. Ifølge informanten bør det være et skille der de kortere utdanningene i fagskolen ligger på nivå 5, mens de lenger utdanningene som de brede 2-årige utdanningene, heller hører hjemme på nivå 6. På en fagskole forteller informanten at det er de samme underviserne som underviser de kortere løpene som de lengre utdanningene, og dette reflekteres nok ned i studiene til de kortere løpene. På denne måten blir det en kvalitetssjekk at de kortere løpene holder det NKR-nivået de skal ligge på. Informanten opplever ikke at kvaliteten senkes fordi utdanningen er kortere og skal holdes på nivå 5.1.

5.4 NOKUTs krav til akkreditering av fagskoleutdanning

For at NOKUT skal akkreditere en fagskoleutdanning, er det flere krav som gjelder. Disse gjelder uavhengig antall studiepoeng til utdanningen, det vil si at det er de samme kravene til et kortere tilbud som et lengre tilbud. Kravene til akkreditering er hentet fra en av de tilsendte akkrediteringsrapportene.

⁷¹ Høyskoler og universiteter kan gi fritak for deler av utdanningen de tilbyr. Fagskoleutdanning er en form for kompetanse som kan gi fritak. Dersom du får fritak fra ett eller flere emner, betyr det at universitetet eller høyskolen gir deg studiepoeng for disse emnene, selv om du ikke har tatt emnene hos dem. Universiteter og høyskoler avgjør selv om de sidestiller studiepoeng fra fagskole helt eller delvis med studiepoeng fra høyere utdanning, se <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/ofte-stilte-sporsmal/>

Kravene er som følger:

Utdanningens navn

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 tredje avsnitt bokstav a:
"Utdanningen skal ha et dekkende navn."

Utdanningens faginnhold og struktur

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 tredje avsnitt bokstav b:
"Utdanningen skal ha et faginnhold og en struktur som er egnet til at studentene kan oppnå læringsutbyttet."

Samarbeid med aktører i yrkesfeltet

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 første avsnitt:
"Fagskolen skal samarbeide med aktører i arbeidslivet for å sikre at utdanningens læringsutbytte er relevant for ett eller flere yrkesfelt."

Overordnet læringsutbyttebeskrivelse

Krav fra regelverket: Fra Fagskoleloven § 5 andre avsnitt tredje setning
"Akkreditert fagskoleutdanning skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk."

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 andre avsnitt:
"Utdanningens læringsutbytte skal være utformet i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), og kvalifikasjonen skal være tilstrekkelig for å utøve yrket."

Krav fra regelverket: Fra Fagskoleloven § 4a første avsnitt første setning:
"Fagskoleutdanning skal ha et innhold og omfang som tilsvarer inntil to års utdanning på fulltid."

Avtaler, omfang og nivå

Krav fra regelverket: Fra Fagskoleforskriften § 47 fjerde avsnitt:
"NOKUT skal påse at fagskoleutdanningen er i tråd med de internasjonale standarder, konvensjoner og avtaler som Norge er forpliktet til å følge."

Opptakskrav

Krav fra regelverket: Fra Fagskoleforskriften § 7 første avsnitt, fjerde avsnitt første setning og femte avsnitt første setning:
"Kvalifisering for opptak (1) Opptak til fagskoleutdanning krever enten relevant fag- eller svennebrev, treårig yrkesfaglig opplæring eller generell studiekompetanse [...], eller tilsvarende realkompetanse. (4) Styret selv kan stille spesielle opptakskrav som er relevante for fagskoleutdanningen. (5) Styret selv kan i tillegg stille opptakskrav om fullført og bestått fagskoleutdanning til fagskoleutdanninger."

Politiattest

Krav fra regelverket: Fra Fagskoleloven § 27 første og andre avsnitt
"I utdanninger der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, skal fagskolen kreve at studentene skal legge frem politiattest som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd. Fagskolen kan kreve politiattest ved opptak eller underveis i slike utdanninger. Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer arbeid, gjelder disse reglene tilsvarende for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning."

Skikkethetsvurdering

Krav fra regelverket: Fra Fagskoleforskriften § 27 første og andre avsnitt

"Skikkethetsvurdering skal foregå ved alle utdanninger der studenten kan utgjøre en fare, jf. § 26. [...] Ved akkreditering av fagskoleutdanning skal det vurderes om fagskolen skal foreta skikkethetsvurderinger for den aktuelle fagskoleutdanningen."

Krav fra regelverket: Fra Fagskoleforskriften § 26

"En skikkethetsvurdering skal avdekke om studenten har de nødvendige forutsetningene for å kunne utøve yrket. En student som i utdanningen eller i fremtidig yrkesutøvelse kan utgjøre fare for liv, fysisk og/eller psykisk helse, rettigheter og sikkerhet til barn, unge eller voksne i sårbare situasjoner, er ikke skikket for yrket."

Fagmiljø- kravene dere selv har fastsatt

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 tredje avsnitt

"Fagskolen skal fastsette egne krav til fagmiljøets størrelse, kompetanse og sammensetning".

Fagmiljø – de som er ansatt eller planlagt ansatt

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 første og andre avsnitt

"Fagmiljøets størrelse og kompetanse skal stå i forhold til antallet studenter og utdanningens innhold og egenart. I fagmiljøet skal det finnes personer med utdanning minst på fagskolenivå, utdanningsfaglig kompetanse og oppdatert yrkeserfaring. Utdanningen skal ha en a. faglig ansvarlig som har ansvar for utviklingen og gjennomføringen av utdanningen. Den faglig ansvarlige skal ha utdanning som er relevant for utdanningens innhold og egenart, og være ansatt i minst 50 prosent stilling ved fagskolen. b. utdanningsfaglig ansvarlig med utdanningsfaglig utdanning som har ansvar for å legge til rette for studentenes læring."

Sensorer og praksisveiledere - Praksisveiledernes kompetanse

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-4

"Eksterne praksisveiledere skal ha kompetanse til å veilede og vurdere studentene i praksis."

Sensorenes kompetanse

Krav fra regelverket: Fra Fagskoletilsynsforskriften § 2-5

"Sensorene skal ha kompetanse til å vurdere om studenten har oppnådd læringsutbyttet for emnet eller utdanningen."

5.5 NOKUTs akkreditering av kortere utdanninger

NOKUT har innvilget søknader om bransjeprogrammer helt siden disposisjonsordningen i 2019. Vi har fått tilsendt akkrediteringsrapporter for bransjeprogram som NOKUT har akkreditert. I denne perioden var det flere dispensasjoner fra lovverket, blant annet knyttet til læringsutbyttebeskrivelser.

Etter at grensen på 30 studiepoeng ble fjernet, har NOKUT kun fattet [tre vedtak](#) for kortere utdanninger under 30 studiepoeng. Det er disse tre rapportene vi har lagt til grunn for å undersøke hvordan NOKUT akkrediterer kortere utdanninger under 30 studiepoeng. NOKUT har ikke fattet vedtak om avslag for kortere utdanningstilbud. NOKUT opplyser om at de for tiden har fire søknader om kortere utdanninger i behandlingsskø⁷². De resterende kortere utdanningstilbudene på 1-30 studiepoeng er det fagskoler med fagområdeakkreditering som har selv akkreditert. NOKUT mottar ikke kopier eller liknende av akkrediteringsrapporter for utdanninger som fagskoler akkrediterer på egen fullmakt.

⁷² E-postutveksling med NOKUT per mars 2024.

De tre kortere utdanningstilbudene som NOKUT har akkreditert er:

- Barberfaget, Fagskolen Viken, 10 studiepoeng
- Personsentrert velferdsteknologi og samarbeid, Fagskolen i Agder, 10 studiepoeng
- E-helse og velferdsteknologi. Hva, hvorfor og hvordan, Fagskolen i Agder, 10 studiepoeng

Vi har fått tilsendt akkrediteringsrapporter fra de tre kortere utdanningstilbudene fra NOKUT for gjennomgang. Vi vil i gjennomgangen vurdere de tilsendte rapportene opp mot problemstillingene som oppdragsgiver ønsker belyst:

- Oppfyller korte fagskoleutdanningstilbud alle kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning som de lengre tilbudene?
- Oppfyller korte fagskoletilbud læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5?

Akkreditering av barberfaget

Barberfaget ble akkreditert av NOKUT den 22.11.2023. Utdanningen er på 10 studiepoeng og det er Fagskolen i Viken som tilbyr utdanningen. Akkrediteringen har funnet sted etter at oversikten over alle kortere utdanninger ble sendt fra NOKUT. I akkrediteringsrapporten kan vi lese at akkreditering er gitt med betingelse om at fagskolen retter opp følgende:

- Fagskoleforskriften § 7 første avsnitt, jf. § 2 første avsnitt bokstav b - Dere må endre formuleringen om realkompetansevurdering slik at det går frem at realkompetanse kan oppnås gjennom ulike læringsarenaer, gjennom formell, ikke-formell og uformell læring, og ikke utelukkende fra "arbeidspraksis".
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 tredje avsnitt - Dere må stille krav som sikrer at noen i fagmiljøet har oppdatert og relevant yrkeserfaring - Dere må stille krav som sikrer at noen i fagmiljøet har nettpedagogisk kompetanse.

Fagskolen trengte ikke sende dokumentasjon på at dette var utført, ifølge akkrediteringsrapporten. I gjennomgangen av kravene er dokumentasjonen vurdert opp mot forskriften, etterfulgt av NOKUTs vurdering. NOKUTs konklusjon er at kravene er oppfylt i henhold til fagskoleforskriften, fagskoleloven og fagskoletilsynsforskriften. Dette innebærer at alle kravene som er listet opp i kapittel 5.3 er oppfylt, gitt de endringene som er beskrevet ovenfor om realkompetansevurdering og nettpedagogisk kompetanse.

Når det gjelder læringsutbyttebeskrivelser, er disse gjennomgått i akkrediteringsrapporten. Utdanningen har følgende overordnede læringsutbytte:

Kunnskap

Kandidaten:

- har kunnskap om serviceprosessen for å ivareta kundens anatomi, hud, hår og skjegg
- har bransjekunnskap om barberprodukter, verktøy og deres funksjon, bruksområde og effekt
- har kunnskap om bakteriologi for å ivareta hygieniske prinsipper ved bruk av verktøy i barberfaget
- har kunnskap om hårets oppbygning og egenskaper, ulike hudtyper, hudtilstander og grunnprinsipper for hudpleie
- har kunnskap om bakteriologi, hygiene, desinfisering og sterilisering relatert til barberfaget
- har innsikt i relevante HMS krav og forskrift om hygienekrav for barberfaget
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap i barberfaget ved endring i moter og trender
- forstår barberbransjens tradisjoner og betydning gjennom historien

Ferdigheter

Kandidaten:

- kan anvende og kombinere kunnskap om anatomi, fysiologi, hudpleie og hårets egenskaper ved klipp av skjegg og hår og barbering med kniv
- kan anvende relevante prosesser, teknikker, verktøy og utstyr ved klipp av skjegg og hår, knivbruk og knivbarbering
- kan finne informasjon og fagstoff for å velge hensiktsmessig teknikk, produkt og utstyr ved hjelp av arbeidsbeskrivelser, analyseskjema og produktveiledning
- kan kartlegge kundens behov og ønsker gjennom serviceprosessen basert på hensyn til kundens helse, hud og anatomiske forutsetninger

Generell kompetanse

Kandidaten:

- har forståelse for betydningen av kontinuerlig tilnærming til bærekraftige valg ved bruk og vedlikehold av utstyr, lokale og produkter
- har utviklet en etisk grunnholdning til bærekraftige løsninger i utøvelsen av barberfaget
- kan utføre arbeidsoppgaver som ivaretar kundens ønsker og behov på en yrkesetisk og profesjonell måte
- kan bygge relasjoner med kunder, kolleger på egen arbeidsplass og andre samarbeidspartnere innen barberfaget
- har utviklet helse- og miljøforsvarlige prinsipper og tjenester ved praktisering av barberfaget

NOKUTs konklusjon er at kravet om at læringsutbyttet skal være i samsvar med NKR, er oppfylt. Videre konkluderer NOKUT at kravet om at kvalifikasjonen skal være tilstrekkelig for å utøve yrket at kravet om utdanningens omfang er oppfylt. I vurderingen skriver NOKUT:

Dere har laget overordnede læringsutbyttebeskrivelser som er konkrete og dekkende for utdanningen. Omfanget er tilstrekkelig, og strukturen er god. Det samlede læringsutbyttet er i tråd med NKR, og kvalifikasjonen er tilstrekkelig for å utøve yrket. Læringsutbyttebeskrivelsene ligger under de riktige kategoriene (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse). Samlet sett viser dette at kravene er oppfylt.

For barberfaget, viser akkrediteringsrapporten av dette kortere utdanningsløpet fyller kvalitetskravene til akkreditering og læringsutbyttebeskrivelsene på NKR-nivå 5 (nivået for fagskoleutdanning).

Akkreditering av modul: personsentrert velferdsteknologi og samarbeid

Personsentrert velferdsteknologi og samarbeid ble akkreditert av NOKUT 23.05.2023.

Utdanningen er på 10 studiepoeng, og det er Fagskolen i Agder som tilbyr utdanningen.

Utdanningen er omtalt som en modul, men det er ikke beskrevet hvorvidt det er en modul som inngår i en lengre grad sammen med andre moduler. Videre er det i rapporten beskrevet at denne modulen skal bygge videre på modulen *E-helse og velferdsteknologi* som fagskolen samtidig søke om akkreditering for. I akkrediteringsrapporten kan vi lese at akkreditering er gitt med betingelse i at søker retter opp følgende:

- Fagskoleforskriften § 7 første avsnitt, fjerde avsnitt første setning og femte avsnitt første setning: Dere må stille krav om at søkere har gjennomført utdanningen «E-helse og velferdsteknologi. Hva, hvorfor og hvordan» eller tilsvarende utdanning. Dere må fjerne krav om fem års relevant praksis for opptak på bakgrunn av realkompetansevurdering, eller stille samme krav om praksis til alle søkere.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 tredje avsnitt: Dere må oppgi forholdstall mellom faglige årsverk og studenter i kravspesifikasjonen. Dere må sikre at dere i kravspesifikasjonen angir hva dere legger i oppdatert yrkeserfaring.

Fagskolen trengte ikke sende dokumentasjon på at endringene var utført, ifølge akkrediteringsrapporten. I gjennomgangen av kravene er dokumentasjonen vurdert opp mot forskriften etterfulgt av NOKUTs vurdering. NOKUTs konklusjon er at kravene er oppfylt i henhold til fagskoleforskriften, fagskoleloven og fagskoletilsynsforskriften. Dette innebærer at alle kravene som er listet opp i kapittel 5.3 er oppfylt, gitt de endringene som er beskrevet ovenfor om opptakskrav og kravspesifikasjon. Når det gjelder læringsutbyttebeskrivelser, er disse gjennomgått i akkrediteringsrapporten. Læringsutbyttebeskrivelsene er som følger:

Kunnskap

- har kunnskaper om kartleggingsverktøy innen velferdsteknologi
- har kunnskap om hvilken betydning velferdsteknologi kan ha for bruker og pårørende
- har innsikt i relevant lovverk innen velferdsteknologi
- har kunnskap om samtykkekompetanse, frivillighet og bruk av tvang innen velferdsteknologi
- har kunnskap om etiske teorier og prinsipper
- har kunnskap om veiledningsmetoder og relasjonskompetanse
- har kunnskap om innhold i begrepene personsentrert omsorg, tjenstedesign og brukermedvirkning
- forstår betydningen av tverrfaglig samarbeid og tverrfaglig forankring ved utvikling og igangsetting av velferdsteknologiske løsninger

Ferdigheter

- kan anvende metoder og verktøy for funksjonskartlegging av brukeres behov for velferdsteknologiske løsninger
- kan anvende faglig kunnskap om brukers perspektiv og rolle for å ivareta brukermedvirkning
- kan anvende refleksjonsmodeller for å ivareta etisk refleksjon knyttet til valg og bruk av velferdsteknologiske løsninger
- kan anvende relevante kommunikasjonsteknikker for å skape tillit og bygge gode relasjoner til bruker, pårørende og andre aktuelle samarbeidspartnere
- kan anvende faglig kunnskap om veiledning i opplærings situasjoner for brukere, pårørende og aktuelle samarbeidspartnere
- kan finne og anvende fagstoff for å tilrettelegge for relevante velferdsteknologiske løsninger
- kan identifisere problemstillinger og anvende kartleggingsverktøy ved planlegging, gjennomføring, oppfølging og evaluering av velferdsteknologiske løsninger
- kan anvende kunnskap om brukers og pårørendes behov og ressurser ved planlegging, gjennomføring og evaluering av velferdsteknologiske løsninger
- kan formidle faglig informasjon, ideer og løsninger både muntlig og skriftlig til bruker, pårørende, kollegaer og andre samarbeidspartnere
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og begrunne sine vurderinger faglig og etisk

Generell kompetanse

- kan bygge relasjoner basert på likeverdighet og respekt, slik at bruker og pårørende opplever trygghet og har tillit til tjenestetilbudet
- har utviklet en etisk grunnholdning som vises i møte med brukere, pårørende og aktuelle samarbeidspartnere
- har forståelse for faglige etiske utfordringer og dilemmaer knyttet til bruk av velferdsteknologi
- kan i samarbeid med kolleger, brukere og pårørende bidra til utvikling av velferdsteknologiske løsninger
- kan bygge relasjoner til kollegaer, på tvers av fag og aktuelle eksterne aktører innen velferdsteknologi

NOKUTs konklusjon er at kravet om at læringsutbyttet skal være i samsvar med NKR er oppfylt, at kravet om at kvalifikasjonen skal være tilstrekkelig for å utøve yrket og at kravet om utdanningens omfang er oppfylt. I vurderingen skriver NOKUT:

Vår vurdering er at denne utdanningen bygger videre på utdanningen E-helse og velferdsteknologi, 10 studiepoeng, som dere også søker om akkreditering for. Utdanningen Personsentrert velferdsteknologi og samarbeid inneholder ikke noe om hva velferdsteknologi er. Vår vurdering er at uten slik generell kunnskap om velferdsteknologi, vil innholdet i utdanningen ikke være dekkende for læringsutbyttebeskrivelsen. Emnet og temaene dere har angitt, er relevante for utdanningen, hvis studentene har kunnskap om E-helse og velferdsteknologi før opptak til utdanningen. Hvis dere stiller som opptakskrav at søkere har gjennomført utdanningen «E-helse og velferdsteknologi. Hva, hvorfor og hvordan», 10 studiepoeng, vurderer vi at utdanningens innhold, struktur og oppbygging er egnet til at studentene kan oppnå læringsutbyttet. Vi viser også til våre vurderinger av det overordnede læringsutbyttet og opptakskravet til utdanningen.

Vi vurderer at læringsutbyttebeskrivelsen i stor grad dekker de angitte kvalifikasjonene i NKR nivå 5.1. Utbyttebeskrivelsene ligger i hovedsak under de riktige kvalifikasjonsgrupperingene (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse). Utdanningen er på 10 studiepoeng, og er derfor riktig plassert på nivå 5.1 i NKR. Vi vurderer at det er mulig å oppnå læringsutbyttet innenfor rammene av utdanningens omfang. Vi viser til våre vurderinger av utdanningens innhold og oppbygging, hvor vi har vurdert at studentene må ha kunnskap om e-helse og velferdsteknologi for at det skal være mulig å oppnå læringsutbyttet for utdanningen. Hvis dere stiller krav om E-helse og velferdsteknologi, 10 studiepoeng, er opptakskrav til utdanningen, vurderer vi at læringsutbyttet beskriver kvalifikasjoner som er tilstrekkelig for å utøve yrket, og at kvalifikasjonene er i samsvar med utdanningens navn, faginnhold og struktur. Vi vurderer at kravet samlet sett er oppfylt forutsatt at dere endrer opptakskravet til utdanningen.

Dette betyr at det er en forutsetning for at modulen *E-helse og velferdsteknologi* er gjennomført før studenten kan starte på denne modulen. Dette indikerer at det stilles mer krav til kompetanse enn kun realkompetansevurdering og relevante fagbrev for å kunne starte på akkurat denne kortere utdanningen. For personsentrert velferdsteknologi og velferd, viser akkrediteringsrapporten av dette kortere utdanningsløpet fyller kvalitetskravene til akkreditering og læringsutbyttebeskrivelsene på NKR-nivå 5 (nivået for fagskoleutdanning).

Akkreditering av E-helse og velferdsteknologi. Hva, hvorfor og hvordan

Utdanningstilbudet E-helse og velferdsteknologi ble akkreditert av NOKUT 23.05.2023. Det er Fagskolen i Agder som tilbyr utdanningen, som er på 10 studiepoeng. Utdanningen er omtalt som en modul, men det er ikke beskrevet hvorvidt det er en modul som inngår i en lengre grad sammen med andre moduler. I akkrediteringsrapporten kan vi lese at akkreditering er gitt med betingelse i at søker retter opp følgende, slik som ved forrige utdanningstilbud Fagskolen i Agder søkte akkreditering for:

- Fagskoleforskriften § 7 første avsnitt, fjerde avsnitt første setning og femte avsnitt første setning: Dere må fjerne krav om fem års relevant praksis for opptak på bakgrunn av realkompetansevurdering, eller stille samme krav om praksis til alle søkere.
- Fagskoletilsynsforskriften § 2-3 tredje avsnitt: Dere må oppgi forholdstall mellom faglige årsverk og studenter i kravspesifikasjonen. Dere må sikre at dere i kravspesifikasjonen angir hva dere legger i oppdatert yrkeserfaring.

Fagskolen trengte ikke sende dokumentasjon på at endringene er utført, ifølge akkrediteringsrapporten. I gjennomgangen av kravene er dokumentasjonen vurdert opp mot forskriften etterfulgt av NOKUTs vurdering. NOKUTs konklusjon er at kravene er oppfylt i henhold til fagskoleforskriften, fagskoleloven og fagskoletilsynsforskriften. Dette innebærer at alle kravene

som listet opp i kapittel 5.3 er oppfylt, gitt de endringene som er beskrevet ovenfor om opptakskrav og kravspesifikasjon.

Når det gjelder læringsutbyttebeskrivelser, er disse gjennomgått i akkrediteringsrapporten. Læringsutbyttebeskrivelsene er som følger:

Kunnskap

- har kunnskap om muligheter og utfordringer ved bruk av velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenesten
- har kunnskap om innhold i begrepene velferdsteknologi, e- helse, digitalisering og innovasjon
- har kunnskap om ulike former for velferdsteknologi
- har innsikt i styrende dokumenter og planer aktuelt for velferdsteknologi
- kan oppdatere sin kunnskap om velferdsteknologiske løsninger og hvilke løsninger som best ivaretar brukerens individuelle behov
- har kunnskap om gevinstrealisering
- har innsikt i veikart for tjenesteinnovasjon
- har kunnskap om ROS analyser

Ferdigheter

- kan finne informasjon om velferdsteknologi aktuelt for helse- og omsorgssektoren
- kan anvende kunnskap om velferdsteknologi for å vurdere velferdsteknologiske løsninger aktuelt for brukers og pårørendes ressurser og behov
- kan kartlegge gevinster
- kan anvende kunnskap om brukers og pårørendes behov og ressurser ved planlegging, gjennomføring og evaluering av velferdsteknologiske løsninger
- kan formidle faglig informasjon, ideer og løsninger både muntlig og skriftlig til bruker, pårørende, kollegaer og andre samarbeidspartnere
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og begrunne sine vurderinger faglig og etisk

Generell kompetanse

- kan identifisere konsekvenser velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenesten har for den faglige yrkesutøvelsen
- forstår betydningen av egen rolle i en kultur for utvikling og læring
- har forståelse for betydningen av brukers og pårørendes rolle i planlegging, gjennomføring og evaluering av velferdsteknologiske løsninger
- har forståelse for betydningen av egen rolle i planlegging, gjennomføring og evaluering av velferdsteknologiske løsninger
- kan i samarbeid med kolleger, brukere og pårørende bidra til utvikling av velferdsteknologiske løsninger

NOKUTs konklusjon er at kravet om at læringsutbyttet skal være i samsvar med NKR er oppfylt, at kravet om at kvalifikasjonen skal være tilstrekkelig for å utøve yrket og at kravet om utdanningens omfang er oppfylt. I vurderingen skriver NOKUT:

Vi vurderer at læringsutbyttebeskrivelsen i stor grad dekker de angitte kvalifikasjonene i NKR nivå 5.1. Utbyttebeskrivelsene ligger i hovedsak under de riktige kvalifikasjonsgrupperingene (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse). Utdanningen er på 10 studiepoeng, og er derfor riktig plassert på nivå 5.1 i NKR. Vi vurderer at innholdet er omfattende for en utdanning på 10

studiepoeng, men at det likevel er mulig å oppnå læringsutbyttet innenfor rammene av utdanningens omfang. Vi vurderer at læringsutbyttebeskrivelsen er fagspesifikk nok til at den gir mening som en overordnet beskrivelse av kompetansen som studentene sitter igjen med etter å ha gjennomført utdanningen. Når det gjelder læringsutbyttet «kan anvende kunnskap om brukers og pårørendes behov og ressurser ved planlegging, gjennomføring og evaluering av velferdsteknologiske løsninger», mener vi det er ambisiøst siden utdanningen er svært kort og ikke inneholder praksis. Vi vurderer likevel at læringsutbyttet kan oppnås hvis dere for eksempel benytter caser fra yrkesfeltet i undervisningen. Samlet viser dette at kravet er oppfylt.

NOKUT kommer likevel med en anbefaling i akkrediteringsrapporten når det gjelder det ene læringsutbyttebeskrivelsen *forstår betydningen av egen rolle i en kultur for utvikling og læring*. I dette tilfellet anbefaler NOKUT at Fagskolen i Agder presiserer dette, men fagskolen trenger ikke melde fra til NOKUT så lenge meningsinnholdet ikke endres.

For denne utdanningen, viser akkrediteringsrapporten av dette kortere utdanningsløpet fyller kvalitetskravene til akkreditering og læringsutbyttebeskrivelsene på NKR-nivå 5 (nivået for fagskoleutdanning).

5.6 NOKUTs avslag på søknader om bransjeprogram

Før grensen på 30 studiepoeng ble fjernet, fattet NOKUT, gjennom dispensasjon, vedtak om utdanninger på under 30 studiepoeng som del av ulike bransjeprogram. Kunnskapsdepartementet ga dispensasjoner blant annet knyttet til kravet om læringsutbyttebeskrivelser.

I perioden siden 2019 og frem til i dag, har NOKUT kun gitt [to avslag](#) på kortere utdanninger under 30 studiepoeng. Dette er bransjeprogram der disse søknadene har hatt dispensasjoner knyttet til blant annet læringsutbyttebeskrivelser. Alle eller de fleste av dispensasjonene (og dermed akkrediteringene) er også gitt med tidsbegrensninger. Noen av vedtakene er eldre enn den nye fagskoletilsynsforskriften som trådte i kraft i august 2020. Vedtakene er dermed fattet etter et annet regelverk enn dagens regelverk. NOKUT gikk også over til en forenklet akkrediteringsprosess i 2020. Noen av vedtakene er fattet før den forenklete prosessen, og har dermed vært gjennom en annen saksbehandlingsmodell.

Avslag på søknad om bransjeprogram industrifagskolen – prosessindustri modul 3 IT-verktøy

Fagskolen i Agder, søkte NOKUT om akkreditering av Bransjeprogrammet Industrifagskolen - Prosessindustri Modul 3 IT-verktøy, kommunikasjon og økonomi som fagskoleutdanning. Utdanningen skulle være på fem studiepoeng. Avslaget ble fattet 7.5.2021.

Kunnskapsdepartementet hadde i forkant av søknaden gitt dispensasjon fra fagskoleloven, fagskoletilsynsforskriften og fagskoleforskriften for at bransjeprogram kunne opprettes⁷³. Utover dette, skulle likevel utdanningen imøtekomme kravene til fagskoleutdanning som listet opp i kapittel 5.3. Bakgrunnen for avslaget gjaldt navn på utdanningen, læringsutbytte, opptak og fagmiljø. For å svare ut problemstillingene i denne rapporten, har vi valgt å se på bakgrunnen for avslaget grunnet fagskoletilsynsforskriften § 2-1 andre avsnitt: «*Utdanningens læringsutbytte skal være utformet i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)*», jf.

⁷³ Fagskoleloven § 4 andre ledd, fagskoletilsynsforskriften § 2-2 første ledd og fagskoleforskriften § 38 og om nedre grense for fagskoletilbud på 30 studiepoeng og tilknytningskrav for å utstede vitnemål, Fagskoletilsynsforskriften § 5-2 om søknadsfrister og prosedyrer ved søknad om akkreditering, Fagskoleforskriften § 46 første ledd når det gjelder oppnevning av sakkyndige for vurdering av søknader om akkreditering, Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 første ledd om samarbeid med aktører i arbeidslivet og Fagskoletilsynsforskriften § 2-1 annet ledd om læringsutbytte.

fagskoleloven § 4 første avsnitt: «Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning og ligger på nivå over videregående opplæring.»

NOKUT har vurdert at læringsutbytte slik det er beskrevet i søknaden, ikke er i tråd med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Læringsutbyttebeskrivelsene i søknaden er som følger:

Kunnskaper

Kandidaten

- har kunnskap om relevante IT-verktøy
- har kunnskap om begrepet kildekritikk
- har kunnskap om lagring av data og datasikkerhet

har kunnskap om grunnleggende

- kommunikasjonsteori
- har kunnskap om sentrale økonomiske begreper

Ferdigheter

Kandidaten

- kan anvende relevante IT-verktøy
- kan anvende kunnskaper om behandling av data for å sikre bedriftens datasikkerhet
- kan anvende kunnskap om kildekritikk
- kan anvende økonomiforståelse til å kartlegge og vurdere den økonomiske situasjonen i bedrifter

Generell kompetanse

Kandidaten

- kan bygge relasjoner med andre fagdisipliner for å gi høy kvalitet på intern og ekstern kommunikasjon
- er bevisst på hvordan utførelse av eget arbeid påvirker bedriftens økonomiske resultat

I avslaget kan vi lese at NOKUT mener at læringsutbyttene bare dekker til sammen seks av de tolv generiske deskriptorene i NKR, og at læringsutbyttene ikke ligger på nivå 5.1 i NKR. Innholdet i utdanningen som helhet mener NOKUT ligger nærmere nivå 4A i NKR, til tross for dispensasjon fra «fullt samsvar med nivå 5» i NKR. Dette innebærer at NOKUT ikke kan se at utdanningen ligger på nivået over videregående opplæring for å kunne være en fagskoleutdanning. Læringsutbyttebeskrivelsene fremstår, ifølge akkrediteringsrapporten, som for generelle. NOKUT mener at ingen av læringsutbyttene direkte knytter seg til prosessindustrien, når det gjelder eksempelvis læringsutbytte om relevante IT-verktøy. Dette knytter seg også til begrunnelsen for opptak, der det er uklart hva som er opptaksgrunnlaget for utdanningen. NOKUT peker i avslaget på at: *«selv om formålet med utdanningen er at kandidatene skal bruke kunnskapen i prosessindustri, må opptaket til utdanningen være relevant for det faktiske læringsutbytte i utdanningen».*

[Avslag på søknad om resirkuleringsanlegg \(RAS\) for sjømatnæringen](#)

Fagskolen i Hordaland søkte NOKUT om å opprette utdanningen *Resirkuleringsanlegg (RAS) for sjømatnæringen*. Utdanningen skulle være på 30 studiepoeng. Avslaget ble fattet 6.5.2021. De samme disponeringsordningene som beskrevet ovenfor gjaldt også i dette tilfellet. Bakgrunnen for avslaget gjaldt utdanningens navn, faginnhold og struktur, opptakskrav og fagmiljøets

kompetanse. Vi har valgt å se nærmere på det som omhandler faginnhold og struktur, for å svare ut problemstillingene knyttet til kvalitet og læringsutbyttebeskrivelser.

NOKUT skriver i avslaget at utdanningens faginnhold og struktur ikke er egnet til at studentene kan nå det oppgitte læringsutbyttet. Utdanningen skal bestå av tre emner på 10 studiepoeng hver: Elektro grunnlagsfag, Sensorteknologi i RAS-anlegg og Teknologi og kontrollsystemer for RAS. Selv om emnene i utdanningen er relevante og dekker store deler av læringsutbyttene i utdanningen, mener NOKUT at læringsutbyttene er for omfattende for en utdanning på 30 studiepoeng. Læringsutbyttene i søknaden er beskrevet slik:

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende begreper og beregningsmetoder for spenning, strøm, resistens og effekt for likestrøm kretser
- kan anvende begreper og simulere og verifisere kretselementer i analoge- og digitale systemer
- kan anvende begreper og lage enkle programmer for en mikroprosessor
- kan verifisere de forskjellige komponentene i RAS-anlegg og forstår behovet for styring og regulering av disse
- kan verifisere forskjellige typer filter, og drifte og vedlikeholde disse
- kan tolke og programmere enkle program i applikasjonskontrollere, PLS og HMI-systemer i IEC 61113-3 standarden
- kan finne fagstoff om smarte digitale løsninger og se relevante bruksområder og framtidsrettede løsninger
- kan gjøre rede for valg av måleprinsipper, og gjøre rede for kvaliteten av en måling
- kan bruke måleteknisk utstyr og gjennomføre relevante målinger innenfor sitt fagfelt
- kan utføre kalibrering av måleutstyr i RAS-anlegg og i laboratorier kan vurdere analysen av måledata og iverksette relevante tiltak

Generell kompetanse

Studenten

- kan bygge tverrfaglige relasjoner med fagpersoner innen elektrobransjen og RAS-bransjen
- kan planlegge og gjennomføre enkle mikrokontrollerstyringer, kan benytte sin elektrofaglige kompetanse i sitt daglige virke
- kan benytte seg av ny ervervet kompetanse
- kan planlegge og forstå PLS-styringer og programmeringstekniske arbeidsoppgaver sammen med relevant fagpersoner
- kan drifte og vedlikeholde et RAS-anlegg slik at en får en optimal fiskehelse
- kunne planlegge oppsett og testing av en måleteknisk arbeidsoppgave alene og i gruppe i tråd med de krav som stilles til prosessen
- kan drifte og vedlikeholde et RAS-anlegg med hensyn til analyse av måledata slik at en får en optimal fiskehelse

Videre skriver NOKUT at flere av utdanningens overordnede læringsutbytter har komponenter som krever kompetanse innen biologifag, noe som ikke er godt nok reflektert i utdanningens innhold.

Læringsutbyttene favner om et for bredt faglig område for 30 studiepoeng, ifølge avslaget. NOKUT mener at det er for ambisiøst å skulle ha læringsutbytter knyttet til biologisk kompetanse i tillegg til teknisk utstyr for styring og overvåkning av resirkuleringsanlegg i en 30 studiepoengs utdanning. Videre er det skissert et bredt opptakskrav, noe som gjør at NOKUT finner det usannsynlig at alle som blir tatt opp til utdanningen kan oppnå læringsutbyttet i løpet av 30 studiepoeng. NOKUT skriver: «*Selv om læringsutbyttene i seg selv oppfyller kravene til relevans for et yrkesfelt og ligger på riktig nivå i NKR, er det ikke samsvar mellom kravet til overordnede læringsutbytter, utdanningens innhold, utdanningens opptakskrav og omfanget av utdanningen*». NOKUTs anbefaling var å heller spisse utdanningen mot teknisk utstyr, og fjerne læringsutbytter som omhandler biologi.

De to avslagene som NOKUT har utført, ble gjort da det var flere dispensasjoner fra lovverket. Vi ser i ett tilfelle at NOKUT har vurdert at læringsutbyttebeskrivelsene er på et for lavt nivå. I det andre tilfellet, var læringsutbyttebeskrivelsene for omfattende. Vurderingene som NOKUT har gjennomført av læringsutbyttebeskrivelsene i både avslagene og akkrediteringsrapportene viser at NOKUT har gjennomført en tydelig vurdering.

5.7 Andre fagskolors akkreditering av kortere utdanninger

Fagskoler med fagområdeakkreditering, akkrediterer selv utdanningene som fagskolen tilbyr gjennom egne, lokale kvalitetsorgan, såkalte LOKUT. Fagskoler med områdeakkreditering sender ikke kopier eller lignende akkrediteringsrapporter for utdanninger som fagskolene akkrediterer selv. Fagskolene med fagområdeakkreditering forteller at det er fagskolenes styre, etter søknad om anbefaling av LOKUT, som akkrediterer kortere utdanninger dersom fagskolen har fagområdeakkreditering eller utdanningen bygger på og består av enkeltemner fra akkrediterte utdanninger. Vi har vært i kontakt med flere av fagskolene som opplyser oss om hvordan de arbeider med akkreditering. Vi har mottatt tilbakemeldinger fra tre fagskoler med eksempel som vi beskriver generelt nedenfor. Siden rapportene inneholder navn på personer og virksomheter, ønsket ikke noen av fagskolene at innholdet i sin helhet deles. For å gjennomgående sikre anonymitet, har vi ikke gjengitt navn på fagskoler eller hvilke fag som akkreditert. Analysen vil derfor ikke gjengi innhold fra rapportene, men kun en generell beskrivelse etterfulgt av våre konklusjoner.

Fagskole 1

Fagskole 1 har ikke oversendt akkrediteringsrapporter, men har sendt oss følgende beskrivelse av prosessen:

Alle utdanninger innenfor akkreditert fagområde og som kvalifiserer til vitnemål (30-120 stp) skal akkrediteres av styret etter søknad og anbefaling innstilt av LOKUT gjennom en egen akkrediteringsrapport. De utdanningene som ikke er omfattet av fagområdeakkrediteringer søkes til NOKUT for akkreditering.

Det er videre ikke krav til at et enkeltemne under 30 studiepoeng akkrediteres av NOKUT dersom det bygger på ett eller flere emner fra allerede akkrediterte utdanninger. Likevel har fagskolen innført interne rutiner for godkjenning av slike emner med krav til sluttokumentasjon. Slike enkeltemner er ofte et resultat av bransjeprogram med korte og fleksible løp, eller andre tilskuddsordninger som fagskolen selv har søkt på. Alle utdanninger under 30 studiepoeng, altså enkeltemner akkrediteres på følgende måte:

1. Dersom emnet bygger på- og består av innhold fra ett eller flere emner fra akkrediterte utdanninger, kreves det ingen akkreditering. Emnet vurderes og godkjennes av LOKUT etter innlevert sluttokumentasjon. Dokumentasjon er:
 - en emneplan (emnebeskrivelse)
 - kravspesifikasjon til undervisningspersonell
 - samarbeidsavtaler
2. Dersom emnet ikke bygger på eller består av innhold fra ett eller flere emner fra akkrediterte utdanninger, men er omfattet av våre fagområdeakkrediteringer, skal emnet vurderes av LOKUT med krav til samme dokumentasjon som over.
 - Dersom emnet i pkt. 2 ikke er omfattet av våre fagområdeakkrediteringer, skal det søkes om akkreditering til NOKUT.

Vi kjenner ikke til hvordan læringsutbyttebeskrivelsene for de enkelte kortere utdanningene gjennomgås, men ser at innholdet i rutinebeskrivelsen inneholder elementer som NOKUT har beskrevet i sin rapport om kvalitetsområder, se kapittel 5.1. Legg merke til at fagskolen forteller at det er utdanninger på 30-120 studiepoeng som kvalifiserer til vitnemål, og ikke utdanninger under 30 studiepoeng, se kapittel 1.5 om begrepsavklaringer. Denne fagskolen omtaler også kortere utdanninger som emner.

Fagskole 2

Fagskole 2 har sendt oss eksempel på akkreditering av et kortere utdanningstilbud på 20 studiepoeng. I det tilsendte eksempelet, viser fagskolen hvordan de bruker en egenutviklet mal ved opprettelse av nye tilbud. Det er fagskolens LOKUT som benytter seg av malen, der LOKUT-medlemmene, inkludert faglige sakkyndige fra virksomhetene, som vurderer studieplanen etter følgende punkter:

- Navn på studiet
- Fagområde
- Antall studiepoeng
- NKR-Nivå

I LOKUT-møtet, ble følgende punkter som omhandler utdanningens innhold gjennomgått:

- Overordnet gjennomgang av læringsutbytte, faginnhold og struktur i studiet
- Gjennomgang og revisjon med eksterne deltakere
- Vurdering av om studieplanen kan godkjennes slik den foreligger

Studieplanen var sendt ut til alle deltakerne i forkant av LOKUT-møtet. Som vi ser av tilsendte dokumenter, går LOKUT gjennom tilsvarende punkter som NOKUT har satt opp i sine akkrediteringsrapporter. I LOKUT-møtet kom det frem at det var en diskusjon rundt hvilke opptakskrav som skulle gjelde, spesielt hvilke forutsetninger som måtte ligge til grunn for at studentene på denne utdanningen skulle være i stand til å oppnå læringsutbyttene. Videre kommer det frem at de sakkyndige mener at utdanningen har et godt faginnhold og struktur, men at det er behov for tydeligere begrepsbruk før opprettelse av faget. I vurderingen av fremkommer læringsutbyttene som realistiske. Navn på utdanningen og beskrivelsen av innhold, mener også de sakkyndige er dekkende.

Fagskole 3

Sakkyndig komité har utarbeidet en rapport som er sendt til fagskolen styre som har godkjent, eller akkreditert utdanningstilbudet. Dette gjelder en utdanning på 30 studiepoeng. Den tilsendte rapporten er grundig utfyllt, der alle kravene for akkreditering av fagskoleutdanning, med

henvisning til lovverket, er listet opp. Under hvert krav følger den sakkyndige komiteens vurdering. Rapporten er svært lik rapportene som NOKUT utfører der samtlige krav er listet opp.

Vi har vurdert at følgende avsnitt i rapporten omhandler utdanningens innhold, og har sett spesielt på disse:

- Er læringsutbyttet for utdanningen relevant for yrkesfeltet?
- Er læringsutbyttet for utdanningen utformet i tråd med NKR nivå 5.1/5.2?
- Er kvalifikasjonene som læringsutbyttet gir tilstrekkelig for å utøve yrket?
- Samarbeider fagskolen med aktører i yrkesfeltet/deltar i faglige nettverk som sikrer at utdanningen er relevant for yrkesfeltet over tid?
- Er omfanget, faginnholdet og strukturen i utdanningen egnet til at studentene kan nå læringsutbyttet?
- Er undervisnings-, lærings- og vurderingsformene i utdanningen egnet til at studentene kan nå læringsutbyttet?

Vurderingen til den sakkyndige komiteen er at læringsutbyttene er utformet i tråd med NKR-nivå 5.1. Videre skriver den sakkyndige komiteen at fagskolen bør redegjøre i større grad for hvorfor enkelte av kompetanseelementene er nødvendig kompetanse i denne utdanningen, og om det er relevant for yrkesfeltet. Omfanget på 30 studiepoeng mener komiteen er tilstrekkelig for å oppnå læringsutbyttet. Videre beskriver rapporten at utdanningen vil bidra til at kandidaten vil gjennom utdanningen få tilstrekkelig kompetanse for å utøve yrket, og at utdanningen også vil løfte kompetansen slik at risikoen for avvik i yrkesutøvelsen reduseres.

5.8 Akkrediteringer gjennomført av NOKUT sammenlignet med LOKUT-rapporter

Ved å sammenligne LOKUT-referatet fra fagskole 2 og akkrediteringsrapporten fra fagskole 3 med akkrediteringsrapportene til NOKUT, kan vi se om det er forskjeller mellom eksempelvis vurderingen av læringsutbytter. Dette kan svare på problemstillingen: *oppfyller korte fagskoletilbud læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5?*

Sammenligningen er utført ved bruk av et begrenset utvalg av akkrediteringsrapporter fra NOKUT og tilsendte rapporter eller referater fra LOKUT ved akkreditering av kortere utdanninger. Likevel ser vi gjennom sammenligningen at fagskolene gjennomgår de fleste av punktene som NOKUT-rapporten inneholder. Det vil si at fagskolene med fagområdeakkreditering gjennomgår også kravene for akkreditering av utdanninger. Under punkter som ikke er relevante for den spesifikke utdanningen, skriver NOKUT i alle sine tre tilsendte rapporter teksten «ikke relevant for denne utdanningen». I de to tilsendte rapportene er kun de relevante punktene for den aktuelle utdanningen som er inkludert. Det betyr at rapportene fra fagskoler som er selvakkrediterte ikke inneholder punkter med tilhørende tekst: «Ikke relevant for denne utdanningen». Et eksempel på dette er kravet om politiattest. Dette er beskrevet som et krav til akkreditering av fagskoleutdanning (se kapittel 5.4) dersom det er aktuelt for utdanningen det søkes akkreditering for. Det er ingen av utdanningene vi har fått tilsendt akkrediteringsrapporter der dette er aktuelt. Med andre ord inkluderer LOKUT-rapporter beskrivelser av kun det som er relevant for utdanningen, og ikke en oppramsing av samtlige krav til akkreditering av utdanninger slik som NOKUT-rapportene gjør.

LOKUT-rapportene inneholder også beskrivelser og vurderinger av læringsutbyttebeskrivelser på samme måte som NOKUT-rapportene. Det betyr at samtlige akkrediteringsrapporter inneholder en tydelig opplisting og gjennomgang av hva som er læringsutbyttebeskrivelsene, etterfulgt av de sakkyndiges vurderinger. Her ser vi ingen reelle forskjeller mellom hvordan de sakkyndige har

vurdert læringsutbyttene. Vi finner at fagskole 2 har en noe kortere beskrivelse av læringsutbyttene fra de sakkyndige. Til tross for dette, finner vi ikke holdepunkter for å kunne konkludere med at fagskoler med fagområdeakkreditering vurderer læringsutbyttene på en mindre omfattende måte enn NOKUT. For å kunne si noe mer utdypende om dette, er det behov for flere akkrediteringsrapporter som grunnlag for en analyse.

Videre ser vi at rapporten fra fagskole 3 fremstår som svært grundig og utfyllt med gjennomgående henvisninger til lovverket. I LOKUT-referatet til fagskole 2 er de har listet opp kortere vurderinger, uten henvisning til lovverket. Rapporten til fagskole 3 fremstår som en tilnærmet likt oppsett som NOKUTs akkrediteringsrapporter. Gjennomgående henvisning til lovverket gjør det lettere å finne frem til den juridiske bakgrunnen for vurderingen, noe som kan gjøre etterprøvbareheten smidigere. Basert på NOKUT- og LOKUT-rapportene av de akkrediterte kortere utdanningene, ser vi at kortere utdanninger oppfyller læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5.

5.9 Kortere utdanningstilbud og gjennomføring tilsyn

NOKUT skal gjennom tilsyn med kvalitetsarbeidet i fagskolene bidra til å styrke fagskolens evne til å kvalitetssikre og videreutvikle utdanningene. Det er fagskolene som har ansvaret for kvaliteten i utdanningene som fagskolene tilbyr. Det systematiske kvalitetsarbeidet er en viktig del av dette⁷⁴.

Gjennom intervjuer med ansatte i NOKUT, kommer det frem at NOKUT ikke har ført tilsyn med de kortere utdanningstilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning. Et økende trykk på godkjenning av søknader om opprettelse av utdanningstilbud, særlig på enkeltutdanninger, oppgis som en årsak til at det ikke er ført tilsyn av de kortere utdanningene. Av den grunn har vi ikke tilsynsrapporter som grunnlag for å vurdere kvaliteten i kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning.

De kortere utdanningstilbudene er kvalitetssikret i forkant av opprettelsen, enten ved at fagskolene har søkt NOKUT om akkreditering, eller ved at fagskolene har selv foretatt en vurdering i sine LOKUT. I spørsmål om kvalitet i de kortere utdanningene, har vi ikke kunne benytte oss av tilsynsrapporter. Vi har derfor sett på akkrediteringsrapporter for kortere utdanninger samt benyttet oss av intervjumaterialet om fagskoleinformantenes egen oppfatning og opplevelse. Som beskrevet i kapittel 3, gjennomføres tilsyn ved å bruke kriteriene for akkreditering. Fagskoleinformantene opplever både NOKUT og LOKUT sine krav som omfattende. En informant forteller at vedkommende opplever gjerne at fagskolens LOKUT stiller strengere krav enn NOKUT.

Det er forståelig at utbredelsen av mange kortvarige tilbud gjør det vanskelig kapasitetsmessig for NOKUT å føre tilsyn med alle disse. Fagskolene og NOKUT har et omfattende kvalitetsregime ved opprettelse av kortere utdanninger. Dette kan bidra til å sikre en høy kvalitet i utdanningene, slik våre informanter opplever det. At dette i hovedtrekk er det samme systemet som for godkjenning av lengre utdanninger, burde gjøre det til et vesentlig bidrag til å ivareta kvaliteten i de korte tilbudene.

Gjennomføring av tilsyn og påvirkning på kvaliteten i fagskoleutdanningen

Gjennomføring av tilsyn av fagskoleutdanning kan potensielt føre til bedre kvalitet i utdanningene ved å fremme kvalitetsforbedring, relevans og effektivitet. At det ikke er gjennomført tilsyn med de kortere utdanningene, gjør at det ikke fins en kontroll over kvaliteten i de kortere utdanningene. Gjennomføring av tilsyn kan påvirke kvaliteten i de kortere utdanningene ved at

⁷⁴ <https://www.nokut.no/utdanningskvalitet/nokut-akkrediterer-og-forer-tilsyn/tilsyn-med-det-systematiske-kvalitetsarbeidet--hoyere-yrkesfaglig-utdanning/kort-om-tilsynet/>

fagskolene vil få en gjennomgang av mangler, og få mulighet til å rette opp disse. På den måten kan gjennomføring av tilsyn bidra til å sikre kvaliteten i de kortere utdanningene. Gjennom intervjuene, har vi avdekket at det er en tett kobling mellom fagskolene og arbeidslivet der de kortere utdanningene er utviklet i samarbeid mellom fagskolene og arbeidslivet. Kortere fagskoleutdanninger har på denne måten sikret arbeidslivsrelevans i utdanningene uten at det må tilsyn til for å avdekke eller sikre at fagskoleutdanning er tilpasset behovet til arbeidslivet. Informantene forteller også at de ofte blir kontaktet av lokalt næringsliv for å kunne opprette tilbud om kortere utdanninger. Næringslivet gjerne ønsker flere ansatte skal gjennomføre den kortere utdanningen etter at første kull har gjennomført utdanningen. At næringslivet kontakter fagskolene, og at arbeidsgivere ønsker at flere ansatte skal gjennomføre et kortere utdanningsløp er også et tegn på god kvalitet.

Per nå er det ikke ytre holdepunkter for at fraværet av tilsyn har ført til dårlig kvalitet. Ifølge fagskolene vi har snakket med, har ikke arbeidslivet gitt tilbakemeldinger om at kvaliteten i de kortere utdanningene ikke er god. Informantene fra fagskolerådet forteller heller ikke om at det har vært diskusjoner i rådet om at kvaliteten i de kortere utdanningene ikke holder. Dersom arbeidslivet opplevde kvaliteten på de kortere utdanningene som lav, ville dette trolig kommet til uttrykk gjennom intervjuer, lav deltagelse og synkende søknadsmengde til NOKUT ved at arbeidslivet ikke ville ha samarbeidet videre med fagskolene i å opprette flere kortere tilbud.

Med bakgrunn i at NOKUT ikke har gjennomført tilsyn, og at NOKUT selv har godkjenn kun tre kortere utdanningstilbud, har vi spurt informantene om deres opplevelse av kvaliteten i de kortere utdanningstilbudene de ulike fagskolene tilbyr. Det er i all hovedsakelig fagskoler med fagområdeakkreditering som selv har akkreditert og opprettet kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning.

5.10 Kortere utdanningstilbud oppleves å være av høy kvalitet

Når det gjelder om det er opplevde kvalitetsforskjeller mellom de kortere utdanningene og de lengere utdanningstilbudene, forteller informantene fra fagskolerådet om at dette ikke har vært en diskusjon i rådet. Dette kan tolkes som at rådets medlemmer ikke har fått tilbakemeldinger gjennom sine nettverk at det er kvalitetsutfordringer med de kortere tilbudene. Samtidig trekker en av informantene fra fagskolerådet frem at verdien av de kortere tilbudene vil være noe annet enn de lengre tilbudene. Med dette mener informanten at kortere utdanninger gjerne er nærmere knyttet til arbeidslivets behov, og har en annen målgruppe enn de studentene som tar en lenger utdanning. Vi kommer nærmere tilbake om verdien av de korte utdanningene i kapittel 6. Videre forteller informanten at vedkommende har tenkt på at studentene som deltar på kortere løp kan få et sjokk over hvor kort løpet er, og da også mer intenst.

Ingen opplevde forskjeller mellom NOKUT-akkrediterte tilbud og selv-akkrediterte tilbud

Flere av fagskolene vi har intervjuet, har fagområdeakkreditering. Dette innebærer at fagskolene kan behandle egne søknader internt om å opprette nye utdanning, og ikke trenger å søke NOKUT. Vi har beskrevet akkreditering av fagskoleutdanninger nærmere i kapittel 3. I tilfeller der fagskolene har fagområdeakkreditering, har fagskolene et LOKUT, et lokalt kvalitetsorgan. En av informantene ved en av fagskolene vi intervjuet fortalte at i flere tilfeller på fagskolen, opplevde informanten at fagskolens LOKUT stilte strengere krav enn NOKUT. Siden fagskolene selv enten har fagområdeakkreditering eller har fått utdanningstilbud akkreditert av NOKUT, har vi ikke stilt fagskoleinformantene spørsmål om de opplever en forskjell i kvaliteten mellom selv-akkrediterte og NOKUT-akkrediterte utdanninger.

Vi spurte informanter fra fagskolerådet om de kjente til opplevde forskjeller mellom NOKUT-akkrediterte tilbud og selvakkrediterte tilbud. Ifølge informantene fra Nasjonalt fagskoleråd, opplever de ikke at det er forskjeller på om fagskolenes kortere utdanningstilbud er akkreditert hos NOKUT eller om det er tilbud som fagskolene har selv-akkreditert. Ifølge informantene, har de en høy tillit til at kvaliteten er den samme. En av informantene fra fagskolerådet forteller at det også er krevende å få muligheten til å akkreditere lokalt (se kapittel 3 om akkreditering), og dermed blir også kvaliteten høy. Videre forteller informanten at det går raskere å opprette tilbud og håndtere små endringer lokalt når fagskolen har fagområdeakkreditering.

Opplevde forskjeller mellom fagskoler med fagområdeakkreditering og de som må søke NOKUT

Å tilby kortere utdanninger på under 30 studiepoeng kan være utfordrende for fagskoler uten fagområdeakkreditering. Noen mener at å tilby kortere utdanninger gjennom fagskoler uten fagområdeakkreditering blir grunnleggende vanskelig. De kortere utdanningene kjennetegnes ved å kunne tilby arbeidslivet riktig kompetanse raskt. Flere informanter erfarer at akkreditering gjennom NOKUT tar såpass lang tid at relevansen kan være mindre innen utdanningen er godkjent. Dette til forskjell fra fagskolene med fagområdeakkreditering, som kan kjøre smidigere prosesser og møte etterspørselen til arbeidslivet og studentene når den er størst. Blant informantene er det i tillegg en forståelse for at det blir mye jobb for NOKUT med et høyt antall søknader om akkreditering av kortere tilbud.

5.11 Fagskolene forteller at de lager gode læringsutbyttebeskrivelser for kortere utdanninger

Overordnet forteller fagskoleinformantene at de fint klarer å sørge for at de kortere utdanningsløpene imøtekommer kvalitetskravene. Å imøtekomme læringsutbyttebeskrivelsene er det heller ingen informanter som opplever som vanskelig. Informantene begrunnelse er at nivåinndelingen i kvalifikasjonsrammeverket gir en god nok beskrivelse av hvordan læringsutbyttebeskrivelsene skal skrives. Informantene forteller også at de tar høyde for at de kortere utdanningene er kortere med få studiepoeng. En informant forteller at de prøver å holde samme faglige akademiske standard som de lengre utdanningene med høyere antall studiepoeng, men nedskalert til eksempelvis 5 studiepoeng.

Flere informanter forteller at de tilpasser læringsutbyttene der de tar høyde for at utdanningsløpet er kortere, særlig der de kortere løpene er moduler som inngår i en lengre utdanning, eller som har utgangspunkt i en lengre utdanning. En fagskole forteller at de har gjennomført en spørreundersøkelse til studentene i etterkant av gjennomføringen for å høre studentenes tilbakemeldinger om hvordan de opplevde deltakelsen, og om hvordan de opplevde kvaliteten. Ifølge denne fagskolen, kom det kun positive tilbakemeldinger.

En av informantene reflekterer over hvordan refleksjon heller skjer i bedriften enn på fagskolen for studenter som tar et kortere utdanningsløp:

«Det er noe med refleksjon, men om du bruker det mot det du jobber med hver dag så får du refleksjonen der».

Flere av informantene forteller videre at de kan være en utfordring å dekke bredden, men ikke dybden i de kortere utdanningene fordi tiden er veldig begrenset. De kortere utdanningene opplever informanten å være smale og spisse, men det gjør også at kortere utdanninger treffer på det de skal, forteller en informant. En annen informant forteller at det hele handler om å gjøre innholdet passende for mengden. Det har likevel vært skepsis på fagskolen til små moduler på

grunn av kvaliteten, fordi at det kan være vanskelig å ta ut ting fra lengre løp og komprimere det til en kortere utdanning.

Dersom innholdet i de kortere utdanningene ikke skulle imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse, eller at det viste seg at det studentene lærte ikke var godt nok, ville bedriftene ha gitt uttrykk for dette, hevder en av informantene. Ifølge informantene, er studentene som tar et kortere utdanningsløp gjerne allerede ansatt i en bedrift. De opplever derfor heller ikke at de kortere utdanningsløpene ikke fører til ansettbarhet grunnet eksempelvis utdanningenes innhold.

5.12 Kortere utdanninger gjør vurdering og modningsprosesser mer krevende

Noen av informantene reflekterte over at kortere utdanninger kan ha noen begrensninger som kan påvirke kvaliteten. En informant forteller at det blir en utfordring å få de enkelte modulene til å henge sammen:

«Men det som er vanskelig er om man skal ta en serie moduler som er valgfrie, det å få de til å henge sammen. Da har man ikke en overordnet læringsbeskrivelse. Hver utdanning må være så god at den står på egne ben, der ligger dilemmaet».

En utfordring er vurderinger, forteller en informant. Vurderinger kan være utfordrende å måle på NKR-nivå 5.1 når utdanningen studentene tar varer over kort tid, eksempelvis kun 11 uker. Ifølge en av informantene er det også en utfordring å være nok konkret for å gi studentene en kompetanse som er noe helt annet enn et kurs. Det kan bli litt fragmentert, mener informanten. En annen informant forteller at en utfordring med kortere utdanninger når det gjelder kvaliteten, er at det for mange studenter er en utfordring å skrive en akademisk tekst. Mange har dårlig selvtillit når det kommer til skriving. Det kan være lenge siden de har jobbet skriftlig på denne måten, forteller informanten. Utfordringen med at løpet er så kort, er at studenten på denne tiden ikke nødvendigvis rekker å tilegne seg de de skrivekunnskapene som studenten burde hatt.

En annen utfordring som en av informantene trekker frem er at læring er en modningsprosess. Denne modningsprosessen kan forsvinne litt i de kortere utdanningsløpene fordi de går over kort tid, og er veldig intense, forteller en av informantene. Det er ikke slik at dette nødvendigvis er noe negativt, forteller informanten siden formålet til de kortere utdanningsløpene er å gi ansatte i bedriften det kompetansepåfyllet som trengs. Refleksjon og anvendelse vil nok heller skje i bedriften enn på fagskolen, mener informanten. Ifølge informanten skyldes det de kortere utdanningenes innretning og er ikke nødvendigvis noe negativt i seg selv.

5.13 Kvalitet i kortere fagskoletilbud

Innledningsvis skisserte vi to problemstillinger vi søkte finne svar på:

- Oppfyller korte fagskoleutdanningstilbud alle kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning som de lengre tilbudene?
- Oppfyller korte fagskoletilbud læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5?

For å kunne svare på dette, har vi gjennomgått akkrediteringsrapporter og avslag fra NOKUT. Vi har ikke fått tilsendt akkrediteringsrapporter fra fagskoler med fagområdeakkreditering. Disse fagskolene er inkludert i intervjumaterialet.

Gjennomgangen viser at kvaliteten i kortere fagskoleutdanninger oppleves som god. Kortere utdanningstilbud oppfyller kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning. Akkrediteringsrapportene viser at det er mindre justeringer som må til, og at det ikke er

justeringer som krever ny dokumentasjon til NOKUT. NOKUT har ikke gitt noen fagskoler avslag etter at lovendringen om kortere utdanninger kom på plass. Informantene forteller oss også at de opplever kvaliteten som god, og at de har solide ordninger med LOKUT som godkjenner utdanningen på fagskolene med fagområdeakkreditering. Hverken informantene eller NOKUT forteller om opplevde forskjeller mellom kortere akkrediterte fagskoleutdanninger og de lengre.

Når det gjelder læringsutbyttebeskrivelser, forteller informantene at de overordnet opplever det som uproblematisk å utforme læringsutbyttebeskrivelser på nivå 5.1. Noen informanter forteller at de gjerne skulle hatt høyere nivå på fagskoleutdanningen generelt. Akkrediteringsrapportene fra NOKUT viser også at læringsutbyttene ligger på nivå 5.1. I avslagene som NOKUT har gjort, ser vi at læringsutbyttebeskrivelser er en utfordring. Samtidig ble disse vedtakene gjort under dispensasjonsperioden. I ett tilfelle ser vi at læringsutbyttene er på et for lavt nivå, mens det i det andre tilfelle ligger på et for høyt nivå. Begge avslagene ble gitt i 2021, og kan være et tegn på at fagskolene måtte lære seg hvordan de skulle utforme læringsutbyttebeskrivelser for kortere utdanninger. Fagskolen i Agder, den ene fagskolen som fikk det ene avslaget, har i dag flere akkrediterte kortere utdanningstilbud, deriblant er to av tilbudene beskrevet i dette kapittelet. Det kan tyde på at fagskolene har blitt bedre i å beskrive læringsutbytter på riktig nivå. Det kan videre tyde på at NOKUTs rolle fungerer godt når det gjelder å sørge for at læringsutbyttene er på riktig nivå.

Det har ikke blitt ført tilsyn med de kortere utdanningstilbudene. I tillegg har vi kun et begrenset utvalg av akkrediteringsrapporter og avslag fra NOKUT. Det betyr at vi ikke kan benytte oss av tilsynsrapporter fra NOKUT for å kunne si noe nærmere om kvaliteten til alle de kortere utdanningene. Likevel har vi fått god innsikt gjennom intervjuene, og vi har intervjuet tilnærmet samtlige fagskoler i Norge som tilbyr kortere utdanninger. På denne måten har vi en metning, og et grunnlag for si noe om kvaliteten i kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning.

Samlet sett, basert på mottatt materiale og intervjuer, ser vi at de kortere fagskoletilbudene oppfyller kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning som de lengre tilbudene, og at kortere utdanninger oppfyller læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5.

5.14 Oppsummering

Overordnet ser vi ikke noen betydelige forskjeller mellom fagområdene eller bransjene når det gjelder den opplevde kvaliteten i utdanningene. Det at de kortere utdanningsløpene er utviklet i tett samarbeid med arbeidslivet, gjør at de også har en høy kvalitet, forteller informantene. Videre viser funnene at det ikke er opplevde kvalitetsforskjeller mellom NOKUT-akkrediterte og selv-akkrediterte utdanningstilbud. Å innplassere kortere utdanninger i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk fremstår som relativt uproblematisk. Flere informanter mener utdanningen gjerne er på et høyere nivå enn det dagens regelverk gir det mulighet til. Det har ikke blitt gjennomført tilsyn med kortere utdanninger, som gjør at vi ikke kan uttale oss om kvaliteten i kortere utdanninger som et tilsyn kan avdekke. Ifølge informantene er det også utfordringer knyttet til kortere utdanninger. Å gjennomføre vurderinger synes noen av informantene er krevende fordi utdanningsløpet går over så begrenset tidsperiode. Den korte tiden studentene bruker, kan gi mindre tid til modning, trekker informantene frem som en annen utfordring.

6. Analysetema 3: Verdien av kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning

Analysetema 3 handler om merverdi og utfordringer med kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning. Vi søker å finne svar på følgende problemstillinger:

- Hva er nødvendigheten av at tilbudene kan være små enheter under 30 studiepoeng?
- Hva er eventuell merverdi og eventuelle utfordringer med kortere vitnemålgivende tilbud?
- Er det forsvarlig å fortsette med så korte fagskoleutdanninger?

Vi har spurt ansatte ved fagskolene og fagskolerådet om nødvendigheten av at tilbudene kan være kortere utdanninger under 30 studiepoeng, og om hvilke merverdier og eventuelle utfordringer de ser med kortere utdanninger. Vi har også stilt informantene spørsmål om fagskolene bør kunne å fortsette med kortere fagskoleutdanninger. Vi har stilt informantene disse spørsmålene for å få frem deres synspunkter om verdien av kortere utdanningstilbud.

6.1 Studiepoeng gir kortere utdanninger en anerkjennelse, mens vitnemål ikke etterspørres i like stor grad

Nesten samtlige av fagskoleinformantene oppgir at de kortere utdanningstilbudene som fagskolene tilbyr i dag er ikke-vitnemålgivende. Derimot tilbyr alle fagskolene vi har intervjuet studiepoengsgivende kortere utdanninger. På spørsmål om årsaken til dette, forteller informantene oss at fagskolen ikke har anledning til å utstede vitnemål da utdanningen er under 30 studiepoeng. Selv om utdanningen fagskolen tilbyr er selv-akkreditert eller NOKUT-akkreditert som egen utdanning, endrer ikke dette oppfatningen til de fagskoleansatte. Ved to tilfeller opplyser informantene at utdanningen de tilbyr er vitnemålgivende. Årsaken er at fagskolen tilbyr en utdanning som består av tre moduler. Ved å gjennomføre alle tre modulene, oppnår studenten 30 studiepoeng. Informanten oppgir at de tre modulene dermed utgjør en hel utdanning, og oppfyller «kravet» om at utdanningen må være på 30 studiepoeng for at fagskolen kan utstedte vitnemål. Med andre ord er det en gjengs oppfatning blant informantene at det ikke er anledning for fagskolene å utstede vitnemål fordi utdanningen fagskolen tilbyr er på under 30 studiepoeng.

Ifølge informantene fra fagskolerådet, kjenner de ikke til om arbeidslivet vurderer vitnemål og karakterutskrift forskjellig. Informantene ser for seg at studiepoeng eksempelvis kan føre til høyere lønn for den ansatte i bedriften. Bedrifter og ansatte som er ute etter sertifisering, er trolig interesserte i at det utstedes vitnemål, forteller en av informantene fra fagskolerådet. Studiepoeng har trolig større betydning for å signalisere nivået på kompetansen i arbeidsmarkedet for øvrig, utenfor den bedriften deltakerne jobber i per i dag. Ved skifte av jobb kan derfor studiepoeng (og kanskje vitnemål) være viktigere og synliggjøre overføringsverdien av kompetansen. At utdanningene gir studiepoeng, kan derfor øke mobiliteten i arbeidsmarkedet, forteller informantene. Selv om det er klare forskjeller, finner man igjen noe av den samme logikken i initiativene på europeisk nivå om å dokumentere læringsutbytte fra mindre opplæringstiltak gjennom et system for såkalte minikvalifikasjoner⁷⁵. Likevel er det viktigere med kompetanse enn studiepoeng og vitnemål, forteller informantene fra fagskolerådet. Samtidig vurderer informantene at kompetansen er det viktigste hos eksisterende arbeidsgiver, mens studiepoeng vil ha større verdi for arbeidstaker når vedkommende skal skifte jobb.

⁷⁵ Også omtalt som microcredentials, vår oversetting.

At fagskoleinformantene opplyser at de ikke kan utstede vitnemål for utdanninger under 30 studiepoeng, ønsket vi å validere. Representanter fra NOKUT og Kunnskapsdepartementet ble forelagt funn fra intervjuene om at det er en 30-studiepoengsgrense for å kunne utstede vitnemål fra fagskolen. Kunnskapsdepartementet og NOKUT reagerte på denne påstanden, og stilte seg undrende til hva denne misoppfatningen kunne komme av. I følge NOKUT, var det en viktig sak for høringsinstansene ved fremleggelsen av endringen av fagskoleloven i 2021 at fagskolene også kunne utstede vitnemål for de kortere utdanningene på under 30 studiepoeng. Det kom derfor overraskende på NOKUT at fagskolene opplyser at dette er noe de ikke har anledning til å gjøre i dag. Det virker som at fagskolene fortsatt er av den oppfatning at lovendringen som åpnet for kortere utdanningstilbud ikke også omfattet muligheten til å utstede vitnemål for akkrediterte utdanninger på 1-30 studiepoeng. Fagskoleloven § 19 angir ingen begrensninger for antall studiepoeng for utdanninger det skal utstedes vitnemål for.

Overordnet ser vi at det er behov for mer informasjon til fagskolene om at de kan og skal utstede vitnemål for kortere utdanningstilbud som er akkreditert som selvstendig utdanningsløp. Likevel legger flere av informantene liten vekt på forskjellen mellom begreper som vitnemålgivende, studiepoengsgivende og karakterutskrift. Spesielt fremstår forskjellen mellom vitnemål og karakterutskrift uklar blant enkelte av informantene, der disse begrepene sidestilles eller informanten er usikker på om studenten får vitnemål eller karakterutskrift.

Selv om fagskolene tilsynelatende ikke sitter på nødvendig informasjon om når de skal utstede vitnemål, ser vi at informantene anser den praktiske betydningen som liten. Det er en gjennomgående oppfattelse blant informantene at vitnemålet i seg selv gir liten merverdi sett opp mot studiepoeng med tilhørende karakterutskrift. Dette gjelder også blant informanter som skiller på vitnemål og karakterutskrift. Informantene fra fagskolene forteller at verken arbeidsgivere eller studentene etterspør vitnemål i noen særlig grad. Noen fagskoleinformanter opplever også liten etterspørsel fra arbeidslivet etter antall studiepoeng, men heller på hva det faktiske innholdet i utdanningen er. Grunnen til at vitnemål i liten grad etterspørres, kan være at målgruppen for de kortere utdanningene gjerne er godt voksne som allerede er i arbeid. Dette er personer som det trolig er lenge siden har vært på skolebenken, og som nødvendigvis ikke har et sterkt forhold til hva et vitnemål vil innebære. Denne studentgruppen deltar ofte i studier ved siden av arbeid i arbeidsgivers regi der arbeidsgiver tilrettelegger for at de ansatte skal ta utdanning. Av den grunn er det derfor sannsynlig at arbeidsgiver i mindre grad etterspør vitnemålet siden den ansatte skal fortsette i virksomheten. Imidlertid opplevde vi at informanten innenfor helseutdanninger fortalte at studenter innenfor helse- og omsorgsfag i større grad etterspør vitnemål da dette kan utløse høyere lønn. Det fremstår derfor som at det er forskjeller mellom bransjene i hvilken grad vitnemål er etterspurt eller nødvendig fra arbeidsgiver for å utløse høyere lønn hos ansatte som har gjennomført en kortere utdanning.

Videre beskriver flere informanter fra fagskolene hvordan arbeidslivet har et behov for en form for dokumentasjon eller kvalitetssikring av kompetansen arbeidstakeren får gjennom utdanningen. Ved bytte av jobb er det viktig å ha en dokumentasjon på kompetansen da ny arbeidsgiver ikke kjenner til utdanninger som en arbeidstaker har utført hos en annen arbeidstaker. En karakterutskrift møter behovet for denne dokumentasjonen, og kan være nyttig i samtaler om lønn og opprykk, forteller fagskoleinformantene. Studiepoeng blir beskrevet som en form for kvalitetssikring av gjennomført utdanning. Noen informanter trekker frem at større bedrifter er mer opptatt av denne formen for dokumentasjon og kvalitetssikring enn mindre bedrifter. Ved skifte av jobb, vil studiepoeng også dokumentere oppnådd kompetanse ovenfor ny arbeidsgiver. Ifølge informantene er det da studiepoeng og karakterutskrift bedriftene fremhever, og ikke vitnemål:

«Det har nok mer betydning for studenter enn arbeidsgiver at det er studiepoeng. Men noen ser kanskje på det som formell kompetanse, og trenger det for å beholde en godkjenning eller sertifisering, eller har interne krav for formell kompetanse».

Studentene er mer bevisste om antall studiepoeng kortere utdanninger gir

For studentene er det også studiepoeng som først og fremst blir fremhevet som det viktigste for dem, ifølge informantene. Flere informanter beskriver en prosess fra starten til slutten av gjennomføringen av et kortere utdanningstilbud der studenten får økt bevissthet rundt studiepoeng. Dette setter informantene i sammenheng med at studentene på kortere utdanninger gjerne ikke har tatt utdanning på flere år, og har lite forhold til studiepoengenes betydning. Informantene trekker også frem at underveis i utdanningsløpet, ser studentene ofte på mulighetene for videre utdanning, og derav verdien studiepoeng har for dem. Andre studenter er på den andre siden bevisst på studiepoeng fra starten av, forteller informantene. Studentene er opptatt av å formalisere kompetansehevingen med tanke på lønnsamtaler og å generelt bli mer attraktive på arbeidsmarkedet. Studiepoeng blir i denne sammenhengen sett på som en anerkjennelse av utdanningen, på tvers av geografi og arbeidsgivere, ifølge informantene. Likevel er det studiepoeng og tilhørende karakterutskrift, ikke vitnemål, som studentene etterspør. En informant svarer følgende på hvorfor vedkommende mener det ikke er viktig med vitnemål:

«Det blir et fett, så lenge det er et verdipapir som viser studiepoengene. Noe med stempel på som viser hva de har gjort.»

Enkelte informanter nyanserer dette bildet noe. En informant trekker frem helsesektoren som en gruppe der både arbeidsgivere og studentene på generelt grunnlag kan ha større etterspørsel etter at et utdanningstilbud generelt sett er vitnemålgivende. En annen informant med fagansvar for kortere utdanningstilbud innen helse forteller hvordan studentene eksplisitt spør hvorfor de bare får karakterutskrift, og ikke vitnemål. Sistnevnte informant er derimot ikke klar over åpningen for dette, selv om vedkommende uttrykker et ønske om å skrive ut vitnemål også for de kortere utdanningene. Årsaken til at studentene innenfor helsesektoren etterspør vitnemål, er at de opplever at et vitnemål er en mer valid dokumentasjon enn en karakterutskrift for å kreve høyere lønn, forteller en informant.

6.2 Fordeler med kortere utdanninger

Vi har spurt informantene hvilke fordeler eller merverdi de ser med korte utdanningstilbud. Informantene skiller ikke mellom vitnemålgivende og ikke-vitnemålgivende tilbud. Som tidligere beskrevet, forteller informantene at de ikke kan utstede vitnemål da utdanningen er under 30 studiepoeng. Av den grunn har vi måttet spørre om de ser fordeler med at de kortere utdanningene gir studiepoeng, og om det har en verdi om de kortere utdanningene gir vitnemål. Som oppfølgings spørsmål har vi forsøkt å fange opp hvordan fordelene og merverdien fordeler seg blant fagskoler, arbeidsliv, studenter og eventuelt utdanningsmyndighetene. Nedenfor utdyper vi funnene fra intervjuer med informantene.

Fagskolene får møtt en betydelig etterspørsel, og er tettere tilknyttet arbeidslivet

Informantene fra fagskolene trekker frem flere fordeler og former for merverdi ved kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Informantene uttrykker hvordan de kortere utdanningstilbudene fører til at fagskolen favner nye typer studentgrupper og knytter seg tettere til arbeidslivet. Ved å tilby kortere utdanninger, forteller fagskoleinformantene at de opplever å komme nærmere samfunnsoppdraget. At fagskolene knytter seg tettere til arbeidslivet og at de

kortere utdanningsløpene gir en fleksibilitet for studentene og arbeidsgiverne, trekker flere av fagskolerådets informanter frem som en stor fordel med de kortere utdanningene.

Ifølge flere av informantene opplever de ansatte på fagskolen arbeidshverdagen som mer positiv som en følge av de kortere utdanningstilbudene. Som nevnt i kapittel 4, går opprettelsen av kortere utdanningstilbud under 30 studiepoeng i liten grad utover de lengre utdanningene. Dette kan begrunnes med at de kortere tilbudene treffer andre målgrupper enn de lengre fagskoleutdanningene. Flere fagskoler har dermed fått en større utdanningsportefølje, snarere enn at det har blitt kuttet i lengre utdanningstilbud. I tillegg trekker informantene frem hvordan tettere tilknytning til arbeidslivet er et kjennetegn ved de kortere utdanningstilbudene. Årsaken er at utdanningene i større grad blir initiert, utviklet og gjennomført i samarbeid med bedriftene. Samarbeidet med arbeidslivet fremhever informantene å være lettere med de kortere utdanningstilbudene, sett opp mot om tilbudene hadde vært en del av en hel grad.

«Tenker det er god markedsføring av skolen å tilby det næringslivet har behov for. Bonusen er også at vi får mer næringslivskontakt enn det vi hadde. Det ligger i fagskolens natur å ha næringslivskontakt. Men om du bare har de faste studiene på 120 poeng så er det ikke det store behovet for å ha hyppig kontakt med næringslivet. Men når du utvikler og skal ha kontakt med næringslivet, får du en nær kontakt med næringen.»

Muligheten fagskolene har til å opprette kortere utdanninger gir, ifølge informantene, en større synlighet for fagskolen. Fagskolenes ansatte blir på denne måten tvunget til å holde seg faglig oppdatert, og sørge for kontinuerlig utvikling av utdanningstilbudene. Samlet sett uttrykker flere informanter at de kortere utdanningstilbudene har gjort arbeidshverdagen på fagskolen mer spennende. Særlig nye impulser i form av tettere samarbeid med arbeidslivet samt å holde seg faglig oppdatert, er sentralt her. Som en oppsummerende konklusjon, trekker flere informanter frem en opplevelse av å i større grad oppfylle fagskolens samfunnsoppdrag. I dette ligger spesielt hvordan fagskolene i større grad får møtt kompetansebehovet som er i bedriftene. Flere knytter dette eksplisitt opp mot å i større grad enn tidligere tilby «arbeidslivets utdanning», som ofte brukes som betegnelse for fagskoleutdanning⁷⁶. En informant beskriver det slik:

«Det er en fordel for skolen at alt blir større og mer. Vi oppfyller også samfunnsoppdraget vårt ved at vi får utdannet flere mennesker inn i de riktige bransjene. De aller fleste av studentene på moduler er ansatt i en bedrift som ønsker seg den kunnskapen, og gir de ansatte mulighet til å utdanne seg.»

Arbeidslivet får riktig kompetanse til rett tid

Informantene vektlegger i stor grad hvordan kortere utdanninger gir fordeler for næringslivet. Fordeler som informantene trekker frem, er for det første at kortere utdanninger gjør at arbeidslivets behov for kompetanse blir dekket. Videre trekker informantene frem at kortere utdanninger gir en stor grad av fleksibilitet for studentene, ved at studiene lar seg kombinere enkelt med jobb og familieliv siden kortere utdanninger er begrenset i tid og omfang. Informantene opplever en stor etterspørsel etter de kortere utdanningstilbudene fra arbeidslivet. Flere uttrykker at lokalt næringsliv har henvendt seg direkte til fagskolene med tydelige kompetansebehov de ønsker bistand fra fagskolen med å imøtekomme. Andre arbeidsgivere blir i dialogen med fagskolene gjort oppmerksomme på eksisterende tilbud som kan møte kompetansebehovet. Når tilbudene blir utviklet sammen med bedriftene, sikrer dette at arbeidstaker får den rette kompetansen, forteller informantene.

⁷⁶ Kunnskapsdepartementet (2022). *Hva er en fagskole?* <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/fagskoleutdanning/innsiktsartikler/hva-er-en-fagskole/id2353818/>

Informantene erfarer også at arbeidslivet i stor grad får møtt et behov de tidligere ikke har gjort gjennom de lengre utdanningstilbudene. De erfarer videre at de kortere utdanningstilbudene har ført til større oppmerksomhet i deler av arbeidslivet for hva fagskolene kan tilby. Ifølge fagskoleinformantene, er kompetansebehovet til bedriftene ofte relativt spesifikt, noe som gjør det fordelaktig å tilby dette i en kortere utdanning under 30 studiepoeng. Flere av bedriftene beskriver informantene som å samtidig være i endringsprosesser, eksempelvis bedrifter som ønsker kortere utdanninger for sine arbeidstakere innen digitalisering. Dette kan dermed være kompetanse det ville vært vanskeligere å opparbeide seg selv gjennom jobben, forteller informantene.

En informant trekker eksempelvis frem hvordan en bedrift sendte 10 ansatte på et kortere utdanningsløp, hvorav åtte jobbet i produksjonen. Hensikten med dette var at også ansatte på «gulvet» skulle være motiverte og ha forståelse for innovasjonsprosessene, og dermed være ambassadører for endring.

Arbeidsgivers mulighet til å beholde arbeidstaker i jobb er en annen fordel som går igjen i intervjuene. Fagskolene oppgir i stor grad å ha tilpasset de kortere utdanningene til studenter med fulltidsjobb, der undervisningsmaterialet er tilgjengelig digitalt. Undervisning med lærere er også i stor grad lagt på kveldstid. Dette, kombinert med et kortere utdanningsløp, fører til at arbeidstakere trenger mindre tilrettelegging for å fullføre utdanningen. Sammenlignet med et lengre utdanningsløp er dette gunstig for studenter i jobb. Et lengre utdanningsløp vil kreve mer tilrettelegging, og kan fremstå for arbeidstakere som en for stor totalbelastning. At arbeidstaker står i jobb, trekker flere informanter frem som gunstig for læringen. En informant uttrykker det eksempelvis slik:

«Du får folk som er i jobb inn på modulene, og studentene lærer veldig mye av disse modulene. Arbeidstakerne får også et helhetsperspektiv på hele bedriften, det er mye av poenget».

Dette er nært forbundet med fleksibiliteten de kortere utdanningstilbudene gir arbeidslivet. Den vanligste utdannings situasjon er beskrevet som å være der arbeidstaker står i full jobb, og tar utdanningen på siden. Samtidig trekker enkelte informanter frem hvordan perioder med lavere aktivitet i bedriften kan være en god mulighet for arbeidsgiver til å gi arbeidstakerne kompetansepåfyll. Samtidig gir den korte varigheten til utdanningstilbud under 30 studiepoeng bedriften muligheten til å få arbeidstaker raskt tilbake i driften.

Mer tilgjengelig utdanning for studentene

Ifølge fagskoleinformantene er de kortere utdanningstilbudene mer egnet for erfarne arbeidstakere som trenger påfyll av kompetanse enn yngre studenter som kommer rett fra videregående opplæring. For de mer erfarne arbeidstakerne beskriver informantene en høyere terskel for å begynne på de lengre utdanningstilbudene. Mange av de erfarne arbeidstakerne hadde sannsynligvis aldri startet på fagskoleutdanning dersom det ikke fantes kortere utdanningstilbud under 30 studiepoeng, forteller informantene. Der arbeidslivet får fordeler gjennom et utdanningstilbud tilpasset arbeidstakere som står i jobb, senker også dette terskelen for arbeidstakerne til å bli studenter. Den korte varigheten på utdanningsløpet medfører i tillegg en mindre forpliktelse. Fagskoleinformantene trekker også frem hvordan flere tidligere studenter blir åpne for å studere mer etter å ha gjennomført et kortere utdanningsløp.

«De eldste [studentene] er nok på landbruk, men de hadde ikke tatt studiet om de ikke var korte. Så kanskje vil de bygge på etterpå. Men jeg er helt overbevist om at vi møter en helt annen målgruppe nå som det er åpnet for kortere løp».

At kortere utdanninger treffer nye målgrupper, gir i tillegg andre fordeler for studentene. Flere informanter fremhever hvordan denne målgruppen, ved å ta et kortere utdanningstilbud, kan fortsette å være attraktive i arbeidsmarkedet.

Flere bransjers kompetansebehov endres på grunn av digitalisering og automatisering. Informantene peker på at kortere utdanninger, slik som digitalisering i byggebransjen og industrien, bidrar til at både bedriftene og arbeidstakerne får det kompetansepåfyllet som de trenger. Med et slikt kompetansepåfyll kan flere arbeidstakere forbli i arbeid lengre, selv i bransjer hvor utviklingen endrer arbeidsoppgavene. I tillegg trekker informantene frem andre fordeler som høyere lønn og muligheter for opprykk. Der dette ikke er fordeler som begrenser seg til utdanninger under 30 studiepoeng, fremhever altså informantene hvordan de blir tilgjengelige for en ny målgruppe.

6.3 utfordringer med kortere utdanninger

Informantene fra fagskolene og fagskolerådet har blitt spurt hva de anser som utfordringene med kortere utdanningstilbud under 30 studiepoeng. I likhet med spørsmålet om fordeler, har vi her stilt oppfølgingsspørsmål til de ulike aktørene.

Kort gjennomføringstid gir dårligere studentmiljø og mindre mulighet til refleksjon utover emnet

For studentene trekker fagskoleinformantene frem to utfordringer. Utfordringene er som følge av at beregnet tidsbruk for utdanninger under 30 studiepoeng er kortere enn ved et lengre løp. Den ene utfordringen er problemer rundt å skape et godt studentmiljø. Dette er grunnleggende vanskeligere på en kortere utdanning, forteller informantene. På kortere utdanninger, som i noen tilfeller går over få uker, er det mindre tid til felles undervisning, og dermed mindre tid for studentene til å bli kjent. Enkelte informanter beskriver følgelig at studentmiljøet forsvinner helt.

Trekk ved utdanningstilbudet som kort varighet og fleksibilitet er derfor å foretrekke for denne målgruppen, men det går på bekostning av studentmiljøet. Samtidig er det heller ikke gitt at et formål med kortere utdanninger er å skape et studentmiljø siden studentene gjerne er eldre arbeidstakere med familieforpliktelser som tar utdanning ved siden av jobb, forteller en informant.

Den kortere tiden studentene bruker på utdanningen, endrer også læringen til studentene, hevder noen av informantene. Et av kjennetegnene ved utdanningstilbud under 30 studiepoeng er at de tar for seg et smalere felt. Flere informanter mener kortere utdanninger gir mindre rom for refleksjon, eller «tenkning på systemnivå». Samtidig blir det lite rom for å ha introduksjons- og grunnfag, og mindre mulighet for studenten til å sette den spesifikke kunnskapen i kontekst. Andre informanter støtter dette, men erfarer samtidig at studentene har god evne til å reflektere fordi utdanningen er såpass knyttet opp til deres fulltidsjobb. Det kan gi god mulighet til å relatere teorien opp mot arbeidslivet, og trekke paralleller som gir bedre forståelse. En informant sammenligner modningsprosessen på NKR-nivå 5 og 6:

«En sykepleier som har bachelorgrad med spisset modul på toppen, er en sykepleier med tilleggsutdanning. Fagarbeideren som får en spissing, mangler hele modningsløpet. Fagarbeideren har kun videregående skole pluss videreutdanning, så det mangler et ledd».

Fagskoleinformanten påpeker likevel hvordan denne modningsprosessen er viktigere for sektorer som helse, der studenten skal jobbe nært på mennesker, kontra mer tekniske områder som IT. Samtidig kan den korte varigheten i seg selv gi mindre modning. Noen informanter påpeker at

selv om lengre fagskoleutdanninger også er på NKR-nivå 5, gir denne lengre læringsprosessen mer rom for modning og en komplementær læringsprosess enn utdanninger under 30 studiepoeng. Årsaken er at undervisningen går over lenger tid og har et større omfang. Denne refleksjonen trekker også en av informantene fra fagskolerådet frem. Innenfor eksempelvis helsesektoren opplever informanten at fagskolemiljøet argumenterer for at en del yrkesetikk må på plass og at dette tar litt tid. Det krever at fagskolen har et godt klassemiljø og gode diskusjoner.

Kortere utdanningstilbud er ressurskrevende

En gjentakende utfordring informantene trekker frem er tiden fagskolen bruker på administrasjon av de kortere utdanningsløpene. Kapittel 4.3 utdyper hvordan fagskoleinformantene opplever deler av finansieringsordningene som kortsiktige. Kortsiktige finansieringstilbud fører til høy tidsbruk på utvikling sett opp mot undervisning, samt høy konsulentbruk, forteller informantene. Dette opplever informantene som utfordringer knyttet til kortere utdanningstilbud nå, men er ifølge informantene en årsak av finansieringsordningen. Samtidig er det andre utfordringer som ikke blir forklart av innretning på finansieringsordninger.

En utfordring er tiden som fagskolene bruker på aktiviteter som opptak og ressursplanlegging. Opptaket beskriver flere informanter som en aktivitet med samme krav til tidsbruk som lengre utdanninger. Her er det likevel store forskjeller blant informantene. Spesielt de kortere utdanningene som blir gjennomført i fast samarbeid med enkelte bedrifter, kan ha andre prosesser. Likevel opplever informanter denne tidsbruken som stor, spesielt sett opp mot utdanningsløpets korte gjennomføringstid.

Ressursplanlegging blir av flere informanter beskrevet som å være tidkrevende. De kortere utdanningene blir gjennomført i stor grad på ettermiddag og kveld, og kommer ved siden av de lengre utdanningene. Flere fagskoleinformanter beskriver at den beste undervisningen ville vært en kombinasjon av lærer og innleie av eksperter. Som tidligere nevnt kan finansieringsordningen føre til mest innleie grunnet for lite forutsigbarhet til å ansette lærere fast. Eksisterende lærere kan på sin side være vanskelig å bruke på de korte løpene, ifølge informantene. En informant mener de ikke får lov av fylkeskommunen til at lærerne jobber overtid. Andre informanter forteller at de blir avhengige av overtid, og en informant forteller om slitne lærere på grunn av denne overtiden.

6.4 Hvordan kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning har påvirket fagskolesektoren

At det ble åpnet opp for at fagskolene kan tilby kortere utdanninger, har påvirket fagskolesektoren. Informantene forteller oss at det ikke har påvirket de lengre tilbudene, men de bruker mye tid på aktiviteter som opptak og ressursplanlegging. Likevel er det de store fordelene som informantene trekker frem. Kortere utdanninger gjør at fagskolene må være tettere tilknyttet arbeidslivet, og i større grad enn før følge med å være del av arbeidslivets stadig endrende kompetansebehov. Kortere utdanninger kan gjøre at utdanningssystemet responderer raskere på arbeidslivets kompetansebehov. Siden de kortere utdanningene er spisset, og går over en begrenset tidsperiode, når fagskolene en annen målgruppe enn tidligere. Det gjør at fagskolene må tenke på flere målgrupper samtidig når de skal planlegge studietilbudet. Vi ser også at det skapes et skille mellom fagskoler som må søke godkjenning hos NOKUT og fagskoler med fagområdeakkreditering. Førstnevnte forteller at de opplever lang behandlingsskø hos NOKUT, noe som NOKUT selv bekrefter. Dette gjør at innen utdanningen er akkreditert, kan kompetansebehovene ha endret seg, og innholdet i søknaden være utdatert. I tillegg har

mengden søknader skapt kapasitetsutfordringer hos NOKUT, som blant annet har ført til at det ikke har vært anledning til å gjennomføre tilsyn med kortere utdanninger. Dette gjør at vi ikke kan benytte tilsynsrapporter til å si noe om kvaliteten i de kortere utdanningstilbudene, men må bruke andre kilder. Kortere utdanninger har dermed ført til at fagskolene er mer oppmerksomme mot flere målgrupper og arbeidslivets behov for kompetanse.

6.5 Oppsummering

Oppsummert finner vi at de kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning gir en stor merverdi for studentene, fagskolene og bedriftene. For det første, gir kortere utdanninger studentene en fleksibilitet ved at det er enkelt å kombinere utdanning med familieliv og arbeid. Dette kommer av at kortere utdanninger er begrenset i tid og omfang. For det andre gir det bedriftene den kompetansen de etterspør, og bidrar til å tette arbeidslivets kompetansebehov. For det tredje blir fagskolene tettere tilknyttet arbeidslivet ved at tilbudene gjerne blir utviklet i samarbeid med lokalt næringsliv, som henvender seg til fagskolene. For det fjerde opplever fagskolene at de blir mer attraktive, og at de ansatte må sørge for at de og utdanningene de tilbyr, er kontinuerlig faglig oppdaterte. Det er likevel noen utfordringer knyttet til kortere utdanninger. Kortere utdanninger er ressurskrevende siden tilbudet kommer ved siden av de lengre utdanningene, og undervisningen skjer ofte på kveldstid. Finansieringsordningene er også en utfordring siden det er uforutsigbart hvor mye og hvor lenge et kortere utdanningstilbud vil motta tilskudd. Siden kortere utdanningstilbud løper over en begrenset tidsperiode, ofte på noen få uker, blir det liten tid til refleksjon og modningsprosess hos studentene.

7. Oppsummerende funn

I dette kapitlet presenterer vi oppsummering av funnene i rapporten. Oppsummeringen tar for seg hvert av de tre analysetemaene. Vi knytter problemstillingene til hvert analysetema med funnene fra analysen i rapporten. Til sist presenterer vi anbefalinger i kapittel 7.4.

Det finnes lite forskning hvor kvaliteten i og verdien av kortere studiepoengsgivende eller vitnemålgivende utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning er evaluert. Grunnen til dette er nok at kortere studiepoengsgivende eller vitnemålgivende utdanninger er et relativt nytt fenomen. Vi har derfor ikke hatt anledning til å vurdere verdien av kortere utdanningstilbud opp mot tidligere forskning. I stedet har vi vurdert kvalitet med utgangspunkt i kriterier i akkrediteringsrapporter. Vurderingen av verdien har vi basert på informantenes rapportering av fordeler og ulemper kortere utdanningstilbud for arbeidslivet, studentene, fagskolene og utdanningsmyndigheter.

7.1 Analysetema 1 - Endringer i fagskoletilbudet som følge av den store satsningen på kortere utdanningstilbud

Følgende problemstillinger ble undersøkt i analysetema 1:

- Hvordan har fagskoletilbudet endret seg etter at det ble åpnet for å tilby kortere fagskoleutdanning?
- Har for eksempel fagskolene dreid aktiviteten mot kortere vitnemålgivende tilbud framfor hele grader oppdelt i emner?
- Hvordan har tilskuddsordningene (se vedlegg 2) påvirket etableringen av kortere tilbud?

Fagskoletilbud har blitt fyldigere etter at det ble åpnet for å tilby kortere fagskoleutdanninger

Endringer i lovverket der det ble åpnet for at fagskolene kan tilby kortere utdanninger, har påvirket fagskoletilbudet. Muligheten fagskolene har til å opprette kortere utdanninger gir større synlighet for fagskolen. Fagskolenes ansatte blir på denne måten tvunget til å holde seg faglig oppdatert, og sørge for kontinuerlig utvikling av utdanningstilbudene. Samlet sett uttrykker flere informanter at de kortere utdanningstilbudene har gjort arbeidshverdagen på fagskolen mer spennende. Særlig nye impulser i form av tett samarbeid med arbeidslivet samt å holde seg faglig oppdatert, er sentralt her. Flere informanter trekker frem en opplevelse av å i større grad oppfylle fagskolens samfunnsoppdrag ved at fagskolene er tettere på arbeidslivets behov for kompetanse.

Fagskolene retter aktiviteten både mot kortere utdanningstilbud og lengre grader

Selv om fagskoleloven har åpnet for at fagskolene kan opprette kortere utdanninger, har ikke fagskolene dreid aktiviteten vekk fra de lengre utdanningene. Fagskolene opplever ikke at de kortere tilbudene går på bekostning av de lengre utdanningsløpene. Fagskoleansatte forteller at de tilbyr både lengre utdanninger og kortere utdanninger. Kortere utdanninger har oppstått som del av bransjeprogram, eller som nyopprettet tilbud. Informantene forteller at de ikke deler opp lengre grader i flere emner når de oppretter kortere utdanningstilbud med enkelte unntak. En fagskole forteller de har opprettet tre moduler der studentene får vitnemål dersom alle tre modulene blir gjennomført.

Tilskuddsordningene har vært sentrale for utviklingen av flere kortere tilbud

Gjennom analysen, finner vi at fagskolene opplever at tilskuddsordningene er helt avgjørende. Informantene forteller at hadde det ikke vært for tilskuddsordningene, ville fagskolen ikke ha utviklet kortere utdanningstilbud. Flere informanter peker på tilskuddsordningen for bransjeprogrammene der fagskolene bare får midler til utvikling og en tilhørende gjennomføring. En slik tilskuddsordning innebærer mindre grad av forutsigbarhet, og kan ifølge fagskoleinformantene gi flere utfordringer rundt driften av fagskolen. Det å fast ansette undervisere blir vanskelig for fagskolen når det kun er sikret midler for en kort periode. Med andre ord har tilskuddsordningene påvirket etableringen av kortere utdanningstilbud ved at ordningene er en forutsetning for at fagskolen skal utvikle og etablere kortere utdanningstilbud.

7.2 Analysetema 2 – kvalitet i kortere utdanningstilbud

Analysetema 2 handler om kvalitet i kortere utdanningstilbud. Følgende problemstillinger ble undersøkt:

- Oppfyller korte fagskoleutdanningstilbud alle kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning som de lengre tilbudene?
- Oppfyller korte fagskoletilbud læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5?

Kortere fagskoletilbud oppfyller akkrediteringskravene slik som de lengre tilbudene

Akkrediteringskravene for kortere utdanninger er gjennomgått ved å se på akkrediteringsrapportene til de tre kortere utdanningene som NOKUT har utført. I tillegg har vi sett på akkrediteringen som tre fagskoler med fagområdeakkreditering har gjennomført. Gjennomgangen av rapportene og intervjuer med fagskoleinformanter viser at kortere fagskoletilbud fyller akkrediteringskravene til fagskoleutdanning. NOKUT forteller at det er de samme akkrediteringskravene som gjelder for fagskoleutdanninger uavhengig lengden på utdanningen.

Kortere fagskoletilbud oppfyller læringsutbyttebeskrivelsene på NKR-nivå 5

Gjennomgangen av akkrediteringsrapportene av kortere utdanninger fra NOKUT og akkrediteringsrapportene fra de to fagskolene, viser at kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning oppfyller læringsutbyttebeskrivelser på NKR-nivå 5. Rapportene har en tydelig gjennomgang av læringsutbyttebeskrivelsene. Det foreligger ingen merknader om at omfang og innhold ikke imøtekommer kravene til NKR-nivå 5. Rapportene viser imidlertid at de kortere utdanningene oppfyller læringsutbyttebeskrivelsenes krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse.

Avslagene som vi har vurdert, gjelder to bransjeprogram i 2021. I følge NOKUT, har disse søknadene hatt dispensasjoner fra Kunnskapsdepartementet knyttet til krav om blant annet læringsutbyttebeskrivelser. Vedtakene er dermed fattet etter et annet regelverk enn dagens regelverk. Avslagene viser at i ett tilfelle, ble læringsutbyttebeskrivelsene vurdert til å ligge under NKR-nivå 5. I det andre tilfellet, ble læringsutbyttebeskrivelsene vurdert til å være for omfattende gitt antall studiepoeng. Etter at det nye lovverket trådte i kraft, er det ikke gitt noen avslag for søknader om kortere utdanninger.

Kvaliteten på de kortere utdanningene opplever informantene som høy. Overordnet mener informantene at det er uproblematisk å utforme læringsutbyttebeskrivelser for de kortere utdanningene på NKR-nivå 5. Samtidig etterlyser flere av informantene at det burde være mulig for kortere utdanninger å ligge på nivå 5.2, men gjerne også høyere nivå for fagskoleutdanning generelt. Kortere utdanninger er utviklet i tett samarbeid med arbeidslivet, både regionalt og lokalt. Flere av fagskoleinformantene trekker frem at de opplever at kortere utdanninger i større grad er tilknyttet arbeidslivet enn de lengre utdanningene. Dette støtter opp under at fagskolen er arbeidslivets skole. Oppsummert viser funnene at fagskolene ikke bare klarer å treffe riktig NKR-nivå i de kortere utdanningstilbudene, men at fagskolene vurderer utdanningen til også å kunne ligge på et høyere nivå.

7.3 Analysetema 3 – verdien av kortere utdanningstilbud

I analysetema 3 så vi på undersøkte vi følgende spørsmål:

- Hva er nødvendigheten av at tilbudene kan være små enheter under 30 studiepoeng?
- Hva er eventuell merverdi og eventuelle utfordringer med kortere vitnemålgivende tilbud?
- Er det forsvarlig å fortsette med så korte fagskoleutdanninger?

Kortere utdanninger er attraktive og etterspurt av arbeidslivet og studentene

Kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning er etterspurt av både arbeidslivet og studenter. Kortere utdanninger gir en kompetanse som gir den ansatte mer ansvar eller andre oppgaver i bedriften. Vi ser at de kortere utdanningene har flere fordeler som gjør at det er nødvendighet at de er små enheter under 30 studiepoeng. Raske endringer i teknologien som følge av digitalisering og automatisering, gjør at arbeidslivets kompetansebehov er stadig under endring. Ansatte i arbeid får fort et behov for kompetansepåfyll. Kortere utdanninger skaper en tettere kobling mellom arbeidslivet og fagskolene gjennom samarbeid og utvikling av utdanningstilbudet. Kortere utdanninger er begrenset i tid og omfang, og gjør at fagskolene raskere kan uteksaminere studentene, og sørge for at det faglige innholdet i utdanningene er i trinn med den teknologiske utviklingen. Av den grunn er det en nødvendighet at kortere utdanninger er små enheter under 30 studiepoeng.

Kortere utdanninger mobiliserer en ny målgruppe av studenter

Flesteparten av studentene som starter på et kortere utdanningsløp, er allerede i full stilling. Det at det kortere utdanningene er begrenset i tid og omfang, gjør at terskelen for å starte på høyere

utdanning blir lavere for disse arbeidstakeren. Videre ser fagskolene at studenter som har tatt et kortere utdanningsløp gjerne kommer tilbake igjen på fagskolen for å ta mer utdanning, og gjerne en lengre grad. Kortere utdanninger mobilisering personer til utdanning som ellers aldri ville ha startet på et utdanningsløp. Flexibiliteten til de kortere utdanningsløpene ved at de enkelt lar seg kombinere med jobb og familieliv, er en stor fordel.

Kortere utdanninger er ressurskrevende, men går ikke på bekostning av lengre grader

For noen av fagskolene, er det utfordrende å få tak i nok undervisere. En annen utfordring er tiden som fagskolene bruker på aktiviteter som opptak og ressursplanlegging, spesielt sett opp mot utdanningsløpets korte gjennomføringstid. Den korte tiden, og det at mange studenter er godt voksne mennesker i full stilling med familieliv ved siden av, gjør at det nødvendigvis ikke danner seg et studentmiljø på fagskolen. Tiden til refleksjon blir mindre, og dannelsen og modenhetsprosessen som skjer når studentene tilbringer tid i en utdanningsinstitusjon blir redusert. Informantene mener det ikke nødvendigvis er negativt, men trekker det frem som en utfordring sammenlignet med de lengre utdanningene. Til tross for dette, forteller informantene at utviklingen og driften av kortere utdanninger ikke går på bekostning av lengre grader. Fagskolene har fokus på begge løpene.

Flere informanter trekker også frem et ønske om større fleksibilitet for studentene rundt valg av moduler. Dette ville innebære valgfrihet rundt hvilke moduler studenten tar, men at sammensetningen av modulene til sammen likevel blir en grad. Blant våre informanter er det ingen som har et slikt tilbud nå, men flere oppgir at de har det under vurdering.

Studiepoeng er viktigere enn vitnemål

Ifølge informantene, opplever de at studiepoeng er viktigere for studentene og arbeidslivet enn vitnemål. Årsaken er at studiepoeng gir en kjent anerkjennelse av oppnådd kompetanse, og som skiller kortere utdanninger fra kurs. Vitnemål blir etterspurt i mindre grad, men det er noen bransjeforskjeller – eksempelvis forteller informanter fra helsesektoren at vitnemål er viktig med tanke på fastsettelse av høyere lønn. Samtidig viser funn fra intervjuene at fagskolene selv oppfatter at de ikke kan utstede vitnemål for utdanninger under 30 studiepoeng, selv om utdanningen er en akkreditert utdanning. Denne misoppfatningen gjør at vi ikke kan konkludere om fagskolene har dreid tilbudet mot *vitnemålsgivende* utdanninger. Selv om studiepoeng blir av informantene trukket frem som mer viktig enn vitnemål, er det likevel viktig at studentene får et bevis for å ha fullført utdanningsløpet. Siden etterspørselen etter selve vitnemålet er lav ifølge informantene, bør Kunnskapsdepartementet vurdere hvorvidt kravet om vitnemål for kortere utdanninger skal fjernes. Samtidig er det viktig å informere fagskolesektoren om gjeldende regelverk, slik at forvirringen opphører.

Det bør fortsatt være anledning for fagskolene å tilby kortere utdanninger

En av problemstillingene handler om det fortsatt er forsvarlig at fagskolene tilbyr kortere utdanninger. Basert på intervjuer med informantene og dokumentanalyser, ser vi flere fordeler med kortere utdanninger enn utfordringer. For det første opplyser fagskoleinformantene om at de samarbeider tettere med arbeidslivet etter at det ble åpnet for at fagskolene kan tilby kortere utdanninger. Utviklingen av kortere utdanninger skjer i tett samarbeid med arbeidslivet, og gjør at fagskoleutdanningen er raskere til å respondere på arbeidslivets stadige endringer i kompetansebehov. For det andre, når fagskolene en ny målgruppe enn tidligere gjennom de kortere utdanningene. Ifølge informantene er det gjerne godt voksne arbeidstakere som starter på en kortere utdanning. Dette er gjerne mennesker som ikke tidligere ikke ville ha startet på en fagskoleutdanning da terskelen for å starte på en lengre grad virker høyere. At de kortere utdanningene er begrenset i omfang og tid og dermed lar seg kombinere med familie- og arbeidsliv, gjør at terskelen for å starte og fullføre er lavere. At kortere utdanningsløp gjerne skjer

i samarbeid med en arbeidsgiver som gir sine ansatte en liten dytt og tilrettelegger for at de skal ta fagskoleutdanning, gjør at flere som aldri tidligere ville tatt fagskoleutdanning starter på utdanningen. Flere fagskoleinformeranter forteller også at studentene gjerne kommer tilbake for å ta mer utdanning da det å ta et kortere utdanningstilbud har gitt dem en smakebit. På denne måten er kortere utdanninger i tråd med målsettingene til fullføringsreformen om å lære hele livet, og at ingen skal gå ut på dato grunnet manglende kompetanse. For det tredje, er kortere utdanningstilbud etterspurt av både arbeidslivet og studentene. Arbeidsgiverne oppgir at kortere utdanningsløp gir de ansatte den kompetansen som bedriften trenger. Selv om det er utfordringer knyttet til kortere utdanninger, slik som at det er ressurskrevende å planlegge, veier likevel fordelene opp for utfordringene.

7.4 Anbefalinger

Basert på funnene i rapporten, ser vi følgende anbefalinger:

- Fagskolene bør fortsette å kunne tilby kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Kortere utdanninger er etterspurt av både arbeidslivet og studenter.
- Funnene i rapporten indikerer at kvaliteten i kortere utdanninger er god. Utføring av tilsyn av kortere utdanninger kan være en kvalitetssikring av at utdanningstilbudene imøtekommer kvalitetskravene.
- Kortere utdanninger gjør at en større målgruppe enn tidligere starter på en fagskoleutdanning. Flere studenter kommer tilbake for å ta mer utdanning.
- Kortere utdanninger utvikler i tett samarbeid med arbeidslivet. Kortere utdanninger bidrar dermed til kompetanseheving for den enkelte ansatte og til å tette arbeidslivet behov for kompetanse.
- Det bør informeres om regelverket for hvordan fagskolene skal utstede vitnemål for akkrediterte utdanninger under 30 studiepoeng. Selv om vitnemål i liten grad er etterspurt, er det behov for en form for dokumentasjon for avsluttet utdanning.
- Det bør vurderes å gjennomføre en utredning av muligheten for studentene og fagskolene til å sette sammen ulike moduler til en hel grad. På den måten kan studentene oppnå hele lengre grader basert på flere ulike moduler.
- Finansieringsordningen for kortere utdanninger bør være mer forutsigbar for fagskolene, slik at de kan få mulighet til å utvikle og tilby kortere utdanninger over lengre perioder gitt ressursene det kreves for å opprette tilbudene.

8. Litteraturliste

Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) (2024). DBH Fagskolestatistikk. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: <https://fagskole.hkdir.no/>

European Commission (2024). A European approach to micro-credentials. Flexible, inclusive learning opportunities. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. URL: <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/micro-credentials>

Fagskoleforskriften (2022) (Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning) (FOR-2022-12-16-2323). Lovdata. URL: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-07-11-1005>

Fagskoleloven (2022) (Lov om høyere yrkesfaglig utdanning) (LOV-2022-06-17-68). Lovdata. URL: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-08-28>

Fagskolen i Viken (2024a). Automatisering. URL: <https://fagskolen-viken.no/studier/elektro/automatisering>

Fagskolen i Viken (2024b). Batteriproduksjon. URL: <https://fagskolen-viken.no/studier/elektro/batteriproduksjon>

Forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og om henvisningen til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (FOR-2017-11-08-1846). Lovdata. URL: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-11-08-1846>

Furholt, Jon og Børing, Pål (2024). NHOs kompetansebarometer 2023. Ei kartlegging av kompetansebehovet til NHOs medlemsbedrifter i 2023. (NIFU-rapport 2024: 3). Nordisk institutt for innovasjon, forskning og utdanning. URL: <https://www.nho.no/contentassets/8e109c8e8c654fcb74ec48cabf5a142/nhos-kompetansebarometer-2023.pdf>

HK-dir (2024a). Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/treparts-bransjeprogram-for-kompetanseutvikling/>

HK-dir (2024b). Driftsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: <https://hkdir.no/hoyere-yrkesfaglig-utdanning/driftsmidler-til-hoyere-yrkesfaglig-utdanning>

HK-dir (2024c). Utviklingsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/utviklingsmidler-til-hoyere-yrkesfaglig-utdanning>

HK-dir (2024d). Ordning for fleksibel og desentralisert utdanning. Utlysning vår 2023. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: <https://hkdir.no/utlysninger-og-tilskudd/ordning-for-fleksibel-og-desentralisert-utdanning-utlysning-var-2023>

HK-dir (2024e). Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/treparts-bransjeprogram-for-kompetanseutvikling>

Kompetansebehovsutvalget (2022). Fremtidige kompetansebehov: Høyere yrkesfaglig utdanning for et arbeidsliv i endring. Temarapport 1/2022. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: <https://kompetansebehovsutvalget.no/wp-content/uploads/2022/06/KBU-temarapport-2022.pdf>

Kunnskapsdepartementet (2022): Hva er en fagskole? Regjeringen.no. URL: <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/fagskoleutdanning/innsiktsartikler/hva-er-en-fagskole/id2353818>

Kunnskapsdepartementet (2023a): Regjeringen vil la fagskoler opprette utdanninger selv. Regjeringen.no. URL: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-vil-la-fagskoler-opprette-utdanninger-selv/id2986414/>

Kunnskapsdepartementet (2023b): Dobling på få år: 30 000 fagskolestudenter for første gang. Regjeringen.no. URL: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dobling-pa-fa-ar-30-000-fagskolestudenter-for-forste-gang/id3002821/>

Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>

Meld. St. 9 (2016–2017) Fagfolk for fremtiden — Fagskoleutdanning. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20162017/id2522412/>

Nasjonalt fagskoleråd (2023). Spørsmål om nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Nasjonalt fagskoleråd. URL: <https://fagskoleradet.no/aktuelt/spoersmaal-om-nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk/>

Nasjonalt fagskoleråd (2024). Om oss. Nasjonalt fagskoleråd. URL: <https://fagskoleradet.no/om-oss/>

Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017-2021. Regjeringen.no. URL: <https://www.regjeringen.no/contentassets/3c84148f2f394539a3eefdfa27f7524d/nasjonal-strategi-kompetanse-nett.pdf>

NOKUT (2018). Kvalitetsområder for høyere yrkesfaglig utdanning. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/kvalitetsomrader_for_hoyere_yrkesfaglig_utdanning_november_2018.pdf

NOKUT (2022). Veileder. Slik søker dere om å bli fagskole og om akkreditering av fagskoleutdanning. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/slik-soker-dere---fagskole-og-fagskoleutdanninger.pdf>

NOKUT (2023). Kvalifikasjonar på ramme alvor. Evaluering av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Rapport 4/2023. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2023/evaluering-av-nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring-hovedrapport.pdf>

NOKUT (2024a). Akkrediterte fagområde. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/akkrediterte-fagomrade/>

NOKUT (2024b). Akkrediterte fagskuletilbud. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/akkrediterte-fagskuletilbod/>

NOKUT (2024c). Fagskoler kan raskt og ubyråkratisk tilby kompetanseheving. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/regelverk-for-fagskoler/fagskoler-kan-raskt-og-ubyrakratisk-tilby-kompetanseheving/>

NOKUT (2024d). Hva er fagområde akkreditering- og hvordan søker dere? Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/fagskule--hogare-yrkesfagleg-utdanning/regelverk-for-fagskoler/hva-er-fagomradeakkreditering--og-hvordan-soker-dere/>

NOKUT (2024e). Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/>

NOKUT (2024f). Nivåa i kvalifikasjonsrammeverket. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/nivaa-i-kvalifikasjonsrammeverket/>

NOKUT (2024g). Om Nokut. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/om-nokut/>

NOKUT (2024h). Tilsyn ved universiteter, høyskoler og fagskoler. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. URL: <https://www.nokut.no/utdanningskvalitet/nokut-akkrediterer-og-forer-tilsyn/tilsyn-ved-universiteter-hoyskoler-og-fagskoler/>

Norsk Industri (2024). Bransjeprogram og industrifagskolen. Norsk Industri. URL: <https://www.norskindustri.no/dette-jobber-vi-med/kompetanse/industrifagskolen/>

NOU 2003: 16. I første rekke. Forsterket kvalitet i en grunnopplæring for alle. URL: <https://www.regjeringen.no/contentassets/37a02a7bd6d94f5aacd8b477a3a956f3/no/pdfs/nou200320030016000dddpdfs.pdf>

NOU 2018: 2. Fremtidige kompetansebehov I — Kunnskapsgrunnlaget. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-2/id2588070/>

NOU 2018: 13. Voksne i grunnskole- og videregående opplæring — Finansiering av livsopphold. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-13/id2620876/>

NOU 2018: 15. Kvalifisert, forberedt og motivert — Et kunnskapsgrunnlag om struktur og innhold i videregående opplæring. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-15/id2621801/>

NOU 2019: 2. Fremtidige kompetansebehov II — Utfordringer for kompetansepoltikken. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-2/id2627309/>

NOU 2019: 12. Lærekraftig utvikling — Livslang læring for omstilling og konkurranseevne. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-12/id2653116/>

NOU 2023:1. Kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling i skolen. Et kunnskapsgrunnlag. URL: <https://www.regjeringen.no/contentassets/8758c1a973ae4f94ab67e3830c96b9c9/no/pdfs/nou202320230001000dddpdfs.pdf>

Prop. 111 L (2020–2021) Endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteloven, fagskoleloven og yrkeskvalifikasjonsloven mv. (samleproposisjon). Kunnskapsdepartementet. URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-111-l-20202021/id2840742/?ch=1>

Research Institute of Sweden (RISE), Myndigheten for yrkeshögskolan, og Arbetsförmedlingen (2024). Kompetenspasset. Ett utforskande samverkandsprojekt för att stärka det livslånga lärandet. URL: <https://www.kompetenspasset.se/>

Utdanning.no (2024a). Massive Open Online Course (MOOC). Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/massive_open_online_course_mooc

Utdanning.no (2024b). Høyere yrkesfaglig utdanning. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. URL: https://utdanning.no/utdanningsvalg_artikkel_hoyere_yrkesfaglig_utdanning

Vedlegg

Vedlegg 1: Oversikt over alle kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning på inntil 30 studiepoeng per januar 2024

Oversikten er samlet data fra HK-dir og NOKUT. Oversikten inneholder utdanninger eksisterende utdanninger, utdanninger som er planlagt oppstart høsten 2024 og utdanninger som kan ha blitt avsluttet etter uttak av data. Vi har selv innhentet opplysninger om antall studiepoeng, bakgrunn og NKR-nivå der denne informasjonen er tilgjengelig hos den enkelte fagskole.

Fagskole	Utdanningstilbud	Antall studiepoeng	Evt bransjeprogram
AOF Fagskolen	Fagskolemodul i offentlig innkjøp og salg	7,5 studiepoeng	Bransjeprogram for avfalls- og gjenvinningsbransjen
AOF Fagskolen	Tverrfaglig palliativ omsorg	10 studiepoeng	Bransjeprogram for helse- og omsorg
AOF Fagskolen	Praktisk lederutdanning for detalj-/faghandel	-	-
AOF Fagskolen	Praktisk lederutdanning for detalj-/faghandel R4	-	-
Fagskolen i Agder	Kompetansemoduler for havvindtekniker		
Fagskolen i Agder	Nye energisystemer i maritim næring		
Fagskolen i Agder	Kompetansemoduler for batteriverdikjeden	3 studiepoeng (5 moduler) 5 studiepoeng (3 moduler)	
Fagskolen i Agder	Treets materialegenskaper	10 studiepoeng	Bransjeprogram treindustri
Fagskolen i Agder	Digitale verktøy	5 studiepoeng	Bransjeprogram treindustri
Fagskolen i Agder	Digital bygningsmodellering	5 studiepoeng	Bransjeprogram treindustri
Fagskolen i Agder	Industrifagskolen – Prosessindustri: Modul 4 Effektiv produksjon og vedlikehold	5 studiepoeng	Industrifagskolen
Fagskolen i Agder	Modul: Personsentrert velferdsteknologi og samarbeid	10 studiepoeng	Bransjeprogram for helse- og omsorg
Fagskolen i Agder	Modul: E-helse og velferdsteknologi. Hva, hvorfor og hvordan	10 studiepoeng	Bransjeprogram for helse- og omsorg
Fagskolen i Agder	Endringskompetanse og forbedringsarbeid	5 studiepoeng	Bransjeprogram treindustri
Fagskolen i Viken	Bærekraft i byggenæringa - Praktisk ombruk og sirkulær økonomi	-	-

Fagskolen i Viken	Fagarbeideren i den digitaliserte næringsmiddelindustrien	30 studiepoeng	-
Fagskolen i Viken	Bærekraft i byggenæringa -Energirådgiver	-	-
Fagskolen i Viken	BP 2022 - høyere yrkesfaglig utdanning - bærekraft - FiV	-	-
Fagskolen i Viken	BP 2022 - høyere yrkesfaglig utdanning - opplevelsesnæring - FiV	-	-
Fagskolen i Viken	Innføring i digital markedsføring, på engelsk	-	-
Fagskolen i Viken	Innføring i bærekraftig reiseliv, på engelsk	-	-
Fagskolen i Viken	Teamrelasjoner på arbeidsplassen - frisørbransjen 2022	10 studiepoeng	Bransjeprogram frisør
Fagskolen i Viken	Bærekraft i frisørbransjen - frisørbransjen 2022	10 studiepoeng	Bransjeprogram frisør
Fagskolen i Viken	Digital kompetanse for frisører - frisørbransjen 2022	10 studiepoeng	Bransjeprogram frisør
Fagskolen Innlandet	Klinisk observasjons-, vurderings- og behandlingskompetanse	10 studiepoeng	
Fagskolen Innlandet	Grønn logistikk i verdi og forsyningskjeden	15 studiepoeng	
Fagskolen Innlandet	Videreutdanning i ammeveiledning	20 studiepoeng	
Fagskolen Innlandet	Serviceteknikk i smarte bygg	20 studiepoeng	
Fagskolen Innlandet	Veiplanlegger i skogbruket	20 studiepoeng	
Fagskolen Innlandet	Digitale verktøy og mellommenneskelig samspill i egen bedrift	7,5 studiepoeng	
Fagskolen Innlandet	Forbedringsprosesser og mellommenneskelig samspill i egen bedrift	7,5 studiepoeng	
Fagskolen Kristiania	Studieplasser til utdanningstilbud for tekstilindustrien i prosjekt- og endringsledelse	5 studiepoeng	Bransjeprogram tekstilindustri
Fagskolen Kristiania	Økt studieplasser til arbeidslivsdrevet utdanningstilbud for tekstilindustrien i bærekraft	5 studiepoeng	Bransjeprogram tekstilindustri
Fagskolen Kristiania	Økt studieplasser til arbeidslivsdrevet utdanningstilbud for tekstilindustrien i sirkulærøkonomi	5 studiepoeng	Bransjeprogram tekstilindustri

Fagskolen Kristiania	Økt studieplasser til utdanningstilbud for tekstilindustrien i digital mønsterkonstruksjon	5 studiepoeng	Bransjeprogram tekstilindustri
Fagskolen Oslo	Modulbasert studium byggautomatisering	-	
Fagskolen Oslo	Den digitale fagarbeider for bygg- og anleggsnæringen	15 studiepoeng	
Fagskolen Rogaland	Cybersikkerhet	10 studiepoeng	
Fagskolen Rogaland	Digital kompetanse i industrielle arbeidsprosesser	30 studiepoeng	
Fagskolen Vestfold og Telemark, avd Porsgrunn	HMS i eksplosjonsfarlige områder	-	
Fagskolen Vestfold og Telemark, avd Porsgrunn	Grønne Smarte Bygg	15 studiepoeng	Bransjeprogram elektro
Fagskolen Vestfold og Telemark, avd Porsgrunn	Energirådgiver for byggebransjen	3 moduler a 5 studiepoeng	Bransjeprogram bygg
Fagskolen Vestland	IECEX for leverandørindustrien	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Ex - Elektriske installasjoner i eksplosjonsfarlige områder	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Miljøterapi- Hvordan møte mennesker med atferdsmessige utfordringer grunnet demens	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Teknisk engelsk for leverandørindustrien	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Produksjonsledelse for leverandørindustrien	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Teknisk dokumentasjon og kommunikasjon for leverandørindustrien	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Prosjektplanlegging for leverandørindustrien	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Materialteknologi	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Implementering av velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenesten - helsearbeiderens nye rolle	10 studiepoeng	Bransjeprogram helse
Fagskolen Vestland	Velferdsteknologi, digitalisering og e-helse	10 studiepoeng	Bransjeprogram helse

Fagskolen Vestland	Møtet mellom teknologi og omsorg – muligheter og utfordringer knyttet til velferdsteknologi	10 studiepoeng	Bransjeprogram helse
Fagskolen Vestland	Sveising for leverandørindustrien	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Vestland	Isolering av tekniske installasjoner for leverandørindustrien	10 studiepoeng	Bransjeprogram industri og bygg
Fagskolen Rogaland	Grønn omstilling industri- og bygnæring Rogaland	30 studiepoeng	
Fagskolen Rogaland	Offshore vindkraft og batteri (ver. 5)	30 studiepoeng	
Fagskolen Rogaland	Grønn omstilling Avfall- og gjenvinningsbransjen Rogaland	30 studiepoeng	
Trøndelag høyere yrkesfagsskole	Spekevareproduksjon	30 studiepoeng	Bransjeprogram mat- og drikkevare
Trøndelag høyere yrkesfagsskole	Prosjektgjennomføring i tekniske produksjonsbedrifter	10 studiepoeng	Industrifagskolen
Trøndelag høyere yrkesfagsskole	Prosjekt-/anleggsledelse for fagarbeidere i bygg- og anleggsbransjen	10 studiepoeng	Industrifagskolen

Per november 2023, data mottatt fra HK-dir og NOKUT.

Vedlegg 2: Tilskuddsordninger knyttet til kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning

I oppdraget har Kunnskapsdepartementet listet opp følgende tilskuddsordninger med spørsmål om hvordan disse har påvirket fagskolenes etablering av kortere tilbud i høyere yrkesfaglig utdanning.

Tilskuddsordningen for driftsmidler til fagskolene

Driftsmidler til fagskoler bevilges statsbudsjettet. Tilskuddsordningen inneholder et grunntilskudd og en resultatbasert uttelling. Dette vedtas i statsbudsjettet hvert år og sendes til fylkeskommunene i tillegg til at det publiseres på hkdir.no. Det er den enkelte fylkeskommune som bestemmer fordelingen av tilskudd til fagskolene i sitt fylke, men de skal sørge for at det tilbys høyere yrkesfaglig utdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt, jf. fagskoleloven § 3⁷⁷. HK-dir fordeler også midler til opprettelse av flere studieplasser i hele landet dersom det blir bestemt av regjeringen, slik som ved statsbudsjettet 2024.

Tilskuddsordningen for utviklingsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning

Utviklingsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning er etablert for å styrke kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning gjennom bedre læring for studentene, økt kvalitet i undervisning og høy arbeidslivsrelevans. Ordningen finansieres av Kunnskapsdepartementet. Utviklingsmidlenes formål er å stimulere til høy kvalitet i fagskolen og godt samsvar mellom utdanningstilbudene og den kompetansen som arbeidslivet etterspør⁷⁸.

Tilskuddsordningen for fleksibel og desentralisert utdanning

Tilskuddsordningen for fleksibel og desentralisert utdanning har som formål å finansiere utvikling og drift av fleksible og desentraliserte studietilbud som bidrar til å oppfylle lokale, regionale og/eller nasjonale kompetansebehov. De desentraliserte og fleksible tilbudene skal bidra til økt tilgjengeliggjøring av utdanning i hele landet, og kunne benyttes uavhengig av livssituasjon og individuelle behov. Våren 2023 lyste HK-dir ut 149 600 000 Mnok for denne tilskuddsordningen. I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024 ble denne ordningen foreslått utfaset fra og med 2024⁷⁹.

Tilskuddsordningen for bransjeprogrammene og industrifagskolen

Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling er et samarbeid mellom staten og partene i arbeidslivet. Målet er å øke deltakelsen i kompetanseutvikling innenfor utvalgte bransjer⁸⁰. Bransjeprogrammet tildeler årlig tilskudd til en rekke bransjer. Hvilke bransjer vi lyser ut tilskudd for, vil variere.

I 2023 er det lyst ut midler i fem bransjeprogram:

- avfalls- og gjenvinningsbransjen
- finansnæringen
- industri – og byggenæringen
- informasjonssikkerhets- og IKT-bransjen
- jordbruk, skogbruk og gartnerinæringen

⁷⁷ <https://hkdir.no/hoyere-yrkesfaglig-utdanning/driftsmidler-til-hoyere-yrkesfaglig-utdanning>

⁷⁸ <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/utviklingsmidler-til-hoyere-yrkesfaglig-utdanning>

⁷⁹ <https://hkdir.no/utlysninger-og-tilskudd/ordning-for-fleksibel-og-desentralisert-utdanning-utlysning-var-2023>

⁸⁰ <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/treparts-bransjeprogram-for-kompetanseutvikling>

Bransjer som har fått tilskudd i perioden 2019-2023 er:

- Anleggsbransjen
- Avfalls- og gjenvinningsbransjen
- Detalj- og faghandelen
- Elektro-, automasjons-, fornybar- og kraftnæringen
- Frisørnæringen
- Industri- og byggenæringen
- Jordbruk, skogbruk og gartneri
- Kommunal helse- og omsorgssektor (kun i 2021)
- Luftfartsbransjen
- Maritim næring
- Mat- og drikkevareindustrien
- Olje-, gass- og leverandørindustrien
- Reiselivsbransjen

Vedlegg 3: Nivåene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring

Beskrivelse av nivå 5.1 og 5.2 er hentet fra NOKUT⁸¹.

Nivå 5.1.

Kunnskap

Kandidaten ...

- har kunnskap om begreper, prosesser og verktøy som anvendes innenfor et spesialisert fagområde
- har innsikt i relevant regelverk, standarder, avtaler og krav til kvalitet
- har bransjekunnskap og kjennskap til yrkesfeltet
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap
- forstår egen bransjes/yrkes betydning i et samfunns- og verdiskapingsperspektiv

Ferdigheter

Kandidaten ...

- kan anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger
- kan anvende relevante faglige verktøy, materialer, teknikker og uttrykksformer
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for en yrkesfaglig problemstilling
- kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak

Generell kompetanse

Kandidaten ...

- har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper
- har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelsen av yrket
- kan utføre arbeidet etter utvalgte målgruppers behov
- kan bygge relasjoner med fagfeller og på tvers av fag, samt med eksterne målgrupper
- kan utvikle arbeidsmetoder, produkter og/eller tjenester av relevans for yrkesutøvelsen

Nivå 5.2

Kunnskap

Kandidaten ...

- har kunnskap om begreper, teorier, modeller, prosesser og verktøy som anvendes innenfor et spesialisert fagområde
- kan vurdere eget arbeid i forhold til gjeldende normer og krav
- kjenner til bransjens/yrkets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet
- har innsikt i egne utviklingsmuligheter

Ferdigheter

Kandidaten ...

- kan gjøre rede for sine faglige valg
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- kan finne og henvise til informasjon og fagstoff og vurdere relevansen for en yrkesfaglig problemstilling

Generell kompetanse

Kandidaten ...

- kan planlegge og gjennomføre yrkesrettede arbeidsoppgaver og prosjekter alene og som deltaker i gruppe og i tråd med etiske krav og retningslinjer
- kan utveksle synspunkter med andre med bakgrunn innenfor bransjen/ yrket og delta i diskusjoner om utvikling av god praksis
- kan bidra til organisasjonsutvikling

⁸¹ <https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/>

Vedlegg 4: Intervjuguide ansatte ved fagskolene

Kort om oppdraget:

Takk for at du tar deg tid til å gjennomføre dette intervjuet.

Kunnskapsdepartementet har gitt Rambøll Management Consulting (Rambøll) sammen med Fafo i oppdrag om å gjennomføre en utredning om kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Kunnskapsdepartementet har behov for å få mer kunnskap om konsekvensene for fagskolesektoren og fagskoletilbudene etter at det ble åpnet for kortere vitnemålsgivende fagskoletilbud – først gjennom en dispensasjonsordning og deretter gjennom endring i fagskoleloven i 2021. Med kortere utdanningstilbud mener vi fagskoletilbud som gir 1–30 studiepoeng. Et hovedformål med utredningen er å gi Kunnskapsdepartementet et kunnskapsgrunnlag som skal brukes inn i arbeidet med den nye meldingen til Stortinget om høyere yrkesfaglig utdanning som skal legges frem senest vårsesjonen 2025.

Det er frivillig å delta i intervju. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake så lenge prosjektet pågår. Rambøll behandler dine personopplysninger konfidensielt og all data behandles fortrolig. Vi vil i den ferdige rapporten bruke informasjon, innspill og eventuelle sitater fra intervjuet, men det vil imidlertid ikke være mulig å identifisere enkeltpersoners besvarelser. Persondata slettes når prosjektet er avsluttet.

Har du noen spørsmål før vi setter i gang?

Til intervjuer: tekst i kursiv er støttetekst til intervjuer/probes.

Dato:	
Konsulent:	
Informant:	
Rolle:	
Fagområde	
Emner	
Innledning	
Kan du kort fortelle om deg og din rolle som fagansvarlig på fagskolen?	
<ul style="list-style-type: none"> Hvilke kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning har du ansvaret for? 	
Om fagskolens kortere utdanningstilbud på 1-30 studiepoeng i HYU	
Hvilke kortere utdanningstilbud på 1-30 studiepoeng i HYU tilbyr fagskolen?	
<i>Husk sjekke hvilke tilbud som den fagansvarlige har ansvaret for</i>	
Kan du fortelle kort om bakgrunnen for hvordan de kortere utdanningstilbudene har oppstått?	
<p><i>Har de eksempelvis vært:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Tilbud som tidligere var kurs/etterutdanning (ikke-formell utdanning) som nå ha blitt (videre)utdanninger som er studiepoengsgivende.</i> <i>Helt nytt kortere tilbud opprettet fra 2019 til i dag (enten med dispensasjon eller etter endringen i fagskoleloven, f.eks. bransjeprogrammene eller industrifagskolen)</i> 	

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Et eksisterende vitnemålgivende tilbud som har blitt oppdelt i emner/moduler.</i> • <i>Helt nytt vitnemålgivende tilbud.</i> <p>Hvilke eller hvilken av disse kategoriene faller de kortere utdanningstilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning til fagskolen innunder?</p> <p>Hvor mange tilbud har dere av hver kategori?</p> <p>Hvor mange studiepoeng har hver kategori?</p> <p>Hvor mange studenter følger hvert av disse utdanningsløpene?</p> <p>Tilbyr dere også kurs- og etterutdanningstilbud som ikke gir studiepoeng?</p>	
<p>Hva er bakgrunnen for at fagskolen har opprettet disse kortere utdanningstilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor kommer initiativet fra? 	
<p>Hvordan kan de kortere utdanningstilbudene møte kvalitetskravene i læringsutbyttebeskrivelsene i NKR-nivå 5 slik som de lengre tilbudene?</p> <p>Eksempelvis når det gjelder å anvende, bruke planlegge og reflektere?</p>	
<p>Hvordan vurderer dere de kortere utdanningstilbudene (1-30) opp mot kravene til nivå 5.2 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk? Er det mulig å dekke kravene i bredde og dybde?</p>	
<p>Kan noen av fagskolens kortere tilbud (1-30 studiepoeng) også inngå i og tas som moduler i hele fagskoleutdanninger?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvis ja, hvilke? 	
<p>Dispensasjonsendring og lovendring</p>	
<p>Hvordan har fagskoletilbudet endret eller utviklet seg etter at det ble åpnet opp for å tilby kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opplever dere at fagskolen heller retter aktiviteten mot å opprette kortere tilbud enn hele grader? <p>Er de kortere tilbudene deres vitnemålgivende?</p>	
<p>Tilskuddsordninger og etablering av kortere utdanninger 1-30 studiepoeng</p>	
<p>Hvilke tilskuddsordninger kjenner du til?</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilskuddsordningen for driftsmidler til fagskolene • tilskuddsordningen for utviklingsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning • tilskuddsordningen for fleksibel og desentralisert utdanning • tilskuddsordningen for bransjeprogrammene og industrifagskolen 	
<p>Har tilskuddsordningene påvirket fagskolen i etableringen av kortere utdanningstilbud (1-30 studiepoeng)?</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Fagskolen har opprettet flere kortere utdanningstilbud og planlegger opprette flere</i> • <i>Hvordan?</i> 	
Korte utdanningsløp vs lengre løp	
<p>Opplever du at arbeidslivet og studentene etterspør at de kortere utdanningsløpene i høyere yrkesfaglig utdanning på fagskolen er studiepoengsgivende og evt vitnemålsnivåsgivende?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvis ja, hvorfor tror du de etterspør at utdanningstilbudene er studiepoengsgivende? • Er det etterspørsel om at de kortere utdanningstilbudene er/skal være vitnemålsnivåsgivende? 	
<p>Burde fagskolene å fortsette med så korte fagskoleutdanninger?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor? Hvorfor ikke? 	
Utfordringer og fordeler	
<p>Hvilke utfordringer ser du med korte vitnemålsnivåsgivende tilbud?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>For fagskolene</i> • <i>For det mottakende arbeidsliv</i> • <i>For studentene</i> • <i>For Staten/Nokut (som godkjenner tilbudene)</i> 	
<p>Hvilke fordeler eller merverdi ser du med korte vitnemålsnivåsgivende tilbud?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>For fagskolene</i> • <i>For det mottakende arbeidsliv</i> • <i>For studentene</i> • <i>For Staten/Nokut (som godkjenner tilbudene)</i> 	
Avslutning	
Kjenner du til fagskoler som har latt være å søke om/å opprette kortere utdanningstilbud?	
Hva er det viktigste vi har snakket om i dag?	
Er det noe vi ikke har snakket om som du har lyst til å si noe om?	

Takk!

Vedlegg 5: Intervjuguide Nasjonalt fagskoleråd

Kort om oppdraget:	
Takk for at du tar deg tid til å delta på vår workshop.	
<p>Kunnskapsdepartementet har gitt Rambøll Management Consulting (Rambøll) sammen med Fafo i oppdrag om å gjennomføre en utredning om kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Kunnskapsdepartementet har behov for å få mer kunnskap om konsekvensene for fagskolesektoren og fagskoletilbudene etter at det ble åpnet for kortere vitnemålgivende fagskoletilbud – først gjennom en dispensasjonsordning og deretter gjennom endring i fagskoleloven i 2021. Med kortere utdanningstilbud mener vi fagskoletilbud som gir 1–30 studiepoeng. Et hovedformål med utredningen er å gi Kunnskapsdepartementet et kunnskapsgrunnlag som skal brukes inn i arbeidet med den nye meldingen til Stortinget om høyere yrkesfaglig utdanning som skal legges frem senest vårsesjonen 2025.</p> <p>Det er frivillig å delta i workshopen. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake så lenge prosjektet pågår. Rambøll behandler dine personopplysninger konfidensielt og all data behandles fortrolig. Vi vil i den ferdige rapporten bruke informasjon, innspill og eventuelle sitater fra intervjuet, men det vil imidlertid ikke være mulig å identifisere enkeltpersoners besvarelser. Persondata slettes når prosjektet er avsluttet.</p>	
Har dere noen spørsmål før vi setter i gang?	
Dato:	
Konsulent:	
Informant:	
Rolle:	
Innledning	
Kan du kort fortelle om deg og din rolle i Fagskolerådet?	
Om kvaliteten av kortere fagskoletilbud	
<p>Opplever dere at det er forskjell mellom tilbudene som NOKUT har akkreditert og tilbud som fagskolene har selv-akkreditert?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hva er den opplevde forskjellen? 	
Hvordan og i hvilken grad mener dere at kortere fagskoleutdanningstilbud oppfyller alle kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning som de lengre tilbudene?	
<p>Opplever dere at fagskolene har gode rutiner for kvalitet?</p> <ul style="list-style-type: none"> Klarer fagskolene å opprettholde egen kvalitet når de er selvakkrediterte på fagområde? 	
<p>Fagskoler som har akkreditert fagområde (fra NOKUT) kan selv akkreditere utdanningene sine (kortere tilbud).</p> <ul style="list-style-type: none"> Hva er fordeler med NOKUT-akkreditering vs. selv-akkreditering av fagområder? 	
<p>Hva er ulempene med NOKUT-akkreditering vs selv-akkreditering?</p> <p><i>Ulemper for tilbudene til studentene- kan dette påvirke kvaliteten på tilbudet?</i></p>	
<p>Bør NOKUT godkjenne alle kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning, eller opprettholdes kvaliteten ved de selv-akkrediterte tilbudene?</p> <ul style="list-style-type: none"> Er det en annen måte å gjøre akkrediteringen på og samtidig sikre at kvaliteten opprettholdes? 	

At NOKUT godkjenner tilbud: er det avgjørende for at tilbudene har god kvalitet, eller oppfyller LOKUTene denne jobben?	
Hvordan oppfyller korte fagskoletilbud kravene i NKR-nivå 5.1? Opplever dere at NKR-nivå 5 er dekket med de kortere tilbudene slik som de lengere tilbudene? <ul style="list-style-type: none"> • <i>Læringsutbyttebeskrivelsens?</i> • <i>Krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse?</i> 	
Er det ulikheter mellom fagområder/bransjer?	
Korte utdanningsløp vs lengre løp	
Opplever dere at arbeidslivet og studentene etterspør at de kortere utdanningsløpene i høyere yrkesfaglig utdanning på fagskolen er studiepoenggivende ? <ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor er det viktig at disse kortere utdanningstilbudene er studiepoenggivende? 	
Opplever dere at arbeidslivet og studentene etterspør at de kortere tilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning er vitnemålgivende utdanningstilbud fremfor at de er en del av en hel grad? <ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor er det viktig at disse tilbudene er vitnemålgivende utdanningstilbud? 	
Opplever dere at fagskolene har dreid aktiviteten mot (å opprette) kortere (vitnemålgivende) tilbud fremfor hele grader oppdelt i emner? Hvorfor/hvorfor ikke?	
Burde fagskolene å fortsette med så korte fagskoleutdanninger? Hvorfor – hvorfor ikke?	
Utfordringer og fordeler	
Hvilke utfordringer ser dere med så korte tilbud? <ul style="list-style-type: none"> • <i>For det mottakende arbeidsliv</i> • <i>For studentene</i> • <i>For Staten/Nokut (som godkjenner tilbudene)</i> 	
Hvilke fordeler eller merverdi ser dere med så korte tilbud? <ul style="list-style-type: none"> • <i>For det mottakende arbeidsliv</i> • <i>For studentene</i> • <i>For Staten/Nokut (som godkjenner tilbudene)</i> 	
Avslutning	
Hva er det viktigste vi har snakket om i dag?	
Er det noe vi ikke har snakket om som du har lyst til å si noe om?	

Takk!

Vedlegg 6: Intervjuguide innledende intervjuer NOKUT

Kort om oppdraget:

Takk for at du tar deg tid til å gjennomføre dette intervjuet.

Kunnskapsdepartementet har gitt Rambøll Management Consulting (Rambøll) sammen med Fafo i oppdrag om å gjennomføre en utredning om kortere utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Kunnskapsdepartementet har behov for å få mer kunnskap om konsekvensene for fagskolesektoren og fagskoletilbudene etter at det ble åpnet for kortere vitnemålgivende fagskoletilbud – først gjennom en dispensasjonsordning og deretter gjennom endring i fagskoleloven i 2021. Med kortere utdanningstilbud mener vi fagskoletilbud som gir 1–30 studiepoeng. Et hovedformål med utredningen er å gi Kunnskapsdepartementet et kunnskapsgrunnlag som skal brukes inn i arbeidet med den nye meldingen til Stortinget om høyere yrkesfaglig utdanning som skal legges frem senest vårsesjonen 2025.

Det er frivillig å delta i intervju. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake så lenge prosjektet pågår. Rambøll behandler dine personopplysninger konfidensielt og all data behandles fortrolig. Vi vil i den ferdige rapporten bruke informasjon, innspill og eventuelle sitater fra intervjuet, men det vil imidlertid ikke være mulig å identifisere enkeltpersoners besvarelser. Persondata slettes når prosjektet er avsluttet.

Har du noen spørsmål før vi setter i gang?

Til intervjuer: tekst i kursiv er støttetekst til intervjuer/probes.

Dato:	
Konsulent:	
Informant:	
Rolle:	
Innledning	
Kan du kort fortelle om deg og din rolle i NOKUT?	
Om akkreditering av fagskoletilbud	
Hvordan går NOKUT frem for å akkreditere kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning?	
Hvilke krav må de sakkyndige forholde seg til når de skal skrive sin innstilling til om søknad om fagområdegodkjenning?	
På nettsiden står det: <i>Dei sakkunnige skriv den faglege vurderinga si av fagområde i ei innstilling rapport. I innstillinga konkluderer dei sakkunnige med om krava er tilfredsstillande oppfylte og om komiteen tilrår akkreditering eller ikkje.</i>	
Hvilke krav er dette? Hvordan samsvarer disse kravene med NKR nivå 5? Hvordan godkjennes det at de kortere utdanningsløpene i høyere yrkesfaglig utdanning møter dette kravet?	
Er det forskjell på kvalitetskravene mellom kortere utdanningstilbud (1-30 studiepoeng) og de andre utdanningstilbudene, og de lengre gradene?	
Hvordan og i hvilken grad oppfyller korte fagskoleutdanningstilbud alle kvalitetskravene til en akkreditert fagskoleutdanning som de lengre tilbudene?	

<p>Hvordan oppfyller korte fagskoletilbud læringsutbyttebeskrivelsens krav til ferdigheter, kunnskap og kompetanse på NKR-nivå 5?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppfyller de kortere tilbudene både nivå 5.1 og 5.2? • På hvilken måte? 	
<p>Ifølge oversikten vi har fått tilsendt fra dere, finnes det 36 ulike kortere utdanningstilbud på 1-30 studiepoeng som tilbys ved 8 ulike fagskoler. Flesteparten av tilbudene er NOKUT-akkreditert.</p> <p>I dette prosjektet skal vi undersøke om de kortere utdanningstilbudene holder den kvaliteten som er på NKR-nivå 5.</p> <p>Hvis vi velger ut enkelte av de kortere utdanningstilbudene, går igjennom emnets fagplan og ser hvordan fagplanen samsvarer med kravene i nivå 5.1 og 5.2 – vil det være en riktig måte å operasjonalisere om de kortere utdanningstilbudene holder kvalitetskravene på NKR-nivå 5?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvis nei, hvorfor ikke? • Er det en annen (og bedre egnet) måte å gjøre dette på? 	
<p>Fagskoler som har akkreditert fagområde (fra NOKUT) kan selv akkreditere utdanningene sine. Hva er fordeler med NOKUT-akkreditering vs selv-akkreditering?</p>	
<p>Hva er ulempene med NOKUT-akkreditering vs selv-akkreditering?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ulemper for tilbudene til studentene- kan dette påvirke kvaliteten på tilbudet?</i> 	
<p>Bør NOKUT godkjenne alle kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning, eller opprettholdes kvaliteten/er man sikre på at det er høy nok kvalitet ved de selv-akkrediterte tilbudene?</p> <p>Er det en annen måte å gjøre akkrediteringen på og samtidig sikre at kvaliteten opprettholdes?</p>	
<p>Opplever dere at det er forskjell mellom tilbudene som NOKUT har akkreditert og tilbud som skolene har selv-akkreditert?</p>	
<p>Opplever dere at fagskolene i større grad søker om akkreditering av kortere utdanningstilbud enn hele grader?</p> <p>Hva tror dere er årsaken til det?</p>	
<p>Vi har i prosjektet kategorisert kortere utdanningstilbud i høyere yrkesfaglig utdanning i fire kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilbud som tidligere var kurs/etterutdanning (ikke-formell utdanning) som nå ha blitt (videre)utdanninger som er studiepoengsgivende. • Nye tilbud opprettet under dispensasjonsperioden eller etter endringen i fagskoleloven, slik som bransjeprogrammene eller industrifagskolen 	

<ul style="list-style-type: none"> • Oppdelte eksisterende vitnemålgivende tilbud i emner/moduler. • Oppdelte eksisterende vitnemålgivende tilbud til nye tilbud. <p>Hvilke eller hvilken av disse kategoriene faller de kortere utdanningstilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning innunder?</p>	
Dispensasjonsendring og lovendring	
Hvordan har søknadene om akkreditering av fagskoletilbudet endret/utviklet seg etter at det ble åpnet opp for å tilby kortere fagskoleutdanning?	
<p>Opplever dere at fagskolene har dreid aktiviteten mot kortere vitnemålgivende tilbud fremfor hele grader oppdelt i emner?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor/hvorfor ikke? 	
Korte utdanningsløp vs lengre løp	
<p>Opplever dere at arbeidslivet og studentene etterspør at de kortere utdanningsløpene i høyere yrkesfaglig utdanning på fagskolen er studiepoengsgivende?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvis ja, hvorfor tror dere at de etterspør at utdanningstilbudene er studiepoengsgivende? • Hvorfor er det viktig at disse kortere utdanningstilbudene er studiepoengsgivende? 	
<p>Opplever dere at arbeidslivet og studentene etterspør at de kortere tilbudene i høyere yrkesfaglig utdanning er vitnemålgivende utdanningstilbud fremfor at de er en del av en hel grad?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvis ja, hvorfor? • Hvorfor er det viktig at disse tilbudene er vitnemålgivende utdanningstilbud? 	
Burde fagskolene å fortsette med så korte fagskoleutdanninger? Hvorfor – hvorfor ikke?	
Utfordringer og fordeler	
<p>Hvilke utfordringer ser du med så korte vitnemålgivende tilbud?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>For det mottakende arbeidsliv</i> • <i>For studentene</i> • <i>For Staten/Nokut (som godkjenner tilbudene)</i> 	
<p>Hvilke fordeler eller merverdi ser du med så korte vitnemålgivende tilbud?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>For det mottakende arbeidsliv</i> • <i>For studentene</i> • <i>For Staten/Nokut (som godkjenner tilbudene)</i> 	
Avslutning	
Hva er det viktigste vi har snakket om i dag?	
Er det noe vi ikke har snakket om som du har lyst til å si noe om?	

Takk!